

T.C
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TARİHİ ENDÜSTRİ MİRASI YAPILARIN YENİDEN
İŞLEVLENDİRİLMESİ ; ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ
(KAYSERİ BEZ FABRİKASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
VOLKAN KAPLAN

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. GÖZEN GÜNER AKTAŞ

ANKARA – 2020

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 22/05/2020

Öğrencinin Adı, Soyadı: Volkan KAPLAN

Öğrencinin Numarası:21610101

Anabilim Dalı: İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI

Programı:İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI .

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı:Prof. Dr. GÖZEN GÜNER AKTAŞ

Tez Başlığı:TARİHİ ENDÜSTRİ MİRASI YAPILARIN YENİDEN

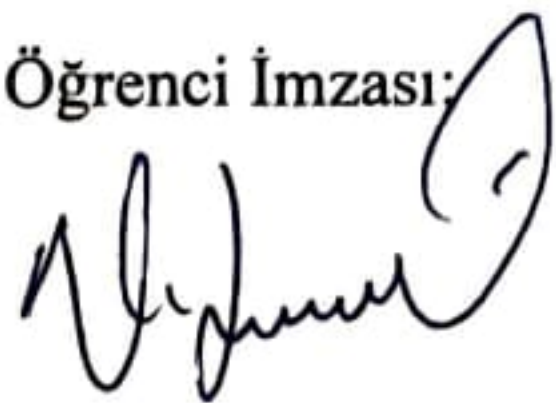
İŞLEVLENDİRİLMESİ ; ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ(KAYSERİ BEZ
FABRİKASI).

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin, 13/05/2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 7.'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 22/05/2020

Prof. Dr. GÖZEN GÜNER AKTAŞ

TEŞEKKÜR

Tezin yazımı sırasında gösterdiği sabır ve değerli katkılarından dolayı tez danışmanım Prof. Dr. Gözen Güner AKTAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü lisans ve yüksek lisans bölümlerinde okuma sürecim boyunca emeği geçen , öğretim üyesi ve öğretim görevlilerine teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitim sürecinde tanıştığım Ecem KESER , Ayberk Kaşif ÖKTEM ve İbrahim Anıl DURMAZ 'a tez yazımındaki destekleri ve arkadaşlıklarından dolayı teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca yanımda olduklarını bildiğim , beni tez döneminde de özveri ve sabır ile desteklerini esirgemeyen babam Ali Fuat KAPLAN ve annem Havva Serap KAPLAN 'a en içten sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Volkan KAPLAN
Ankara ,Mayıs 2020

ÖZET

Endüstri yapıları yapıldığı dönemin izlerini yansıtan; yapıda yaşanan sosyal, kültürel ,ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda mevcutta yer alan özgün işlevlerini ve işlevsel eskime sonucu ekonomik değerlerini kaybetmektedirler. Dünya'daki hızlı nüfus artışı ve kentleşmenin artması sonucunda kent merkezinde bulunan tarihi endüstriyel yapıların, atıl ve bakımsız bir durumda kaldığı görülmüştür. Bu yapıların hızlı kentleşme içerisinde bir boşluğa dönüştüğü gözlenmektedir. Endüstri Mirası" adı altında değerlendirilen bu alanların günümüzde kullanıcıların ihtiyaçlarına adapte edilerek yeniden işlev, değerlendirmesiyle kültürel ve tarihi mirasın geleceğe taşınabilmesi koruma birliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu şekilde bu yapılar tarihi dokuları korunarak yeni eklentiler kazanarak yeni işleviyle birlikte ayakta tutulabilir.

İşlevsel olarak günümüzde kullanılmayan fakat fiziksel olarak varlığını devam ettiren endüstri yapılarının tarihsel ve mimari değerlerinin korunarak geleceğe aktarılması için, yeniden işlevlendirilmelerinin tarihi yapının izlerini taşıyarak eklemelerin yapılması ve korunmasının sağlandığı bir konudur. Konu kapsamında Türkiye'de yapılan çalışmalar kentlerde farklı biçim ve işlevlerde görülmektedir. Yapıldıkları dönemde kent merkezlerinden uzak alanlarda konumlanan ancak günümüzde kent merkezlerinde bulunan tarihi endüstri yapılarının, mimari mekân değişimi ve bu yapıların yeniden işlevlendirilmesi sonucu kazandırılan yeni mekânlar üzerinde durularak, konu mimari koruma kriterleri açısından ele alınmaktadır.

Üretim mekânları gelişimi, endüstri miras tanımı ve kavramı ,yeniden işlevlendirme kavramı üzerinden neden yeniden işlevlendirme yapılması gerektiğinin nedenleri açıklanmıştır. Örnek olarak seçilen yapılar arasında Dünya 'da yer alan iki örnek Türkiye'den ise üç örnek bulunmaktadır. Bu örneklerin seçilmesindeki en büyük etken tarihi endüstriyel yapı olup yeniden işlev sonucunda yapıların eğitim binalarına dönüşümü sağlanmasıdır. Ayrıca, örnek yapı ölçeğinde Endüstri tarihi yapı olarak Kayseri Bez Fabrikası'nın yeni işlevi olarak Abdullah Gül Üniversitesi 'ne dönüştürülmesi incelemesi yapılmıştır. Bu yapılar incelenirken yeniden işlevlenrimede bulunan müdahaleler kendi aralarında incelenmiş ve en son Abdullah Gül Üniversitesi üzerinden inceleme yapılarak tablo şeklinde ekleme yapılan müdahaleler incelenmiştir. Abdullah Gül Üniversitesi incelenirken görsel ve yazılı kaynaklar yardımıyla yapının ilk inşa gününden durumu belirlenerek ve yapıya kendi içsel ve çevresel özellikleriyle eklemeler incelenmiş ,elde edinilen gözlem ve bilgiler doğrultusunda endüstri mirası

kapsamında olan ve yeniden işlevlendirilerek kente geri kazandırılan endüstri yapısı olan Kayseri Bez Fabrikası kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Endüstriyel Miras, Koruma ,Yeniden İşlevlendirme

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası , Abdullah Gül Üniversitesi

ABSTRACT

Industry structures reflect the traces of the period in which they were built; As a result of social, cultural, economic and technological developments in the building, they lose their original functions and their economic values as a result of functional aging. As a result of the rapid population growth in the world and the increase in urbanization, it was observed that the historical industrial buildings in the city center remained in an idle and neglected state. It is observed that these buildings turn into a vacuum in rapid urbanization. These areas, which are evaluated under the name of Industrial Heritage “, should be adapted to the needs of the users today, and it should be ensured that the cultural and historical heritage can be carried to the future by re-evaluation. In this way, these structures can be kept alive with their new function by preserving historical textures and gaining new additions.

It is an issue where joints are reconstructed and preserved by carrying the traces of the historical structure, in order to protect the historical and architectural values of industrial structures that are not used functionally today but which are physically present, to the future. The studies in Turkey regarding this issue is seen in different forms and functions in urban areas. The subject is addressed in terms of architectural protection criteria by focusing on the new spaces that are located in areas remote from the city centers at the time they were built, but that are gained as a result of the architectural space change and the re-functioning of the historical industrial buildings in the city centers.

The reasons for the need for re-functioning are explained through the development of production spaces, the definition and concept of industrial heritage and the concept of re-functioning. Examples include structures selected as the world 'There are three examples from the two samples located in Turkey. The biggest factor in selecting these examples is the historical industrial building, and the transformation of the buildings into educational buildings as a result of the function again. In addition, the study of transforming the Kayseri Cloth Factory as the historical structure of the sample structure into Abdullah Gül University as the new function has been examined. While examining these structures, the interventions that were found in the re-functioning were examined among themselves, and the interventions that were added to the table in the form of a table were examined through the last examination by Abdullah Gül University. While examining Abdullah Gül University, Kayseri Bez Factory, which is an industrial heritage which is included in the industrial heritage and re-functionalized in line with the observations and information obtained, has been comprehensively determined

by the visual and written sources, by determining the condition of the building from the first day of construction. It was investigated.

Keywords: Industrial Heritage, Conservation, Reconstruction
Sümerbank Kayseri Cloth Factory, Abdullah Gül University

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO LİSTESİ ;	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ ;	ix
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1.Tezin Amacı	1
1.2.Tezin Kapsamı.....	2
1.3. Tezin Yöntemi	3
BÖLÜM 2. ENDÜSTRİ MİRAS VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME	3
2.1.Bina-İşlev İlişkisi	4
2.2.Endüstri, Endüstrileşme ve Endüstri Devrimi	5
2.3. Endüstri Mirası Kapsamı ve Koruma	7
2.4.Yeniden İşlevlendirme Tanımı ve Gereksinim Nedenleri	10
2.4.1.Tarihsel Nedenler	11
2.4.2.Sosyal ve Kültürel Nedenler.....	13
2.4.3.Çevresel Nedenler	13
2.4.4. .Ekonomik Nedenler:.....	14
2.5.Yapılarda Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Faktörler.....	15
2.5.1. Mimari Değer Faktörü	17
2.5.2. Tarihi Yapının Konumu	17
2.5.3. Yapının İşlevsel Kurgusu	18
2.5.4. Yapının Mekân Boyutları ve Kurgusu	18
2.6. Yeniden İşlevlenrimde Bulanan Müdahaleler	19
2.6.1. Mekansal Kurguya Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler.....	19
2.6.2. Strüktürel Sisteme Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler	21
2.6.3. Tesisat Sistemlerine Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler	22

2.6.4. Kütle, Cepheye ve Çevreye Yapılan Müdahaleler	23
BÖLÜM 3. ENDÜSTRİYEL MİRAS KAPSAMINDA YENİDEN İŞLEVLENDİRME	
ÖRNEKLERİ	24
3.1. Dünya'daki Örnekler :	24
3.1.1. Pompeu Fabra Üniversitesi Poblenu.....	25
3.1.2. Selexyz Dominicanen Kitapevi	31
3.2 Türkiye' deki Örnekler	37
3.2.1. Cibali Tütün Fabrikası – (Yeni İşlev :Kadir Has Üniversitesi)	38
3.2.3. Silahtarağa Elektrik Fabrikası – Bilgi Üniversitesi	45
3.2.3.Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu.....	54
BÖLÜM 4. TARİHİ ENDÜSTRİ MİRASI OLARAK SÜMERBANK BEZ FABRİKASI	58
4.1.Sümerbank Fabrikası 'nın Kuruluşu ve Bez Fabrikasına Dönüşüm Süreci	58
4.2 .Kayseri Kentinde Sanayileşme Süreci ve Sanayi Alanlarının İşlevini Yitirmesi.....	64
4.3. Sümerbank Bez Fabrikası'nın Dönüşümü.....	65
4.3.1 .Fabrika Mekansal Özellikleri	66
4.3.2. Özelleştirme ve Devir Süreci.....	67
4.3.3.Yapının Tarihi ve Konumu.....	67
4.3.4. Kayseri Bez Fabrikasının Cephe özellikleri	68
4.4. Kayseri Bez Fabrikası Plan Özellikleri	69
4.5 .Kayseri Bez Fabrikası'nın Yeniden İşlevlendirme İç Mekan Özelliklerinin incelenmesi	78
4.5.1 . Tavan ,Duvar ve Zemin Uygulamaları	78
4.5.2 . Yatay ve Dikey Sirkülasyon Alanlarının Oluşturulması :	81
4.5.3. Strüktürel Cepheye Yapılan Müdahaleler	83
4.5.4. Doğal ve Yapay Aydınlatma :	84
4.5.5. Havalandırma	87
4.5.6. Hareketli ve Sabit Mobilyalar	90
BÖLÜM 5 . SONUÇLAR VE ÖNERİLER	95
KAYNAKLAR.....	98

TABLO LİSTESİ ;

Tablo 1: Yeniden İşlevlendirmenin Uygulanabileceği Durumlar	11
Tablo 2: Pompeu Üniversitesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu	30
Tablo 3: Selexyz Kütüphanesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu	36
Tablo 4: Türkiye'de Yeniden İşlev Kazanılan Tarihi Endüstri Yapıları	37
Tablo 5: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu	44
Tablo 6: Bilgi Üniversitesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu	53
Tablo 7: Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Değerlendirme Tablosu.....	57
Tablo 8: Agü Üniversitesi Tavan Duvar -Malzemelerin İncelenmesi.....	80
Tablo 9: Agü Üniversitesi Yatay ve Dikey Sirkülasyon Alanların İncelenmes	82
Tablo 10: Agü Üniversitesi Strüktürel -Cepheye Yapılan Eklemelerin İncelenmesi	84
Tablo 11: Agü Üniversitesi Yapay ve Doğal Aydınlatma Eklemelerin İncelenmesi	87
Tablo 12: Agü Üniversitesi İklimlendirme -Tesisat Eklemelerin İncelenmesi	89
Tablo 13: Agü Üniversitesi İç Mekan Mobilya Eklemelerin İncelenmesi	94
Tablo 14: Seçilen Örnek Çalışmaların İç Mekan Kriterlerine Göre Karşılaştırma Tablosu	97

ŞEKİLLER LİSTESİ ;

Şekil 1: Leopoldo Tren İstasyonu yapının 1980’li yıllardaki iç mekan durumu	8
Şekil 2-3: Leopoldo Tren İstasyonu tekstil fuarı sırasında iç mekan yapı 2012 fotoları	9
Şekil 3-4 : Derslik olarak yeniden işlevlendirilen antrepo ile doğusundaki işlevlendirilmeden sergilenen antrepo.....	10
Şekil 4: Pompeu Fabra Üniversitesi Plan Şeması	25
Şekil 5 :Pompeu Fabra Üniversitesi Kesit Görünüş.....	26
Şekil 6:Pompeu Fabra Üniversitesi Kesit Görünüş.....	26
Şekil 7:Pompeu Fabra Üniversitesi Dış Mekan Görseli 1	27
Şekil 8:Pompeu Fabra Üniversitesi Dış Mekan Görseli 2.....	27
Şekil 9 :Pompeu Fabra Üniversitesi Dış Mekan Görseli 3-4	28
Şekil 10:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görseli 1	28
Şekil 11:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görseli 1	29
Şekil 12:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görseli 2.....	29
Şekil 13:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görseli 2.....	29
Şekil 14:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane Plan.....	31
Şekil 15:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane Kesit	32
Şekil 16:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane Çelik Konstrüksiyon Planlaması	32
Şekil 17:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane alanı	33
Şekil 18:Selexyz Dominicanen Kitapevi asma kat alanı.....	33
Şekil 19: Selexyz Dominicanen Kitapevi –kafe iç mekan görseli	34
Şekil 20: Selexyz Dominicanen Kitapevi iç mekan çalışma alanı ve kütüphane.....	34
Şekil 21: Selexyz Dominicanen Kitapevi iç mekan çalışma alanı ve kütüphane.....	35
Şekil 22: Selexyz Dominicanen Kitapevi iç mekan kafe alanı	35
Şekil 23:Cibali Tütün Fabrikası	38
Şekil 24:Cibali Tütün Fabrikası Cephe Rölövesi.....	39
Şekil 25:Cibali Tütün Fabrikası Yeniden İşlevlendirme Planı	39
Şekil 26:Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Konferans Alanı Önce ve sonra görselleri	40
Şekil 27:. Kadir Has Üniversitesi Kafe bölümü – yeni oluşturulan dikeyde kullanılan sirkülasyon yapı sistemi.....	41
Şekil 28:Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Müze Alanı Görseli.....	41
Şekil 29: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Müze Alanı Görseli.....	42
Şekil 30: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Kütüphane Alanı Görseli.....	42
Şekil 31: Kadir Has Üniversitesi Dış Mekan iç Avlu Görselleri	43
Şekil 32: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Müze ve Kafe Alanı Görselleri	43
Şekil 33: Kadir Has Üniversitesi iç mekan görseli	43

Şekil 34:Sonradan deformasyona uğrayan, tarak şeklindeki	45
Şekil 35:Santral İstanbul Yerleşim Planı	46
Şekil 36:Bilgi Üniversitesi Santral 4 ve 6 nolu Kazan Daireleri Mimarlık Fakültesi ve Kütüphane Dönüşümü Planlamaları	47
Şekil 37:Bilgi Üniversitesi vaziyet ve yeniden işlevlendirme planlaması	48
Şekil 38:Santral Kesit Planlamaları	48
Şekil 39:1 numaralı makine dairesi, müdahale sonrası çelik konstrüksiyon.....	49
Şekil 40:Dış Mekan Görselleri 1-2	49
Şekil 41:Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görselleri.....	50
Şekil 42:Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görselleri - 1.....	51
Şekil 43:Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görselleri 2.....	51
Şekil 44:Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görselleri 3	52
Şekil 45:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu Dış Mekan Fotoğrafı.....	54
Şekil 46:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Sınıf Derslik Görselleri.....	54
Şekil 47:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Görselleri 1	55
Şekil 48:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Sınıf Derslik Görselleri.....	55
Şekil 49:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Sınıf Derslik Görselleri.....	56
Şekil 50:Kayseri Bez Fabrikası oluşumu ilk görselleri.....	58
Şekil 51:Kayseri Bez Fabrikası Üretim ve dış mekan görselleri	59
Şekil 52:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görsel -1.....	59
Şekil 53:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-2	59
Şekil 54:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-3	60
Şekil 55:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-4	60
Şekil 56:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-5	60
Şekil 57:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli	61
Şekil 58:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli-1.....	61
Şekil 59:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli-2	62
Şekil 60:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli-3.....	62
Şekil 61:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli Cephe Yapım aşaması .	63
Şekil 62:Elektrik Santrali, T.C. Cumhurbaşkanlığı Abdullah Gül Müzesi, 2017	64
Şekil 63:-Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısı Yapım Aşaması (1934).....	66
Şekil 64: Sümerbank Bez Fabrikası 'nın Konumu.....	67
Şekil 65:İtfaiye bina yapısı dış cephe görünümü	68
Şekil 66:Elektrik ve buhar santrali eski ve yenilenmiş görsel halleri	69
Şekil 67:Ana ambar binası eski görselleri.....	70
Şekil 68:Agü Sümerbank Ambar Binası kesit görünüşü.....	71
Şekil 69:Agü Sümerbank Ambar Binası plan şemaları.....	71

Şekil 70:Agü Sümerbank Ambar Binası cephe görünüşleri.....	72
Şekil 71:Agü Sümerbank yeniden işlevlendirme plan şeması / Ambar Binası Yeniden işlevlendirme Planı.....	72
Şekil 72:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri	73
Şekil 73:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri -1.....	74
Şekil 74:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri -2.....	74
Şekil 75:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri -3.....	74
Şekil 76:Agü Sümerbank İtfaiye Binası Dış Cephe Görseli	75
Şekil 77:Agü Sümerbank İtfaiye Binası Dış Cephe Görseli -1	75
Şekil 78:Agü Sümerbank İtfaiye Binası İç Mekan Görseli.....	76
Şekil 79:Agü Sümerbank İtfaiye Binası İç Mekan Görseli-1.....	77
Şekil 80:Agü ana ambar binasının zemin yenilenmesi	78
Şekil 81:Ana Ambar binası Tavan ,duvar ve zemin detay fotoğrafı	79
Şekil 82:Elektrik ve Buhar Santrali Duvar eski yeni uygulama görsel	79
Şekil 83:Kolon ,zemin görselleri - Yeni oluşturulan Asma kat alanı malzeme kullanımı	80
Şekil 84:Merdiven alanlarının görünümü	81
Şekil 85:Merdiven alanlarının görünümü1	81
Şekil 86:Merdiven alanı ve korkuluk çözümlerinin görünümü.....	82
Şekil 87:Cephe Kapı görünümü.....	83
Şekil 88:Bölücü alan ofis cam ve ahşap kullanımı	83
Şekil 89:Yapay Aydınlatma Görseli	85
Şekil 90:Yapay Aydınlatma Görseli- Doğal Aydınlatma.....	86
Şekil 91:Yapay Aydınlatma Görseli Sarkıt lineer.....	86
Şekil 92:Doğal Aydınlatma Görseli Sarkıt lineer	86
Şekil 93:Yapay havalandırma iklimlendirme tavan görselleri	88
Şekil 94:Yapay havalandırma iklimlendirme tavan görselleri	89
Şekil 95:Pitstop ders çalışma alanı / Çoklu ders çalışma alanı	90
Şekil 96:Sabit mobilya uygulama görsel.....	91
Şekil 97:Derslik alanları kullanılan mobilya örnekleri	91
Şekil 98:Derslik alanları kullanılan mobilya örnekleri -1	91
Şekil 99:Derslik alanları kullanılan açık toplu çalışma üniteleri	92
Şekil 100:Seminer –Toplantı çok yönlü mobilya ürünü	92
Şekil 101:Bekleme –sosyal alan koltuk ürünleri.....	93
Şekil 102: Kütüphane çalışma alanı	93
Şekil 103: Kütüphane çalışma alanı	94

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Değişimin kaçınılmaz olduğu günümüzde, 20. yüzyılın başında inşa edilen endüstri yapılarının çağdaş üretim teknolojilerinin gereksinimlerini karşılayamaması işlevsel olarak eskimelerine neden olmaktadır. Bu bağlamda yıkımın ve yeniden yapımın önüne geçmek adına ekonomik canlılığını kaybeden yapıların günümüz gereksinimleri doğrultusunda yeniden işlevlendirilerek kente geri kazandırılması gündeme gelmektedir. Böylece endüstri yapılarının özgün kimliklerinin korularak, sürdürülebilirliklerinin sağlanması, kent için bir kültürel ve sosyal merkezlere dönüşmesi ve çalışma olanaklarının yeniden ortaya çıkması ile alanın canlılık kazanmasının korumanın ikincil hedefleri arasında olduğu söylenebilir . 1950’lerden sonra önemi belirginlik kazanan ve günümüzde kullanıcı gereksinimlerinden doğan bir ihtiyaç haline gelen yeniden işlev ve esneklik kavramı gelecekte yaşanacak olası değişimleri yapının karşılayabilmesine ilişkin çözüm önerisi sunan bir yöntem olarak ifade edilebilir. Eskiden günümüze gün geçtikçe tarihi yapıların atıl bir halde olarak önümüze gelmesi beklenmektedir. Bu yapıların tarihi değerleri korunarak tahrip olan alanları yeniden işlevlendirmeye uygun olacak şekilde planlama yapılarak ayakta tutmamız gerekmektedir. Bu davranışı kullanıcı ve mühendis mimarların başta göstermesi gerekmektedir. Tarihi yapıların hepsine yeniden işlev vererek yapılara değer katıp günümüze adapte edebiliriz. Tahrip etmek yerine bu şekilde yapıları koruyup gelecek nesillere yeni işlevleriyle aktarımını sağlayabiliriz.

1.1.Tezin Amacı

Koruma kararı altına alınmış tarihi yapıların korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması tüm bireylerin sorumluluğunda olması gereken bir davranıştır.. Bu süreçte devlet karar alma ve yetki verme görevlerini yaparak sorumluluğunu yerine getirirken, süreçte yer alan mühendisler , mimarlar ve projede çalışanlar, proje uygulamaları ile katkıda bulunur, kullanıcılar tarihi mekanlarda ki kullanımında yer alarak bilinçli kullanım ve tarihi yapı sorumluluğunu yerine getirmesi beklenmektedir. .

Tarihi endüstri yapıları, bulunduğu bölgenin ve ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik durumları hakkında bilgiler verir, geçmişe ışık tutar. Günümüzde değişen teknoloji, bölgenin gelişmesi ile şehir merkezinde kalan bu üretim alanlarının şehrin dışına taşınması vb. sebeplerle kullanım dışı kalan tarihi endüstri yapıları harap olmaktadır. Yıkılma ve yok olma tehdidi

altında olan tarihi belge değeri taşıyan bu yapılar, koruma altına alınmalı ve yeni işlev verilerek kullanıma açılmalıdır.

Bu çalışmanın amacı tarihi endüstri yapılarının yeniden işlevlendirme sürecinin irdelenmesidir. Konu ile ilgili kavramlar, müdahaleler ve örnekler incelendikten sonra, bu bilgiler doğrultusunda tescil edilip yeniden işlevlendirme yapılarak .Sümerbank Bez için yeni işlev önerisi araştırılmıştır.

1.2.Tezin Kapsamı

Endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesine yönelik Dünya ve Türkiye üzerinde yer alan örnek projelere ilişkin tez, makale, süreli yayın ve internet kaynakları incelenmiş, dokümanlarına ulaşılmış ve kuramsal bölümde anlatılan yeniden işlevlendirme ölçütleri bağlamında analiz edilmiştir. Seçilen örnek çalışma alanı olarak belirlenen Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısı ve İtfaiye binasına benzer özellikte olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışma alanı olarak belirlenen Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısına ilişkin literatür taramasında ise tez, makale, süreli yayın ve internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Yerinde gidilerek mevcut yapılan eklemeler fotoğraflanarak güncel hali ortaya konulmuştur. Eski harap durumu , şantiye görselleri ve proje planlamaları tez, makale ve internet üzerinden araştırılmıştır.

Çalışmanın özgün olmasını sağlayan Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısının yeniden işlevlendirme bağlamında eğitim yapısına dönüşüm süreci, incelenen kuramsal bilgilerden yola çıkarak belirlenen işlevlendirme doğrultusunda irdelenmiştir. Bu durum kuramsal bilgiler ile eğitim yapısı doğrultusunda yeniden işlevlendirilen endüstri yapısının verileri ile ilişki kurulmasını sağlamıştır. Örnek olarak Dünya'dan ve Türkiye'den seçilen tarihi endüstriyel yapıların ortak özelliği olarak hepsinin yeni işlevlendirme olarak eğitim binası olarak kullanılmasıdır. Sonuç bölümünde ise elde edilen verilerin karşılaştırmalı analizi yapılmış ve dönüşüm projelerinin okumaları sonucunda yeniden işlevlendirme bağlamında elde edilen bulgular belirlenmiştir.

1.3. Tezin Yöntemi

Araştırmada üç yöntem izlenmiştir. Bunlar; literatür araştırması, yerinde inceleme ve diğer örneklerden edinilen bilgiler doğrultusunda değerlendirmelerin yapılmasıdır..

Literatür araştırmasında çalışmanın konusu olan yeniden işlevlendirme,tarihi miras ile ilgili kavramlar; seçilen uygun işlev sonrası yapılan müdahaleler ve yerinde gözlemlenen yapı örnekleri; yeni işlev öneri projesi hazırlanacak olan Kayseri Bez Fabrikası ve yakın çevresi incelenmiştir.

Türkiye ve Dünya’da bulunan ve yeniden işlevlendirilen tarihi endüstri yapı örnekleri; Sümerbank Bez Fabrikası ve yakın çevresi yerinde incelenmiş ve gözlemler aktarılmıştır. Bu yapılar kendi içinde tablolar oluşturularak yeniden işlevlendirme kapsamında incelenmiş en son bölümde ise Abdullah Gül Üniversitesi ile karşılaştırma yapılarak tüm incelenen eğitim yapısına dönüşen tarihi yapılar ile ilgili tablo ortaya konmuştur.

Sümerbank Bez Fabrikası yeniden işlevlendirme kriterleri incelenmiştir. 4.Bölümde Sümerbank Bez Fabrikası’nın tarihi ,değişim süreci ve yeniden işlevlendirme kriterleri incelenmiştir. Yazılı ifadeler ve şematik anlatımlarla, eklerin olduğu bölümde ise yeniden işlevlendirme kriterleri incelenerek ortaya konulmuştur.

BÖLÜM 2. ENDÜSTRİ MİRAS VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME

Dünyamızın getirdiği süreç boyunca farklılaşan , değişen yaşam gereksinimleri , ekonomik ve kültürel tarihsel yapı ile doğacak yeni kullanım, işlevsel ihtiyaçlar mekanların değişim ihtiyaçlarını da beraberinde getirir. Kavram olarak yeniden işlevlendirme, en kolay ifade şekliyle şu şekilde tanımlanabilir , yapının gerekebilecek inşaat ,tadilatlar ile yeni ihtiyaç ve işlevlere uygun hale getirme şeklinde tanımlanabilir (Burden, 2004). Sözcük olarak ayrıntılı incelemek gerekirse ,

tarihi yapıda bulunan eskiden günümüze gelen yapının işlevlerinin artık kullanılmaz durumda olması , bu yapıların tarihsel değerlerinin korunması gerektiği için yapıların koruma altına alınarak yeni kullanım alanları için ihtiyaçlara göre yeni işlev kazandırılmasına yeniden işlevlendirme diyebiliriz.

Bölüm konusu altında ele aldığımız yeniden işlevlendirme , Endüstri Devrimi’ni Türkiye’ye göre zaman olarak daha önceden tamamlamış oldukları için bu ülkelerdeki gelişim Türkiye’ye kıyasla daha fazla gelişmiş ve bu endüstri yapıları yeniden işlevlendirme ile beraber büyük ölçekli yeni çalışmalar üretilmiştir.

Yeniden işlevlendirme doğru örnek ve yapıları diğer ülkelerde daha çok görebilmekteyizdir. Bu alanda ilk olarak ,tarihi yapı alanını korumak yerine ilk amaçlanan tarihi mevcut yapının stokunu korumak , tarihi yapılar makine ve üretim için yapılmış olup yeniden işlevlendirme ile birlikte bu alanlar insanların kullanımları için işlev kazandırılarak dönüştürülmüştür. Sonraki süreç içerisinde endüstri mirası kavramı ortaya çıkmış bu alanda bulunan endüstri yapı binaları tescillenmiş ve koruma altına alınmıştır.

Tarihi yapıların yeni ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun olabilecek şekilde dünyada ve ülkemizde güncel bir konu olarak ele alabiliriz. Bu alanda konunun açıklanması ve alt sistematik alt başlıklarda toplanması için çalışmalar yapılmış bulunmaktadır. Çalışmalarda yapının neden yeniden işlevlendirmesine gerek duyduğu , yapılarda uygun işlev seçimini etkileyen faktörler ve ihtiyaç doğrultusunda yeniden işlevlendirme sonrasında mevcut yapıya eklenen müdahalelerin incelenmesi olarak ele alabiliriz . (Selçuk, A)

“Endüstriyel Miras Kavramı”nı tanımlayabilmek için öncelikle, bu kavramın ortaya çıkmasına neden olan endüstri, endüstrileşme kavramlarını incelemek ve toplum hayatında bir kırılma noktası olan “Endüstri Devrimi”nin yansımalarını ortaya koymak gerekmektedir.

2.1.Bina-İşlev İlişkisi

Kuban’a göre, “işlev(fonksiyon), ihtiyaçların ortaya çıkardığı ve onların düzene sokularak programlaştırılması anlamına geliyor.” (Kuban, 1998).

Bert van Meggelen’e göre mimarlığın klasik üçlüsü biçim, teknik ve işlevdir (Yürekli, 2011). İşlev ,biçim ve teknik üç madde olarak birlikte ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Mimarlıkta işlev yapının programıdır ve seçilen işleve göre binanın ihtiyaç programı oluşturulur. Bina ihtiyaç programı “beklenen fonksiyonel ihtiyaçları, sosyal, psikolojik, estetik gibi «biçimlenmeyi etkilemesi mümkün veya zorunlu faktörleri içerecektir.” (İnceoğlu, 1977).

Fonksiyonel ihtiyaçlar, “kısaca etkinliklerin mekân ihtiyacı olarak tarif edilebilir. Mekân ihtiyacının kapsamı, ölçü, biçim, etkinlikler arası ve etkinliklerin dış çevre ile ilişkisi

(bina içinde belirli bir konum ihtiyacı) ile yapı sistemi üzerindeki etkiler (yapı alt sistemlerinden taşıyıcı sisteme verilen yük v.b.) ile ilgili ihtiyaçlar olarak açılabilir.” (Yürekli, 1983).

Fonksiyonel ihtiyaçlardan ölçü ihtiyacı mekânın boyutlarıdır. Bazı fonksiyonlar için belli mekân ölçüleri belirlenmiştir. Bu ölçüler fonksiyonun mekân ihtiyacı, kullanıcının konfor koşulları, mekânda yer alacak etkinlik yardımcı aletleri gereksinimleri düşünülerek belirlenmiştir.

Üretim kelimesini açıklayacak olursak çalışan insanların emekleriyle ortaya çıkan düşünsel ve maddesel ürünler bütünüdür. İnsanların ve toplumların var olması ve kendilerini ileri düzeye taşımaları için gerekli gösterebilen yaşama araçlarını sağlaması eylemidir. (Batur,1970 26-41)

2.2.Endüstri, Endüstrileşme ve Endüstri Devrimi

Endüstri kelimesi dilimize Fransızca’dan geçmiş Latince kökene sahip bir kelimedir Kelime anlamı ile hammaddeleri işeyerek bu ürünlerin yapılı hale getirilmesi bu eylemlerin tümü ve uygulamak için kullanılan araç gereçlerin tümünü tanımlamaktadır . (Araz, Devrim, Kılıçoğlu, 1992, 275-283).

İnsan, yaşamını sürdürebilmek için üretmek zorundadır. Üretim, genel anlamda insanın emekleriyle somut ve soyut tüm ürün gruplarının meydana getirmesi eylemidir bir başka ifadeyle insanın ve toplumların ayakta kalabilmesi ve kendilerini ileri düzeylere götürebilmesi gelişebilmesi adına gerekli araçların elde etme eylemidir. İnsanın kullandığı basit alet, makineli üretime geçişle birlikte karmaşık bir mekanizmayı oluşturmuştur ve kültürel ve antropolojik kapsamından sıyrılıp günümüzdeki kapsamını edinmiştir (Batur, 1970, 26-41).

Endüstrileşme, endüstrinin tüm dallarındaki üretim tarzına makinelerin girmesi sürecidir üretim tekniklerinde kullanılan süreçte yaşanan olumlu değişimlere sonucunda bu alanlarda üretim ve üretim sürecinde yaşanan verimlilik artışının sağlanmasıdır. Bu süreci şu şekilde de açıklayabiliriz makine bir hastalık gibi olup komple iş alanlarını da vücudumuz olarak kabul edersek oraya girdiğinde direk yayılan bir sistemdir. Makine girdiği iş koluyla alakalı verimi yükselttiği iş gücünü ve insan gücünü hafiflettiği için değişim için diğer alanlarda da kendini benimsetmiş , değişime zorlamıştır.

Günümüzde ekonomik kalkınma ile endüstrileşme eş anlamlı sayılmakta, gelişmiş ülkelerin zenginliği ve yaşam standardı endüstrileşme derecesi ile paralellik göstermektedir (Şimşek, 2006).

Endüstri Devriminin 1890'lara kadar süren ilk döneminde sanayi yapılarında hidrolik enerjinin yerini, buhar enerjisi almıştır. Yine bu ilk dönemde matbaacılık yanında dokuma sanayi ve metalürji konularında büyük gelişmeler olmuştur. Metalürjideki gelişmeler özellikle demiryolu yapımına büyük olanaklar sağlamıştır. 1896'lardaki büyük fiyat artışları, sanayi devriminin ikinci dönemini başlatmış ve bu dönem 1928 yılına kadar sürmüştür. Bu dönemde de enerji kaynakları bakımından, maden kömürü önemli bir rol oynamaya devam etmiş, bunun yanında elektrik ve petrol enerjisi bulunarak sanayide hızla kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra yeni sanayi alanları olarak kimya sanayi ile, otomobil ve uçak yapımına yarayan mekanik sanayi gelişmiştir.

İşlev ve hizmet yoğunluğu artan kentlerde sorunlar da beraberinde gelmiştir. Fiziki mekanlarda meydana gelen değişimler, kat adetlerinin ve arsa değerlerinin artması, boş alanların yapılaşması, parsellerin küçülmesi ve tarihi yapıların ilk işlevleri dışında kullanılması olarak sıralanabilir. Toplumsal yapıda meydana gelen değişimler ise, nüfus artışı, kötüleşen hayat koşulları nedeni ile üst gelir düzeyine sahip sakinlerin yaşadıkları alanları terk etmesi ve boşalan bu alanlara göçlerle gelen kalabalık ailelerin yerleşmesi gibi sıralanabilir. Olumsuz yaşam koşulları sonucu doğal havalandırma ve aydınlatmadan yoksun mekanlarda çeşitli hastalıklar oluşmuş ve göç edenlerin yeni ortama alışmakta yaşadıkları sosyal sorunlar ortaya çıkmıştır.

Göçle beraber kente gelenlerin kent kültürüne geçişte çatışma yaşamaları sonucu değişik bir kültürel sentez ortaya çıkmıştır (Ayhan, 1987).

Avrupa kıtasında başlayan yeni teknolojilerin kullanımı, 20. Yüzyılı ele alınacak olursak yüzyılın ikinci yarısında istenilen ve ihtiyaç duyulan beklentiler ve insanların gelir düzeylerindeki artış nedeni ile ağır sanayinin tercih edilmesi, ucuz hammadde kullanımı ve işgücü gibi nedenlerden kaynaklı üçüncü dünya ülkelerinde kullanım artmış ve bu bölüme kaymıştır. (Kıray,1998). Bu dönemde sanayinin yer değiştirmesi ile birlikte işlevini yitiren, gelişen kent yapısı içinde merkezde kalan ve bunun sonucunda atıl mekanlara dönüşen endüstri yapıları karşımıza çıkmaktadır.

2.3. Endüstri Mirası Kapsamı ve Koruma

Yeni teknolojik gelişmeler ile var olan endüstri yapıları işlevsiz kalmışlardır ve yok olma tehdidi altına girmişlerdir. Endüstri ile ilgili kalıntıların yok olmasını engellemek amacıyla tarihi endüstri mirası kavramı gün yüzüne çıkmıştır.

Trinder'den aktardığı bilgiye göre TICCIH (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage) konferanslarında sunulan görüşler doğrultusunda endüstri arkeolojisinin kapsamı hakkında yapılan derleme şu şekildedir: 'Endüstriyel tarihi geçmişten anlayıp değerlendirmesini yaparsak , endsütri yapılarının yeniden işlevlendirilerek biçimlendirilmesi tarihi endüstri parça ve ürünlerin sergilenmesi , teknoloji tarihi ve ekonomi tarihi gibi çalışmaları ' (Köksal,2005).

Endüstri ile ilgisi olan makinelerden yapılara kadar tüm ölçek ve çeşitlilik endüstri mirası kapsamında sayılır. Bu kapsamda, buhar makineleri de un fabrikası da miras kapsamına alınmaktadır. Endüstri Devrimi ile fabrika ile üretime geçilmesi insanların fabrika çevresinde yaşama ihtiyacını ortaya çıkarmıştır ve fabrika çevresine konutlar yapılmıştır. Bu konutlar da endüstri mirası kapsamındadır. Kısaca Endüstri Devrimi ile ortaya çıkan sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler de miras kapsamındadır (Köksal, 2005).

Koruma kavramı ve kapsamı ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Tapan'a göre 'Koruma geçmişten günümüze gelen kültürel veya doğada bulunan yapı ve varlıkların bizden sonraki nesillere aktarımının sağlanmasıdır. Bu koruma çabasını gösterirken gerekli fiziksel , bilimsel ve sosyal öğelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Koruma bir önceki tarihsel veya kültürel öğeyi eskiyi bozmadan yeni eklentiler yaparak bunu bir görev ve sorumluluk bilincinde yaklaşılarak ele almalıdır. "Mimari anlamda koruma, kabaca, geçmişten kalan mimari varlığın sürdürülüp, yaşatılması demektir." (Tanyeli,1979). Koruma kavramını günümüzde daha geniş açıda inceleyebiliriz fakat 1964 yılında bu konu Venedik kararlarıyla sınırlı bir şekilde 'anıt koruma' kavramı olarak kalıyordu. (Kuban 1984) Koruma kavramını yeniden işlevlendirme kavramıyla iç içe olduğu ve birbirini kapsadığını şu şekilde söylenmiştir. 'Koruma kavram olarak mevcut yapı veya yapı grubunu sıhhileştirme , ihtiyaç ve gereksinimlere göre uygun olacak işlevlerin seçimi ve mevcut günümüz koşullarıyla uygun hale getirilmesini ele alabilen kapsamlı bir kavram olarak yorumlanabilir ' demektir. (Uluşahin 1992)

Koruma kavramı ile aynı zamanda işlev arasında bağlantı vardır. Ömrünü yapısal olarak tamamlamayan yapılara yeni işlev verilerek kullanıma açılması, yapı inşa etme masrafını ortadan kaldırarak ekonomik işlev sağlamaktadır. Toplumun sosyo-ekonomik durumu ve tarihsel olaylar hakkında bilgi veren tarihi yapılar korumanın tarihsel işlevidir. Tarihi yapılar ülkenin kültürel değerleri hakkında ipucu verirler ve bu korumanın esas işlevi olan kültürel işlevdir. Korumaya örnek olarak Floransa’da yer alan yapı, günümüzde sergilere, fuarlara (özellikle moda fuarlarına), ev sahipliği yapmaktadır “Leopolda” yapısının moda ve sergi merkezi olarak yeniden kullanımı amaçlanmıştır. Yeniden işlevlendirme yapılırken mevcut devlet otoritelerin yapının mimari karakter ve çizgisinin korunması amaçlanmıştır.

Şekil 1: Leopoldo Tren İstasyonu yapının 1980’li yıllardaki iç mekan durumu

Kaynak:(http://www.mimarlikdergisi.com/dsp_imageNavigasyon.cfm?YaziID=3440&ResimID=71302)

Şekil 2-3:Leopoldo Tren İstasyonu tekstil fuarı sırasında iç mekan yapı 2012 fotoları

Kaynaklar:

(http://www.mimarlikdergisi.com/dsp_imageNavigasyon.cfm?YaziID=3440&ResimID=71303http://www.mimarlikdergisi.com/dsp_imageNavigasyon.cfm?YaziID=3440&ResimID=71304)

Dünya ‘da endüstri miras kavramını ele alınacak olursa ilk olarak İngiltere’de ortaya atılmış bir kavram olarak görebiliriz. Bunun sebebi 20 . yüzyılın ikinci yarısında tarihi endüstri yapılarının kullanımda tahrip, yıkılma ve yok olma tehdidi ile endüstrileşmenin ve endüstri yapı örneklerinin en fazla olduğu İngiltere’de ortaya konmuştur. Endüstri kalıntılarının öneminin vurgulanmasındaki amaç, bilimsel olmaktan öte yeni endüstriyel gelişmeler sonucunda işlevsiz, kullanışsız ve değersiz hale gelen mevcut endüstri komplekslerinin yıkılmasına duyulan tepki ve kaygının ortaya konmasıdır.(Şimşek, 2006).

Endüstri mirası kavramı yerine değişik kavramlar da kullanılmıştır. Köksal’ın Neumann’dan aktardığı bilgiye göre, 1930’lu yıllardan itibaren Almanya’da “teknik kültür anıtı” ve “teknik anıt” kavramları kullanılmıştır (Köksal,2005). Endüstri arkeolojisi kavramı ise 1950’li yıllarda İngiltere’de ortaya çıkmıştır, 1960’lı yıllardan itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Cengizkan, 2012-26-28). Endüstri arkeolojisi kavramının 1960’lı yıllardan sonra yaygın kullanıldığı ifade edilse de Köksal’ın Neumann’dan 1978’de İsveç’teki TICCİH Toplantısı hakkında aktardığı bilgiye göre toplantıda, “endüstri anıtları” ve “endüstri mirası” kavramlarına yer verilirken endüstri arkeolojisi kavramı net şekilde kullanılmamıştır (Köksal,2005).

2.4.Yeniden İşlevlendirme Tanımı ve Gereksinim Nedenleri

Pekol'un Weeks'ten aktardığı tanıma göre yeniden işlevlendirme , “bir yapının tarihi, kültürel veya mimari değerlerini yansıtan özellikleri ve/veya bölümlerini koruyarak, onarım ve ekler vasıtasıyla bu yapıya uygun, özgün işlevinden farklı bir işlev vermektir.” (Pekol, 2010).

Korunması gerekli olan tarihi endüstri yapılarına biçim ve yeni işlev verilirken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Yeni işlev verilirken tarihi yapıya bir takım müdahaleler yapılması gerekebilir. Bu müdahalelerin sınırları Venedik Tüzüğü'nün 5.maddesinde açıklanmıştır: “Tarihi yapılar ve anıtların korunması insanların kullanabilmesi için yararlı bir biçimde ,bir amaç için kullanılabilmesi kolaylaştırılabilir. Bu tür yeni işlev ve biçim olarak kullanımlar ortaya çıkar ancak kullanım yapılırken yeni eklentiler süslemeler ile birlikte yapının özgünlüğü değiştirilmemelidir. Bu değişiklik kriterleri ve sınırları içerisinde yeni işlev gereği eklentiler yapılarak tarihi yapı tasarlanacak şekilde izin verilmesi gerekmektedir. “ (Venedik Tüzüğü, 1964).

Tarihi bir yapıya yeni bir işlev verirken birtakım yaklaşımlar ortaya konmuştur. Pekol'un Scott'tan aktardığı ifadeye göre “ yapıyı bir devirden diğerine, geçmişten geleceğe taşıırken güncel olarak okunabilir olmasını sağlamak gereklidir.” (Pekol, 2010). Akın, tarihi yapıların tamamen günümüze adapte edilmemesi gerektiğini, “eski anlamıyla bugünkü anlamı arasında bir yere, üçüncü ve yeni bir alana çekilmesi lazım.” ifadesi ile belirtmiştir (Tanju, Tanyeli, Akın G, 2000, 60-67).

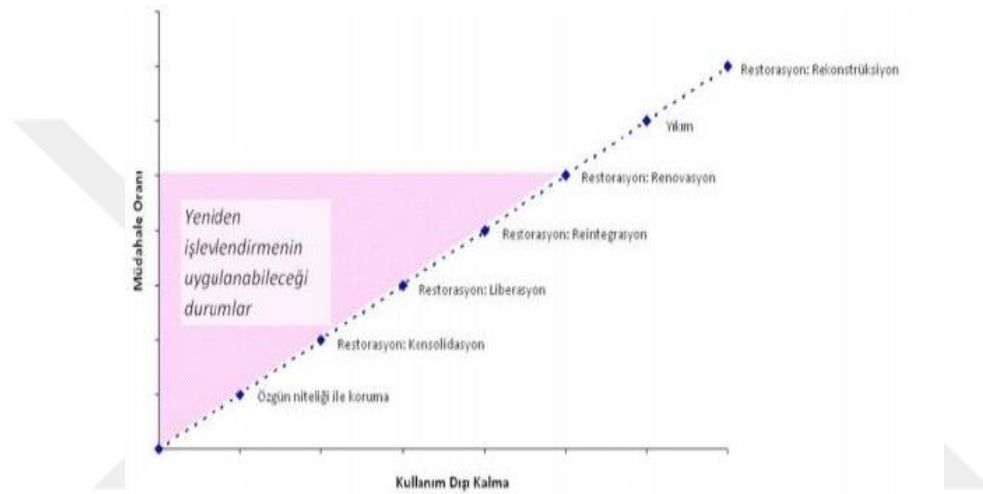

Şekil 3-4 : Derslik olarak yeniden işlevlendirilen antrepo ile doğusundaki işlevlendirilmeden sergilenen antrepo

Kaynaklar:(http://www.mimarlikdergisi.com/dsp_imageNavigasyon.cfm?YaziID=3440&ResimID=71325)

Sarıcı'nın Batur A.'dan aktardığı ifadeye göre “her toplumsal yapı kendi sistemine uygun bir fiziki çevre yaratacağından, diğer bir bölümde; yarattığı bu eskimiş fiziksel mekânı kendi iç dinamiği ile geliştirmek ve değişikliğe uğratmak isteyecek ve bu istekler doğrultusunda eyleme geçecektir.” (Sarıcı, 1990). Göçer'e göre, toplumsal değişimleri belirleyen 3 ana faktör; demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerdir (Yaldız,2003).

Toplumsal değişimler, fiziksel mekân değişikliklerine yol açar. Fiziksel mekân değişikliklerine neden olan etkenler dört başlık altında incelenmiştir. Bunlar; tarihsel, sosyal ve kültürel, çevresel ve ekonomik nedenlerdir.

Tablo 1:Yeniden İşlevlendirmenin Uygulanabileceği Durumlar

2.4.1.Tarihsel Nedenler

Gün geçtikçe ihtiyaçların değişmesi yaşam biçiminin farklılaşması , insanların kültürel ve ekonomik yapıları ile doğacak yeni ihtiyaç, istekler iç mekan ve dış mekan yenilenmesini de beraberinde getirmektedir . Kavram olarak yeniden işlevlendirme , yapının ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen tadilat ve yeni eklentiler ile birlikte kullanıcıya uygun hale getirilmesi işlemidir. (Burden, 2004). Konuyu biraz daha tasvirlemek gerekirse eskiden kullanılan işlevselliğini yitirmiş tarihi korunacak yapıların fiziki yapı unsurları korunup geleceğe aktarılacak kullanıcıya özgü yeni bir işlevsellik kazanılmasına yeniden işlevlendirme tanımı yapabiliriz.

Icomos (International Council on Monuments and Sites) Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'nde koruma değerleri bölümünde:

“Tarihsel değer iki ölçüte bağlı olarak anlaşılmaktadır:

1. Yapı ya da yapı gruplarının tarihsel önem taşıyan bir “olay”, kişi ve/veya kurumla ilişkili olması;
2. Kentsel, kırsal, endüstriyel miras ögesinin eskiliği.” (Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi ‘2013’).

Tarihi bir olaya tanıklık etmiş olan veya tarihi önemi olan kişi/kişilerin yaşamış olması yapının yeniden işlevlendirilmesinde önemli bir nedendir. Tarihi olayın geçtiği yapı veya yapı grubu tarihin izini silmeden olaya veya kişiye atıfta bulunarak yeniden işlevlendirilmelidir.

Yapıların tarihsel nedenlerle yeniden işlevlendirilmesine örnek verilmek istenirse, I. Türkiye Büyük Millet Meclis binası verilebilir. İlk olarak meclis binası olarak kullanılan bu yapı, daha sonra Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Merkezi ve Hukuk Mektebi olarak kullanılmıştır. Yapı 1961 yılında "Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi" adıyla müze işlevi ile yeniden kullanıma açılmıştır. 1981 yılında restorasyon çalışmaları yapılmıştır ve yapı "Kurtuluş Savaşı Müzesi" adı ile müze işlevini sürdürmüştür. Günümüzde yapı halen müze işlevi ile kullanılmaktadır .

Mimari yapıyı belirleyen etken toplumların kültürel ve sosyal yaşantılarının o dönemde kullanılan malzemelerde ve mimari yapı üzerinde fazlasıyla etkilidir. Tarihi mimari yapı ve olgular hangi dönemde olur ise olsun o dönemden kesitleri bize aktaran önemli bir değerdir. Eskiden günümüze aktarılan o dönemi yansıtan bakıldığında penceren eski dönemi bize sunan ,aktaran bir pencere görevi göstermektedir. Zamanın ilerlemesiyle birlikte teknolojinin gelişmesi , ekonomik, kültürel ve sosyal nedenlerden kaynaklı değişen her koşulun tarihi yapı üzerinde bir etkisi olacaktır. Bu yapılarında bu değişiklik karşısında korunarak yaşam sürecinde devam etmesine yardımcı olmamız gerekmektedir. Bu değişiklikler yapılırken tarihi yapının korunması gerekmektedir. Koruma kararı alınan yapıların değişim sürecinde yeni işlev oluştururken mevcut yapıya ait özelliklerin dikkat edilmeden değişmesi ve yeni ilev kazanılması sonucunda, yapıda gerçekleşen değişiklikler toplumda tarihsel süreç üzerinde silinebilir. Sonucunda tarihsel izlere ve kimliğe zarar vererek sonuç alınabilir. Bu tür durumlar yaşanmaması için yapının etkileri korunarak yeni işlev kazanılması gerekmektedir.

2.4.2.Sosyal ve Kültürel Nedenler

Atalarımızdan bize miras bırakılan kültürel değerleri koruma ve yaşatma sorumluluğumuz kültürel miras kavramı ile somut olarak ifade edilmiştir. Icomos Türkiye mimari mirası koruma bildirgesi tanımlar bölümünde kültürel miras, “geçmişten bugüne ulaşmış, insanların sahiplik bağı içinde olmaksızın sürekli değişim halinde olan değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir yansıması olarak betimlenen somut ve somut olmayan tüm varlıklardır.” şeklinde ifade edilmiştir (ICTMMKB ‘2013’).

Sosyal ve kültürel değerlerimizin somut yansıması olan mimari yapılar, kültürel mirastırlar. Çeşitli nedenlerle değişen yaşam koşulları mimari yapılara da etki etmektedir. Özgün işlevini sürdüremeyen koruma değeri olan tarihi yapıların sosyal ve kültürel ortamının korunarak gelecek nesillere aktarılması, yeni işlev verilerek topluma sosyal, kültürel ve ekonomik olarak yarar sağlaması dikkat edilmesi gereken hususlardır.

2.4.3.Çevresel Nedenler

Toplumsal ihtiyaçların değişmesi ile birlikte yapı veya yapı gruplarının bulunduğu bölgenin fonksiyonları da değişir. Çevresel nedenlerden kaynaklı bölgede yer alan değişim var olan eski tarihi yapıların kullanım dışında kalmasını ve tahrip olmasına neden olabilir.

Değişen çevre koşullarına uygun olarak tarihi yapıya çevresi ile uyumlu yeni işlev verilmelidir. Böylece yapı veya yapı grupları çevresiyle uyumlu olarak ve çevreye katkıda bulunarak işlevsel hale geleceklerdir. Korumaya değer tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesiyle bölgenin kültürel, sosyal ve ekonomik bakımdan gelişmesi sağlanacaktır. Örneğin tarihi konut yapısının bulunduğu alan turizm açısından gelişmekte olan bölgenin merkezinde kalıyorsa ve terkedilmişse yeni işlev verilerek bölgeye kazandırılabilir. Konaklama, satış alanı gibi bölgeye uygun işlevler verilerek hem merkezdeki kullanım dışı kalmış alan değerlendirilmiş olur hem de bölgenin sosyal ve ekonomik yönden gelişmesi sağlanır.

Günümüzde işlevini yitiren bu işletmelerin kent dışına taşınması ile örnek bir çevre yaratılması ve olumsuz çevre koşullarının ortadan kaldırılarak alanın, kentin yaşayan bölgesi olması amaçlanmaktadır. Dönüşüm projesi için çalışmalar devam etmektedir (Polat, Dostoğlu, 2007, 61-65).

Tarihi yapının bulunduğu konum alanında geçmişten günümüze gelen diğer yapıların yıkılması veya onlarında yeniden işlevler kazandırılarak eklentiler ile farklı biçim ve amaç için kullanılmasından kaynaklı tarihi yapının da yeniden işlevlendirilmesi söz konusu olabilmektedir. Sonuç olarak yapının çevreden kaynaklı nedenler ile etkileşim geçirmesi ve yapının yeni işlev kazandırılarak yeniden tasarlanması gerekebilmektedir. Sonuç olarak tarihi yapıların çevrelerindeki etkenlerden kaynaklı diğer yapılar ile birlikte değişimin getirdiği geçmişten günümüze gelen tarihi devamlılığı ve toplumsal hafızadaki yerini koruyarak ,yapıyı da koruyarak devam etmesi amaçlanmalıdır.

2.4.4. .Ekonomik Nedenler:

Günümüzde ekonomik değerler önemli bir rol oynamaktadır, tarihi yapıların yeni işlevleri konusu incelenirken ekonomik nedenlerin kesinlikle görmezden gelmemek gerekmektedir. Ekonomik nedenler olumlu veya olumsuz yönleri bakımında incelemesi yapılması gerekmektedir.

Mevcutta yer alan tarihi yapıların fiziki olarak devam etmesi fakat işlev olarak yetersizliği sonucu yapıda yeni işlev kazandırılarak değerlendirilip kullanılması , aynı bina işlevi gerçekleştirecek yeni bina alınının inşa edilmesinden daha ekonomik bir sonuç ile çözülebildiği görülmüştür. Tarihi yapıların tadilat ,onarım ve yini işlev kazandırılarak kullanım maliyeti , yeniden oluşturulacak yapı maliyetine göre %55 ile %80 arasında daha düşük bütçe ile çözülebildiği söylenebilir. (Highfield, 1987).

Eski yapıların yeniden işlevlendirilerek kullanıma açılması sosyal, kültürel yararları ile birlikte ekonomik olarak da ülkeye önemli katkılar sağlayacaktır. Bunlar:

-Tarihi yapılarda mevcut yapı sisteminde değerlendirme yapıp yapı sistemindeki kullanımlar devam ettiği için yapısal malzemelerden yararlandığı için iş gücünden de tasarruf sağlanır. Tarihi atıl kalan tarihi yapıya biçimsel ve yeniden işlevlendirme verilme aşamasında çevresel bölgede ekonomik,kültürel ve sosyal olarak hareket getirmesini içtenlikle söyleyebiliriz ,

-Ekonomik yönden yeni işlev kazandırılan tarihi yapının bu bölgede sergi ,müze veya diğer ticari amaçlar ile işlev kazanması ekonomik açıdan da hem çevreye hem de yapıya değer katacaktır.

Yeniden işlevlendirmenin ekonomik yarar sağladığını gösteren örnek sayısal veri ve uygulama:

-Altınoluk, Cantacuzino'dan aktardığı bilgiye göre kullanım dışı kalan mevcut yapıların yeniden kullanıma açılabilmesi için devlet tarafından projelere destek amaçlı yapılan uygulamayı şu ifadelerle belirtmiştir: “Avrupa Birliği üye olan ülkelerde tadilat ve bakımda bile oran olarak %15 iken ,yeniden işlev kazandırmak amacıyla dönüşüm yapılacak uygulamalarda ise bu oran %0 olarak alınmaktadır. (Altınoluk, 2000).

Köksal ve Ahunbay'ın Föhl'den aktardığı ifadeye göre “tarihi fabrikaların teknolojinin gelişmesiyle beraber güncel olan düzen ve ilerleyişte geri planda kaldığı için , çevresel olarak eski makine ve üniteler kullanılarak işlemlerin yapılması kent dokusundaki kirliliklere neden olmasından kaynaklı kapatılmaları veya işlevsel olarak yetersizliğinden dolayı dünyada kapatılması gözüken bir durumdur. .” (Köksal, Ahunbay,2006).Ülkelerin önemli gelir kaynağı olan endüstri tesisleri yeniden işlevlendirilerek ülkeye ve bulunduğu bölgeye ekonomik katkılar sağlayabilir.

2.5.Yapılarda Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Faktörler

İşlev ve biçim seçimleri , tarihi yapının tasarlanma sürecinde büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple yapının uygun işlev seçiminde etkileyen faktörler , yeni işlev sürecinde yapılacak uygulamalardaki tasarım ve mekan tercihleri bakımında önemli konuma sahiptir.

Endüstriyel miras kapsamındaki tarihi yapı korunmaya uygun bir yapı olduğunda bahsettiğimiz konum ve işlev dışında diğer şekil olarak oluşturulacak maddeler mekânsal ve hacimsel kurgulardır. Örnek olarak Tarihsel yoğunluğun olduğu bir alanda medrese mekânsal ,konumu ve hacim planlaması bellidir ve o plan değiştirilmesi zor olarak görülebilir. Bu yapının değişim sürecinde müze ,sergi veya farklı bir işlev olarak kullanıma karar vermeden dikkat edilmesi gereken mekanın konum ve çevresinde bulunan ihtiyaçları ile mekanın hacimsel ve mekânsal uygunluğunun hangi yeniden işlevlendirme olarak kullanılacağı araştırılmalıdır.

Yapı; plan şeması, strüktürel sistemi ve çevresi ile bir bütündür. Kullanım dışı kalmış tarihi yapının yeni işlev seçiminde:

-Tarihi yapının koruma derecesine bakılarak müdahale sınırları hakkında bilgi sahibi olunmasına,

- Yeni işlevin çevre ile uyumlu olmasına ve bölgenin sürekliliğini bozmamasına,
- Yapının mevcut işlev sel kurgusu ile benzer olmasına,
- Verilecek yeni işlevin yapının mevcut olan hacimsel ve mekânsal kurgusunda önemli değişikliklere yol açmamasına dikkat edilmelidir.

Tarihi yapıya yeni işlev verilmeden önce mevcut yapı ile ilgili incelenmesi gerekenler dört başlık altında toplanmıştır: mimari değer faktörü, tarihsel yapı konumu, tarihi yapı işlevsel kurgu, yapının mekân boyutları ve kurgusu ölçülerde standartlaşmaya neden olabilmektedir. Örneğin üretim yapısında makine yerleşimi belirli bir programlama sistemi ile sağlanabilir (İnceoğlu, 1977).

Biçim seçimi istekler doğrultusunda belirlenebileceği gibi zorunlu durumlar da olabilir. Bazı fonksiyonlar özel biçimlere ihtiyaç duyarlar. Örneğin tiyatro salonu tasarımında mekânın oturma düzeni kademeli olmalı ve akustik paneller yapılmalıdır.

Yapı programında etkinlikler birbiri ile ilişki halindedir ve Kuban, yapıda etkinlikler arasındaki ilişkide belirli bir sıralama ile kullanımın olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: Evin oda bölümleri, bir tiyatronun giriş ve çıkış alanı , bir kilisenin farklı öge ve özellikleri arasında takım olarak tanımlanabilir, bunlarda değişmeyen bazı ilişkiler bulunmaktadır. (Kuban, 1988).

Etkinlikler birbiri ile ilişkide olduğu gibi dış çevre ile de ilişki halindedirler. Etkinlikler; ulaşım, kullanım, yön, tabii ışık ihtiyaçları dolayısıyla dış çevre ile ilişki kurarlar (Yürekli, 1983).Örneğin konferans salonu yerin altına konulabilir çünkü mekânın güneş ışığı almaya ihtiyacı yoktur. Ya da yapıda bir bölüme restoran işlevi verilecekse bu alan olabildiğince güneş ışığı alan, manzaraya yönelmiş alan olmalıdır.

Değişen koşullar ve ihtiyaçların değişmesi ile yapının mevcut işlevi terk edilerek yeni işlev yüklenebilir. Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak için bina-işlev ilişkisi binanın fiziksel ömrü sona erene kadar devam edecektir.

2.5.1. Mimari Değer Faktörü

Uygun işlev ve biçim seçiminde ilk dikkat edilmesi gereken yapının koruma derecesidir (Yaldız, 2003). Yasal düzenlemelerle belirlenmiş koruma ölçütlerinde yapı veya yapı grubunda korunması temel olan özellikler belirtilmiştir.

Korunması gerekli yapı veya yapı gruplarının belirlenmesi için koruma ölçütleri belirlenmiştir. Kuban tarihi değer bakımından bu ölçütleri üç başlıkta toplamıştır:“ tarihi belge kriteri, zaman kriteri, estetik kriterler” (Kuban, 1969). “

Yeniden işlevlendirme ile birlikte yapılabilecek yeniliklerin sınırı yapının zaman boyutuyla ve bununla birlikte farklılaşan tarihsel belge ve estetik bütünüyle doğru orantılıdır..” ifadesi ile Kuban’ın belirttiği ölçütlerin işlev seçimi ile ilişkini kurmuştur (Ersen, 1992,102-104).

2.5.2. Tarihi Yapının Konumu

Tarihsel yapıların konumu , işlevleriyle doğrudan etkilemektedir. Tarihsel yapının hacmi , yeni mekan oluşumları ve yeni işlev değerlendirmeleri tamamen uygun olduğunu düşünsek de bunun uygunluğunu seçilen işlev için uygun olmayan çevre alanında yer alan yapının yeniden kullanım olanakları sağlanamaz.

Tarihi yapının hangi işlev amacıyla kullanım konusu , kent alanındaki doku içinde ekonomik boyutu en büyük rol olarak gösterebiliriz. Önemli olarak yapıya uygulanacak yeni işlev ve eklentiler ,yapının bulunduğu konum ve çevrenin ekonomik boyutuna ve isteklerine uygun seçilmesine özen gösterilmelidir.

İşleve karar verilirken bölgenin tarihsel değerine bakılarak, bölgedeki yapı veya yapı gruplarına uygun işlevler verilerek yaşatılması sağlanabilir.

Yapının bulunduğu bölgedeki ekonomik koşullar işlev için önemli faktördür. Çevre halkının ekonomik koşullarına uygun olmayan işlev seçimi, yapının yeniden terk edilmesine neden olur. Örneğin ekonomik koşulları uygun olmayan bölgeye lüks alışveriş merkezi açmak mantıklı bir tutum değildir.

Çevrenin sosyal ve kültürel durumu da işlev seçiminde etkilidir. Ticaret bölgesine kütüphane açmak ya da sanayi alanın içerisine tiyatro işlevi uygun olmayacaktır.

Fiziki ve coğrafi özellikler de önemli bir etkidir. Deniz kenarında olma, dağlık bölgede bulunma, ormanlık alanda bulunma farklı işlev verilmesinde etkin rol oynar. Deniz kenarındaki bölgeye rekreasyon alanları da tasarlanarak günlük kullanıcı profilinin olabileceği fonksiyon verilebilir. Dağlık alandaki bölgede ise dinlenme ve spor ihtiyacı karşılanabilecek birimler oluşturularak yapı ve çevresi sayfiye alanı gibi kullanılabilir.

2.5.3. Yapının İşlevsel Kurgusu

Yapının işlevsel kurgusunu içinde barındırdığı mekânlar ve mekânlar arası bağlantılar oluşturmaktadır. Yürekli'nin Norberg-Schulz'den aktardığı ifadeye göre mekânlar arası bağlantılar, “en basit günlük etkinliklerde bile vardır; yiyecek hazırlama-servis-yeme, uyuma-yıkanma-giyinme gibi.” (Yürekli, 1983).

Yeniden işlevlendirme yapılırken tarihi yapının özgün işlevsel kurgusu ile yeni işlevsel kurgusunun aynı ya da benzer özellikte olması beklenir. Mevcut tarihi yapıya mekânlar arası bağlantı kurgusu farklı olan işlevler verilirse, işlevsel kurguda istenmeyen durumlar ortaya çıkabilir.

2.5.4. Yapının Mekân Boyutları ve Kurgusu

Yapılar , kullanım işlevleri ile birlikte mekan ve hacimsel iki madde olarak ayırıp şekillendirebiliriz. Yapıların mekan kurgusu üzerinden değerlendirecek olursak sahip oldukları açıklama biçimi , mekânsal kimlik yansımalarından birisi olarak düşünülebilir.

Yapı olarak mevcut işlev veya yeni işlev olarak tek boyutta hacimsel oluşabilir, bu hacimlerin tekrar etmelerinden bir araya gelebilir veya farklı olarak karışık bir planlama şema olarak yer alırlar . (Altınoluk, 1998). Örnek olarak tek olarak planlaması yapılmış bir sinema salonu hacimsel olarak bölünmesi sonucunda okul haline getirilebilir. Bu değişim sürecinde mekanın eski mevcut fiziki yapı sonucu sahip olduğu kimliğe uygun algısal özelliklerini kaybeder. Diğer bir örnek olarak bir eski han yapısını ele alıp bunu yeni işlev ve değerlendirme olarak eğitim yapısına dönüştürdüğümüzde mevcut fiziksel yapısı eğitim yapısı ile uyduğu için mevcutta yer alan yapısal bölüntüler kullanılır ,Bu şekilde mevcut eski han yapısı ile yeni işlev kazandırılan eğitim bina uygulaması kimliğini kaybetmeden devam etmiş olur

Yapı sade ve tek bir şemadan ,hacimden oluşuyorsa ve okul gibi bölüntü gereksinimi olan işlev verilirse yapı özünü kaybeder ve hem koruma açısından hem ekonomik açıdan istenmeyen bir durum ortaya çıkar. Yapı tekrarlanan hacimlerden oluşuyorsa ve sinema, tiyatro gibi bölüntüsüz mekâna ihtiyacı olan işlevler verilirse bölüntülerin kaldırılması gerekir. Bu duum koruma açısından uygun değildir. kalmıştır. Bu sebeple yatay düzlemde eklemelerle büyüyeabilecek yapılar şehir dışında geniş arazilerde inşa edilerek bugünkü sanayi komplekslerinin temelleri atılmıştır (Köksal, 2005).

Makineler için tasarım ölçütleri ile binalar tasarlanmaktaydı. Bu yapılar makine alanlarını etkileyerek uygulamalar yapılmıştır. Yapıların insana uygunluğu olarak tasarım yapılmadığı için üretim sürecinde makinelerin işleyişini kolaylaştırmak için mekanlar tasarlanmışlardır. (Cengizkan, 2012).Sonuç olarak endüstri devrimi ile ortaya çıkan teknolojik gelişmeler üretim mekânlarının oluşumunda ve gelişiminde rol oynamıştır.

2.6. Yeniden İşlevlendirilmede Bulunan Müdahaleler

Yapının yeniden işlevlendirme seçiminde sonra mevcut yapıda bulunan potansiyel ile yeni işlev gerçekleştirecekleri ihtiyaçlar listesini eşleşmesi sürecinde , yapının fiziksel zorunluluklarından kaynaklı mekan oluşturmak ve yenilenebilmesi için yapılabilecek eklenti ve müdahaleleri şu şekilde gösterebiliriz. İlk olarak mekânsal kurguya yapılan eklentiler ve müdahalelerdir. İkinci olarak yapının strüktürel sisteme eklentileri ve müdahaleleri . Yapıda bulunan eski tesisat sistemlerinin işlevsiz olduğundan kaynaklı tesisat eklenti ve müdahaleleri. Yapının tahrip ve bakımsız kalması sonucu cephe ile ilgili eklenti ve müdahaleler, yapının bulunduğu konumu ve çevreyi düzenlemeyi amaçlayan eklenti ve müdahaleler olarak toplam beş ana başlıkta sıralayabiliriz.

2.6.1. Mekansal Kurguya Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler

Değişen dünyada teknolojik olarak insanların yaşam biçimlerinin değişmesi , bunların şekillendirdiği ihtiyaç listelerinin değişmesi sonucunda tarihi yapıların mevcut ömürlerini tamamladığını görmekteyiz. İlk kurulduğu zamanda amaçlanan işlev ile günümüz işlevi farklı olduğundan yeni bir işlev eklenerek devam ettirmemiz gerekmektedir. Bu yenileme sürecinde ,eklenti ve yeni işlevlerin tarihi yapı ile uygun olmasını mekânsal kurgunun önemi fazladır. Yapıda mekânsal kurgulama sisteminde yapılan değişiklikler ile sonuç ve çözüme doğru bir şekilde gidilmesi amaçlanmalıdır.

Yeni eklenti ve işlevleri ihtiyaçlara göre , asma katların projeye eklenmesi , mevcutta kullanılan mekanlar arası geçitlerin yeni projeyle birleştirilmesi ve açılması , kurguya göre yapılacak yeni eklenti duvar ve bölücü eklentiler , taşıyıcı sisteme etkisi olmayan duvar ve cephelerin kaldırılması , merdiven ,asansör ve diğer yatayda, dikeyde kullanılacak sirkülasyon alanlarının eklenip çıkarılması ,radikal bir değişim olarak yapıyla iç içe kullanılmayan mekanlar için bütünleyici ve tamamlayıcı yeni ek yapıların binaların oluşturulması bunlara örnek eklenti modülleri olarak gösterilebilmektedir. (Selçuk, 2006).

“Endüstriyel Miras” kapsamındaki yapılarda, yapının yeni verilecek olan işlevi yüklenebilir olması, özgün plan şemasının ve mekansal özelliklerinin büyük değişikliklere uğratılmaması gerekmektedir. Dinçer’e (1988) göre, yeniden kullanım türü ne olursa olsun, mevcut bir binada tekrar eden birimlerin oluşturulabilmesi için, binanın cephesinde pencerelerin tekrarlanan düzende olması ve bu tekrarlanmadaki ritmin, yeni işlev için gereken birimlere uygun olması gerekir. Örneğin Viyana’daki gazometre binalarında yapılan konut birimlerini elde etmek için katlarda ışınal duvar bölmeleri yapılmıştır. Benzer bir şekilde İstanbul’daki Feshane binasında da, iç mekanda küçük ticari birimler elde etmek amacıyla çelik kolon akslarına uygun bölücüler eklenerek, plan şemasında değişiklik yapılmıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampüsü’nde hangar binasının derslikler için dönüştürülmesi sırasında aynı yöntemle mekanlar bölünerek yeniden işlevlendirilmiştir.

“Endüstriyel Miras” kapsamındaki tarihi yapıların yeni işlev verilirken mevcut yapıda bulunan özgün plan şeması ve mekan özelliklerinin çok büyük değişiklikler ile yapılmadan değişim söz konusu olmalıdır. Dinçer’e (1988) göre yeni işlev ile gerçekleşecek binaya hangi kullanımı yüklerseniz yükleyin tarihi mevcut yapının cephe bölümünde yer alan pencere sistemlerinin tekrarlanan düzeyde olması ek olarak cephede tekrarlanan ritmin bozulmadan yeni işlev ile uygun bir halde çözülmesi gerektiğin söylemektedir. Örnek olarak İstanbul’da yer alan Bilgi Üniversitesi Kampüsü’nde yer alan hangar binası yeni işlev olarak eğitim binasına dönüştürülmüştür. Bu değişim yapılırken mekanların bölünmesi yukarda bahsedilen yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Mekanların bölünmesi sonucunda yeni işlev kazandırılarak binanın değişimi tamamlanmıştır.

2.6.2. Strüktürel Sisteme Yapılan Müdahaleler ve Eklemeler

Tarihi değer taşıyan yapı veya yapı gruplarına uygulanacak müdahale kararları almadan önce yapının mevcut strüktürü hakkında bilgi toplanmalıdır. ICOMOS'un 2003 yılındaki 14. Genel Kurul toplantısında alınan 2.3.nolu kararda, “ Koruma uygulamalarında strüktür ve malzemelerin özelliklerinin bilinçli bir şekilde öğrenilmesi ve uygulanabilirliğinin araştırılması gerekmektedir.. Tarihi yapıda yer alan strüktür geçmişten günümüze gelirken o zaman ki durumları , yapım aşaması ve kullanılan teknikleri de beraberinde getirmektedir. Bu süreçte değişimler ,yaşanmış olayların etkileri günümüze durum hakkında gerekli bilgiyi edinmemize ışık tutmaktadır. ” denilmektedir (Icomos, 2003).

Tarihi yapıların geçmişten günümüze gelirken yaşadıkları tahribat , atıl durumda kalması ve yaşanan doğal afetler sonucunda strüktürel yapının zarar görmesi genelde yaşanan bir olaydır. Yeni işlev kazandırırken yapının strüktürel kontrollerinin yapılması güncel yönetmelik ve kurallara uygun şekilde planlamalarının yapılması gerekmektedir. Mekansal güncel yeni plana göre yatayda ve dikeyde eklenebilecek sirkülasyon alanları , asma kat veya yeni kat planlamalarının yapılması en önemli olarak kolon ve giriş sistemlerinin kontrol edilerek eklenti ve güçlendirmeler yapılabilmektedir. Yapıda yer alan tahribat sonucunda yapıda güçlendirmeler yapılmalıdır. Bu işlemler yapılırken uygunluğa bakılması gerekmektedir.

İstanbul'daki yer alan Rahmi Koç Müzesi'nde yeniden işlevlendirme sürecinde istek ve ihtiyaçlar sonucunda yapının cam ve çelik strüktür sistemine eklenti olarak ara kat asma kat yapılmıştır. Tarihi yapının değerleri korunarak asma kat modülü yapılmıştır. Yapının tarihi ve tescilli bir yapı olmasından kaynaklı taşıyıcı duvar sistemiyle bağlantısı kurulmadan ayrı bir strüktür yapılarak cephe ve duvarlara zarar verilmeden asma kat eklentisi yapılmıştır.

Yeni işlevsel planlamalarda işlev verilirken bazı sorunlar çıkabilmektedir. Başta gelen sorun olarak deprem yönetmeliklerinin istediği deprem perdelerinin yapıya eklenmesi sonucunda belirli sorunlar gün yüzüne çıkabilmektedir. Bu perdelerin yerleşimi X ve Y yönlerinde akslarında sistematik kurallara ve hesaplara uygun şekilde yapılırken yapının deprem mukavemetini arttırmaktadır. İç mekanda yer alan bağlantıların kopması veya büyük açıklıkların yakalanmamasına alanların daralmasına neden olabilir.

2.6.3. Tesisat Sistemlerine Yapılan Müdahaleler ve Eklmeler

Tarihi yapıda mevcut bulunan aydınlatma, havalandırma, ısıtma ve sıhhi tesisat sistemlerinin günümüze ve yeni işlevlere göre uyarlanması gerekmektedir. Mevcut tarihi yapıdaki kullanılan sistemler mümkün olduğunca korunmaya çalışılmalıdır, mümkün ise gerekli ürünler alınarak bakımı yapılarak kullanımı devam ettirilmelidir. Yetersiz gelen durumlarda ek sistem veya yeni sistemler eklenebilir.

Tarihi yapılarda yeniden işlevlendirme sürecinde altyapı önemli bir yer tutmaktadır. Bu sistemde alt yapı ve tesisat sistemlerinin kesinlikle testler yoluyla kontrolünün sağlanması eğer kötü durumda ise onarım ve yeni eklentiler yapılarak kullanılmaya uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Yapının sistemleri günümüz şartlarıyla uymayıp , aşırı tahrip görmüş olması durumunda yeniden güncel malzeme listesiyle birlikte yenileme yapılabilmektedir. Büyük tarihi yapılarda yeni oluşturulacak işleve göre yeni güncel teknolojik sistemler kullanılarak iklimlendirme ve havalandırma sistemleri, dış üniteler yapı ile bütünlüğü sağlanarak uygulanması gerekebilir.

Tarihi değeri olan yapıların yeniden işlevlendirilmesi yapılırken bazı tesisat eklemleri yapılırken tasarım kriterleri ve estetiği bozan problemleri de getirmektedir. Yeni yapılan bina şemalarında shaft boşlukları, yapılan asma tavan sistemlerinde ve sıva altı sistem olarak geçmektedir . Bu uygulamaları yapıya zarar verilmesinden kaynaklı sıva altı veya diğer uygulamaları yapıya entegre etmek diğer eklentiler ile kıyaslanacak olur ise daha zor olduğu gözükmemektedir. Yeni eklenti ve sistemin yapıda birleştirilmesi zor olmaktadır. Bu eklentiler yapılırken yapının tarihi miras olduğunu unutmamak ,tarihi yapının mevcut fiziksel özelliklerini yıkmadan ve zarar vermeden yapılması gerekmektedir. Bu işlemde bu risklerin hepsini en aza indirgeyerek planlaması yapılması gerekmektedir .Tarihi değeri olan yapılarda tesisatla ilgili müdahaleler sınırlı olmaktadır. Örneğin Hasköy Rahmi Koç Endüstri Müzesine yeniden işlevlendirme sürecinde iç mekan tasarımında kullanılan yapay aydınlatma alt yapı sistemleri yapının tarihsel dokusunu bozmadan sıva altı değil sıva üstü döşenerek tasarlanmıştır. (Selçuk, 2006).

Yapıda iklimlendirme ve havalandırma için yapılacak yeni eklentiler sonucunda kazan daireleri, dış üniteler yapılması gerekmektedir. Bu eklentiler yapılırken tarihi yapı için büyük

bir risk yaşamaktadır. Yangın elektrik tesisatlarının alt yapı sistemleri yapıda sıva altı olarak değil yüzeysel gidilmesi amaçlanmıştır. Fakat bu tasarım kriterine uygun şekilde gidilirken de oyukluklar ve delinme işlemleri yapıldığı için mevcut yapıya zarar vermesi kaçınılmazdır. Bu kablolama işlemleri elektrik tavaları, pprc plastik boru , emt metal boru ,kanallar ve bakır boru sistemleri uygulanarak kablonun kırım yapılmadan sıva üstü açık tavan sistemi ile geçirilmesi mümkün olabilmektedir. (Feilden, 1994).

2.6.4. Kütle, Cepheye ve Çevreye Yapılan Müdahaleler

Tarihi yapıya yeni işlev kazandırılırken yapıya ait cephelerine yeni işlev ve farklı gereksinimlerden kaynaklı farklı müdahaleler yapıldığı gözlemlenmiştir. Yapının geçmişten gelirken tahrip ve bakımsız olması ,verilen yeni işlev doğrultusunda eklentilerin yapılması , yapıldığı döneme uygun malzemeler kullanılmasından kaynaklı ısı değer ve verimliliğin yeni işlevde yetersiz kalmasından kaynaklı yapılan cephe eklentileri , tarihi yapıya farklı bir görünüş verme isteği yeni ve eski malzeme ayrımını radikal bir şekilde gösterme isteklerinden dolayı dış cephe bölümüne eklentiler yapılmaktadır.

Yapıda yer alan yeni plan uygulamaları ve mekan tasarımlarıyla yapılan mekan kurguları cephede gerektiren açıklık ve sağır duvar uygulamalarına neden olabilmektedir. Eklenen asma katlar ve bölücü duvarlar ile birlikte yüksek pencereci eklentiler olabilmektedir. Farklı bir mekan kurgusu olarak daha özel alanlar yaratılırken de cephede bazı bölümlerin sağırlaştırılarak iç mekandan dış mekana tasarımının aktarılması görülmektedir .İç mekan kurgusundaki tasarım dış cepheyi ana hatlarla değişmesini etkilemektedir.

Yapılar geçmişten günümüze gelirken bize geçmiş ile ilgili malzeme ,estetik dönemin sanat anlayışı , sosyokültürel ve diğer özellikleriyle bize ışık tutmaktadır. Cephe özellikleri binanın yapıldığı dönemi fazlasıyla yansıtmaktadır. Yapılan işçilik ve kullanılan malzeme kriterleri binanın yapısal ve kamusal özelliklerini bize yansıtmaktadır. Tarihi yapılar tescilli yapı olması sebebiyle kurallar ve kanunlar doğrultusunda yeni işlev verirken dikkat edilmesi gerekmektedir. Restorasyon aşamasında da bu kriterler göz önüne alınarak yapılması gerekmektedir. Yeni eklentiler yapılırken eskiden gelen yapıda bulunan ahşap çatı uygulamaları , kubbelerin yer alması ve tonozların kullanılması gibi bazı eskiden günümüze aktarılan süsleme elemanları yeni işlev ile uyumlu bir şekilde korunarak gitmesi gerekmektedir. Eğer buna uyulmaz ise geçmişten günümüze gelen mimari değerleri koruyamayıp gelecek

kuşaklara yanlış bir aktarım bırakacak oluruz. . (Yıldırım, 1999). Yeni yapılacak işlev ,biçimsel ve müdahaleler koruma yoluyla giderek sınırlı sayıda ve alanda yapılması gerekmektedir.

Tarihi yapıların geçmişten günümüze gelmesi , mimari planlama , o zamana ait plan uygulamaları , iç ve dış mekan özellikleri , kullanılan malzeme işçilik ve teknikleri yapının konumu ,çevresiyle birlikte bütünlüğü söz konusu olmaktadır. Yapıda yeni işlev doğrultusunda iç ve dış mekanda yapılan değişimler sonucunda bunu yapının çevresel faktörlerine de aktarımı yapılması ve yeni işleve uygun olarak çevresel düzenlemelerin yapılarak bir bütün olarak incelemesi yapılması gerekmektedir.

Yapıya ait yeni işlev doğrultusunda iç mekan dış mekandaki eklentiler yapılmış olup bunları çevresel etkenlere yaymak gerekmektedir. Buna örnek olarak verebileceğimiz yapının yakınında bulunan peyzaj düzenlemeleri ,bitki seçimleri , dış mekanda kullanılacak aydınlatma elemanları , araba park alanları , dış mekanda kullanılacak mobilya tasarım kriterleri iç mekanda yapılan ,cephede yapılan değişiklikler ile birlikte uyum içerisinde gitmelidir. Bu tasarım kriterleri de iç mekan ve mevcut eski tarihi yapı ile uyum içerisinde birbirini destekleyecek şekilde ilerlemesi gerekmektedir.

BÖLÜM 3. ENDÜSTRİYEL MİRAS KAPSAMINDA YENİDEN İŞLEVLENDİRME ÖRNEKLERİ

Bu bölümde yeniden işlevlendirme yapılırken açıklanan maddeler doğrultusunda nelere dikkat edilmiş ne gibi yeni eklenti ve uygulamalar yapılmış onlara Dünya'dan ve Türkiye'den yeniden işlevlendirilen örneklerin açıklamasına göz atacağız. Dikkat edilmesi gereken endüstriyel yapıların yeniden işlevlendirmesi sonucunda eğitim binasına dönüşen örnekler olmasıdır. Bu yapılar kendi içinde incelemesi yapıldıktan sonra örnek sonunda tablo olarak iç mekan , strüktür, aydınlatma ,mekanik ve mobilya olarak incelemesi yapılmıştır.

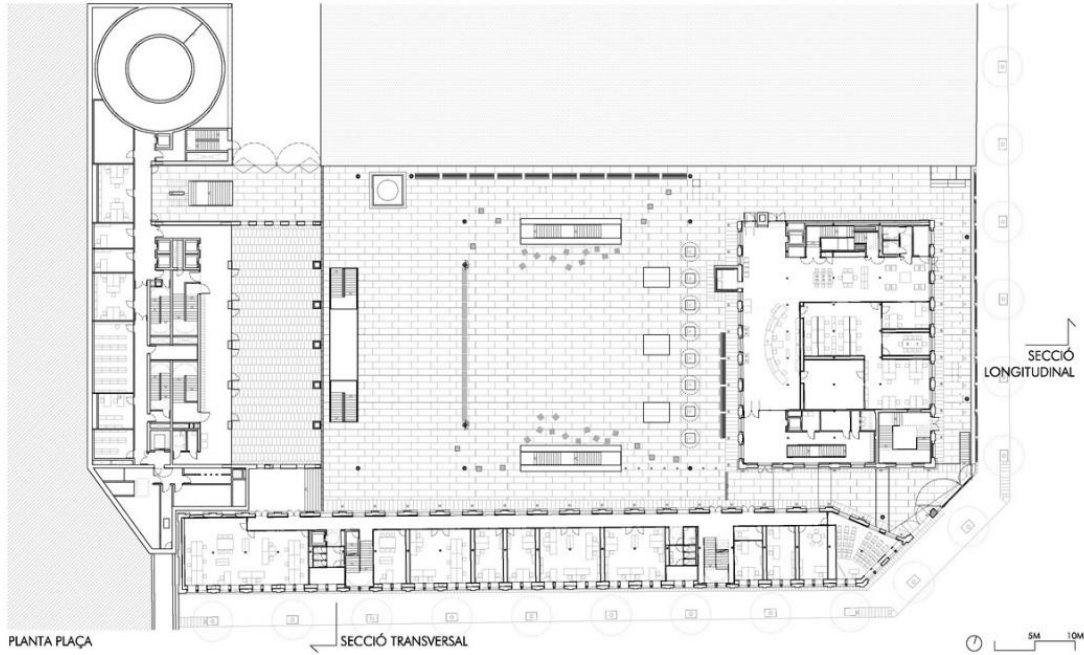
3.1. Dünya'daki Örnekler :

Endüstri tarihi yapı örneklerinin Dünya 'da bir çok şehrinde karşılaşılabılıriz. Bu yeniden işlev kazanılan yapılar doğrultusunda yeni kullanım alanları olarak daha çok müze ,sergi ve fuar merkezlerine dönüşümü gözlenmiştir. Bazı yapılar Türkiye'de çok rastlamadığımız alışveriş merkezine dönüşümlerini de görebiliriz. Ortak yönü olarak bu alanda eğitim yapısına

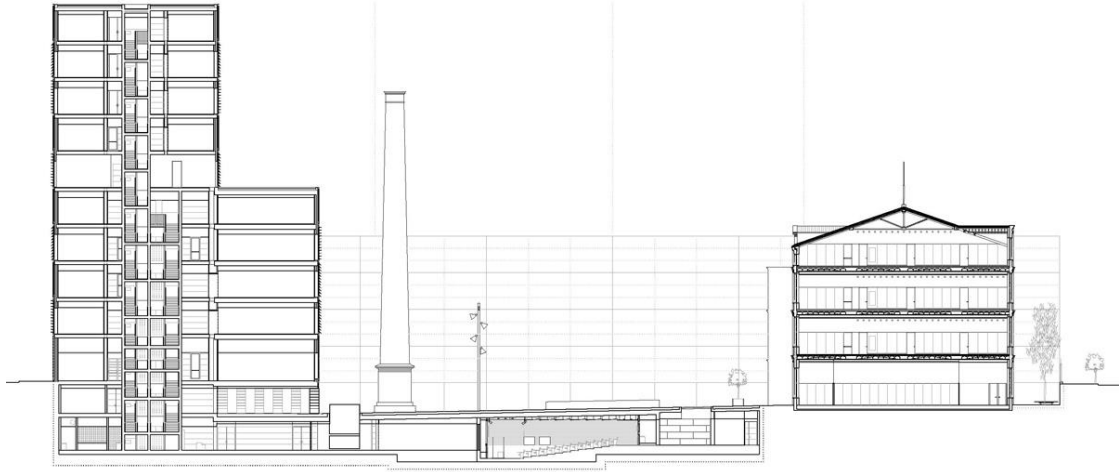
dönüşümü gerçekleştiren yapı örnekleri seçilmiştir. Bu yapı örnekleri Pompeu Fabra Üniversitesi Pobleu Barselona ve Hollanda ‘ da yer alan Selexyz Dominicanen Kitapevi seçilmiştir.

3.1.1. Pompeu Fabra Üniversitesi Pobleu

Endüstri yapısı olan dokuma ve tekstil fabrikası olarak inşa edilmiştir. Fabrikanın adı ve eski mülk sahibini adı da Cal’ Aranyo’dur. Fabrikanın çevresinde depo olarak yer alan ve kullanılan yapılar mevcuttur. Yapıda yer alan yeni eklentiler eski ve yeni yapı arasında zıtlık oluşturulacak kavram ile tasarlanmıştır. Endüstriyel tarihi yapının üzerinde egemen olması amaçlanmamış tarihi yapıyı da yeni ek haline dönüştürmeyen bir tasarım dili kullanılmıştır. Şekil 5 -8 da görülen fabrika eski dönemine ait baca korunmuştur. Eski baca korunması yapılırken sadece estetik değer kaygısı değil bununla birlikte fonksiyonel bir değer taşıması amaçlanmıştır. Baca bodrum katta yapılan yeni mekan alanlarının kullanımında havalandırma görevi almaktadır. Diğer örnek yapılarda da göreceğimiz gibi ek yapı güncel malzeme seçimi ,modern tasarım dili ile birlikte tarihi endüstri yapıya ve bulunduğu konum, çevreye fazlasıyla değer katmıştır.

Şekil 4:Pompeu Fabra Üniversitesi Plan Şeması

Şekil 5 :Pompeu Fabra Üniversitesi Kesit Görünüş

Şekil 6:Pompeu Fabra Üniversitesi Kesit Görünüş

Şekil 7:Pompeu Fabra Üniversitesi Dış Mekan Görsele 1

Şekil 8:Pompeu Fabra Üniversitesi Dışı Mekan Görsele 2

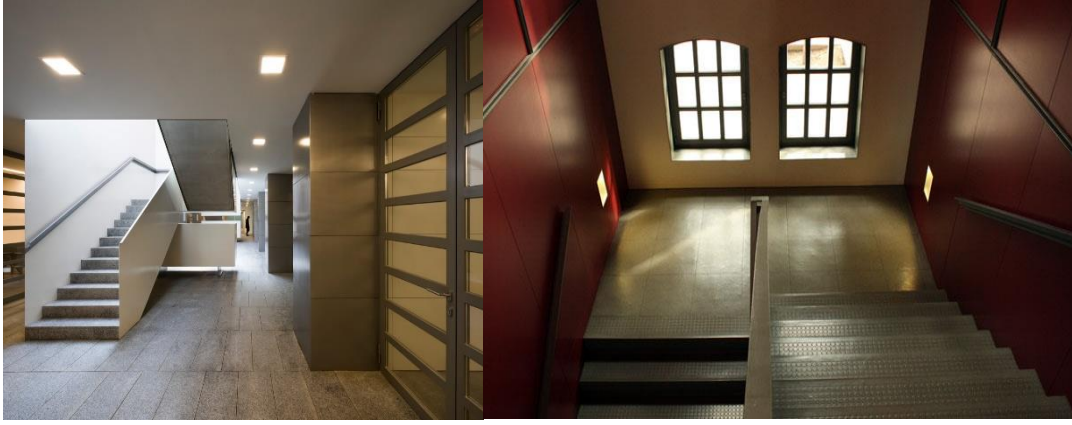
Yeni eklentiler Şekil 8-11 de görüldüğü gibi eski cam alanları bozulmadan yeni sistemde cam kasa uygulamaları yapılarak güncel malzeme ve eski malzeme birlikteliği modern bir dil ile birleŐmiŐtir. Baca alanının yanında bulunan eklenti bina cephelerinde düz duvar kullanımı yerine siyah ve bordo boyalı cam uygulamaları yapılmış ara ara dar ,uzun cam yüzeyleri kullanılmıştır.

Şekil 9 :Pompeu Fabra Üniversitesi Dış Mekan Görseli 3-4

Şekil 10:Pompeu Fabra  niversitesi   Mekan Görseli 1

Şekil 11:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görsele 1

Şekil 12:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görsele 2

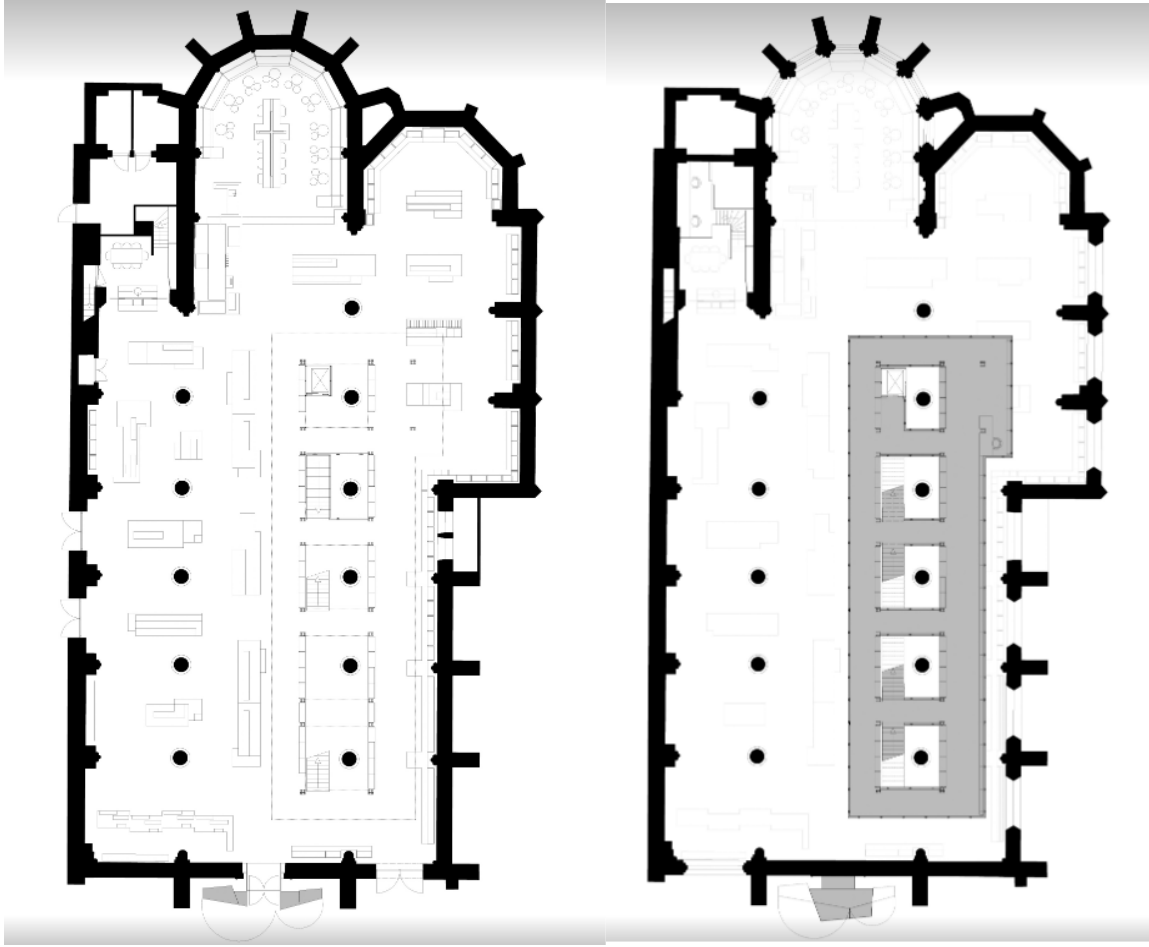
Şekil 13:Pompeu Fabra Üniversitesi İç Mekan Görsele 2

YAPI ADI	Pompeu Fabra Üniversitesi Pobleu
YAPININ BULUNDUĞU KONUM	Barselona - İspanya
YAPININ DÖNEM İŞLEVİ	Tekstil Fabrikası
YAPININ YENİ İŞLEVİ	Eğitim Binası
	
STRÜKTÜREL-CEPHEYE YAPILAN EKLEMELER	Cepheye eklemeler olarak çelik konstrüksiyon olarak bina ve cephe sistemi yapılmıştır. Kırmızı renk tercih edilmiştir bu tasarım kriterlerini de iç mekan da renk tercihleriyle devam ettirilmiştir.
İKLİMLENDİRME -TESİSAT EKLEMELER	Eski sistem devre dışı bırakılmıştır. Mevcutta bulunan baca sistemi kullanılarak havalandırma sistemleri içerisinden geçirilerek yapılmıştır. Vrf sistemi kullanılmaktadır.
YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMELERİ	İç avluda bulunan zemin alanında açıklıklar yapılarak doğal aydınlatma bodrum kat alanında da kullanılması amaçlanmıştır. Mekanlar arasında açıklıklar bırakılarak doğal aydınlatma kullanılmıştır.Eskiden gelen oval pencere sistemlerinden doğal aydınlatma kullanılmıştır. İç mekan ve dersliklerde sıva altı lineer ve spot sistemi kullanılmıştır.
TAVAN DUVAR EKLEMELERİ -MALZEME BİLGİSİ	İç mekanda yeni ve eski bölümlerde tavan kapamalar alçıpan olarak görülmektedir. Duvarda alçı ve ahşap lambiri uygulamaları , kolonlarda ise cephede kullanılan antrasit ve kırmızı kompozit malzemeler kullanılmıştır.
YATAY VE DİKET SİRKÜLASYON EKLEMELERİ	Yeni oluşturulan bina alanında çelik konstrüksiyon olarak merdiven sistemleri eklemesi yapılmıştır. Eski bina da ise merdivenler güçlendirilmesi yapılarak kullanılmıştır.
İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMELERİ	Mobilya eklemeleri sade ve yalın olarak günümüz mobilya tasarımı kullanılarak işlev kazandırılmıştır.

Tablo 2:Pompeu Üniversitesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu

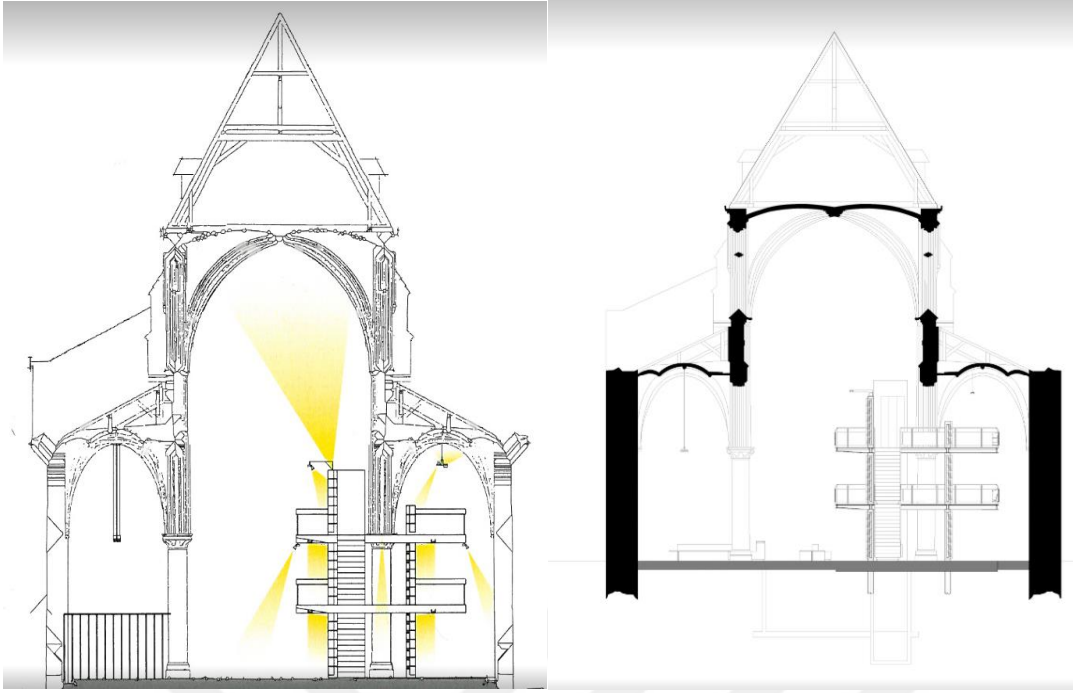
3.1.2. Selexyz Dominicanen Kitapevi

Maastricht 'te bulunan 1924 yılında inşa edilmiş , yeniden işlev ve tasarım süreci aylar süren bu müthiş tarihi endüstriyel yapı yeni işlev olarak kitapevi olarak kullanıcıya ve kamuya kapılarını açmıştır. Selexyz Dominicanen yapı olarak ,kitapevi olarak tarihi zengin ve tarihi mimarlığı eskiden günümüze yapısıyla birlikte bir çok kullanımı sonucu en son eğitim yapısı kullanımı ile birleştirerek kullanıcıya açılmıştır.

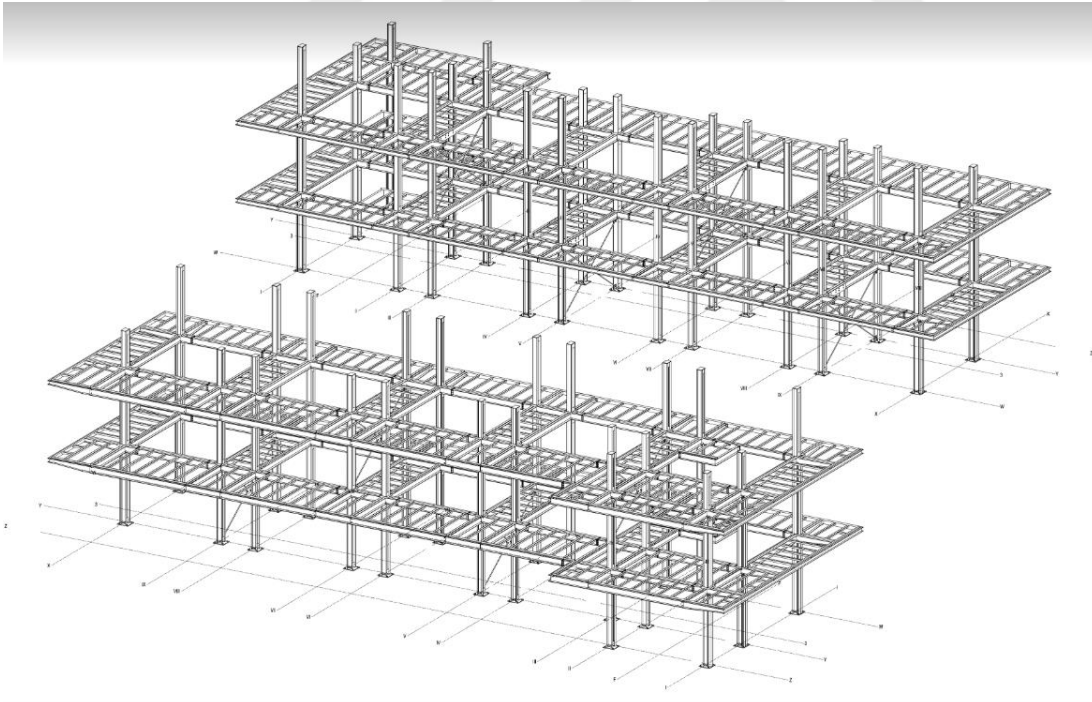
Şekil 14:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane Plan

Kaynak: <https://archello.com/story/9242/attachments/photos-videos/17>

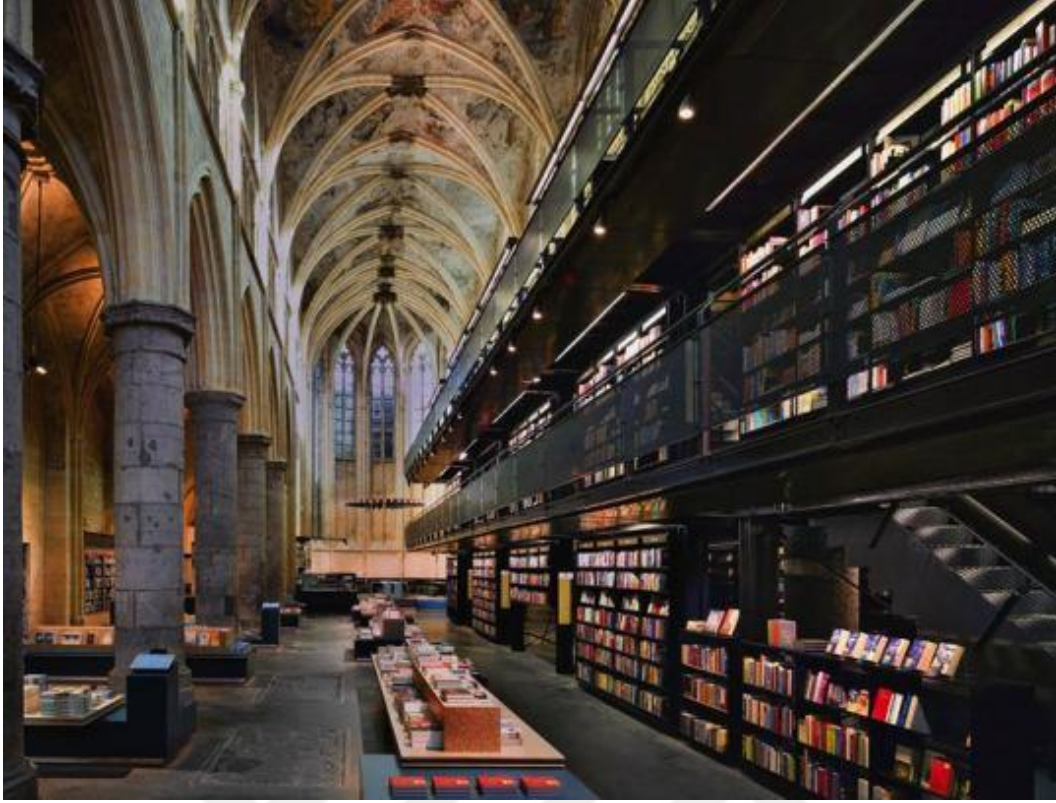
Şekil 15:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane Kesit

Kaynak: <https://archello.com/story/9242/attachments/photos-videos/18>

Şekil 16:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane Çelik Konstrüksiyon Planlaması

Kaynak: <https://archello.com/story/9242/attachments/photos-videos/17>

Şekil 17:Selexyz Dominicanen Kitapevi kütüphane alanı

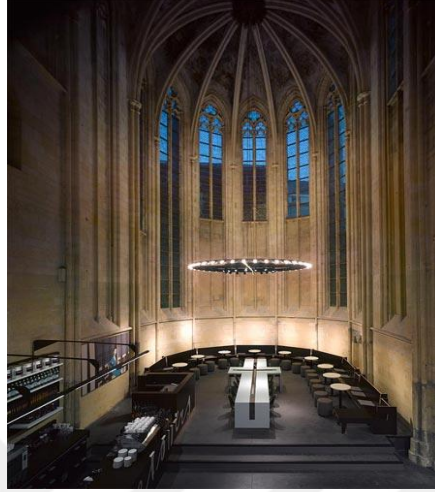
Kaynak: <http://www.mimdap.org/?p=28133>

Şekil 18:Selexyz Dominicanen Kitapevi asma kat alanı

Kaynak: <http://www.mimdap.org/?p=28133>

Yapının tarihi 13. yy.a dayanmaktadır. İlk işlev klişe olarak kullanılmıştır. Yeniden işlevlendirme sürecinde ise uzun bir süre klişe olarak kullanılmış sonrasında depo ikinci işlev olarak arşiv üçüncü işlev olarak bisiklet park yeri alanlarının oluşturulması olarak sıralayabiliriz. Günümüzde ve son işlev olarak kullanılan yapı kitabevi olarak kullanıya açılmıştır. Örnekteki tarihi yapı çok fazla işlevler ile günümüze ulaşmıştır.

Şekil 19: Selexyz Dominicanen Kitapevi –kafe iç mekan görseli

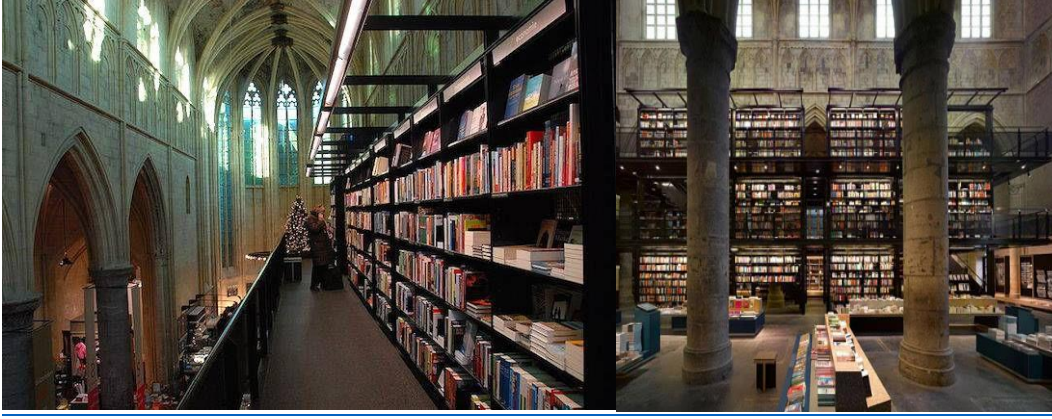
Kaynak: <http://www.mimdap.org/?p=28133>

Kilisenin arkasında yer alan dışarıdan gelen ziyaretçilerin dinlenirken 14 y.y tavan işlevlerini yeniden işlevlendirilen kafe bölümünden izleyebilmektedirler.Tavan yüksekliği şekil 20-21 'de görüldüğü gibi 20 metredir. Yapıda tavan uygulamaları restore edilmiş ve güncel aydınlatma tasarımı ile ön plana çıkarılmıştır. Eklenti olarak şekil 34 de görülen asma kat alanı kütüphane ve danışma bölümü olarak kullanılmaktadır.

Şekil 20: Selexyz Dominicanen Kitapevi iç mekan çalışma alanı ve kütüphane

Kaynak: <http://www.mimdap.org/?p=28133>

Şekil 21: Selexyz Dominicanen Kitapevi iç mekan çalışma alanı ve kütüphane

Kaynak: <http://www.mimdap.org/?p=28133>

Zemin katta yer alan mevcut zemin yer yer kullanılmış yer yer yeni güncel malzeme geçişleri sağlanmıştır. En üstte yer alan asma katta dikkat edilmesi gereken diğer bir unsur ise kitaplık alanlarının maksimum 120 cm de olmasıdır. Bunun amacı tarihi yapı görselinin kapatılmamasıdır. Ara asma kat alanında ise bu ölçüye dikkat edilmemiş kitapların en fazla depolanması amaçlanacak şekilde tasarlanmıştır. Asma katta aydınlatma olarak güncel sarkıt lineer gün ışığı aydınlatmalar tercih edilmiştir. Asma katın alt bölümünde ise elektrik aydınlatma açık tavan sisteminde ilerlemektedir. Tavan yüksekliğinin fazla olmasından kaynaklı kafe bölümünde yer alan yine modern çizgilerde olan sarkıt aydınlatma ünitesi kullanılmıştır. Kafe alanının oturma planında kot farklılıkları yaratılarak mekanda farklı bölümler oluşturulmuştur. Bu alanlarda kullanılan sabit mobilya ve hareketli mobilya ürünleri modern tasarım dilinde seçilmiştir.

Şekil 22: Selexyz Dominicanen Kitapevi iç mekan kafe alanı

Kaynak: <http://www.mimdap.org/?p=28133>

YAPI ADI	Selexyz Dominicanen Kitapevi
YAPININ BULUNDUĞU KONUM	Maastricht - Hollanda
YAPININ DÖNEM İŞLEVİ	Kilise
YAPININ YENİ İŞLEVİ	Kütüphane Binası
 	
STRÜKTÜREL-CEPHEYE YAPILAN EKLEMELER	Cephe olarak ek her hangi bir yapı yapılmamıştır. İç mekanda oluşturulan ek çelik konstrüksiyon ile birlikte iç mekan alanında asma katlar yapılarak kütüphane ve çalışma alanları oluşturulmuştur.
İKLİMLENDİRME -TESİSAT EKLEMELER	Yapay olarak havalandırma sistemi kullanılmaktadır.
YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMELERİ	İç mekanda yer alan eskiden günümüze gelen büyük cam cephelerden gelen doğal aydınlatmalar kullanılmaktadır. Ek olarak kesit görüntümünde aydınlatma ile ilgili planlama gösterilmiştir. Yapılan çelik konstrüksiyon bölümünde yapay aydınlatma olarak ray spotların ve lineer aydınlatma kullanımı yapılmıştır. Kafe alanında sarkıt avize kullanımı ek olarak tasarlanmıştır.
TAVAN DUVAR EKLEMELERİ -MALZEME BİLGİSİ	Tavan ve duvar alanları mevcut korunarak devam edilmiştir. Zeminde motifleri olduğu alanlar açıkta bırakılarak göz önüne serilmektedir. Diğer bölümlerde yüzey sertleştirici beton uygulaması yapılarak devam edilmiştir. Yeni oluşturulan asma kat zeminde ise halı uygulaması yapılmıştır.
YATAY VE DİKET SİRKÜLASYON EKLEMELERİ	Yeni oluşturulan çelik konstrüksiyon alanında sac ve çelik malzemeler kullanılarak merdiven sistemi yapılmıştır. Bu alanda her hangi bir kapama yapılmamıştır.
İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMELERİ	Mobilya eklemeleri sade ve yalın olarak günümüz mobilya tasarımı kullanılarak işlev kazandırılmıştır.Yapı ile yarışacak her hangi bir mobilya ünitesi kullanılmamıştır. Orta bölümdeki alanda tek renk olarak metal ve ahşap mobilyalar siyah olarak kullanılmıştır.

Tablo 3:Selexyz Kütüphanesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu

3.2 Türkiye’ deki Örnekler

Türkiye’de birçok tarihi endüstriyel yapı bulunmaktadır. Bu yapıların çoğunluğu İstanbul ‘da yer almaktadır. Yapıların çoğu yeniden işlevlendirme sonucunda müze ,sergi ,fuar ve kültür merkezine dönüştürülmüştür. Sanayi yapısı olarak incelenen yenilenen yapılar ve örneklerde de gördüğümüz gibi şehir ile iç içe olarak yenilenen yapılar gözükmektedir. yapılmıştır şehir yapışana entegre olmuştur. Bazı tarihi endüstriyel yapıların eski-yeni işlevlerinin ve yenileme yöntemleriyle ilgili tablo ortaya konmuştur.

YAPININ NO	ENDÜSTRİYEL YAPININ ADI	KONUM	DÖNEM	KULLANILAN İLK İŞLEV	YENİLEME-ONARIM T.	MİMARİ EKİP	YENİ İŞLEVİ	MÜLKİYET SAHİBİ	YENİLEME YÖNTEMİ
1	Kayseri Simitlik Bez Fabrikası	Kayseri	20.yy	Pamuklu Kumaş Üretimi	2005	N.Yöney B.Ahıncıoğlu	Eğitim	Abdullah Gül Üniversitesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
2	Silivri’de Elektrik Fabrikası	İstanbul	20.yy	Elektrik Üretimi	2007	E.Ardal / I.Bilgin N.Sarı	Eğitim ve Kültür Merkezi	Bilgi Üniversitesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
3	Çekirge Tütün ve Sigara Fabrikası	İstanbul	19.yy	Tütün ve Sigara Üretimi	2002	Mehmet Akper	Eğitim	Kadir Has Vakfı	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
4	Bonum Dini Fabrikası	İstanbul	19.yy	Bun - Bun Gazetesi Üretimi	2014	H.Timurtaş	Kültür Sanat Merkezi	Özel	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
5	Fahriye Hanımın	Bursa	19.yy	Pamuklu Kumaş Üretimi	2008		Eğitim	Özel	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
6	Nakışgöze Kırangöçük Gazhanesi	İstanbul	19.yy	Havagaz Üretimi	1999	Gökhan Arıoğlu Dumay Dilekçi	Sosyal Kültürel Tesis	Milliyet Birliği	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
7	İzmit Havagaz Fabrikası	İzmit	19.yy	Havagaz Üretimi	2009		Sosyal Kültürel Tesis	İzmit Büyükşehir Belediyesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
8	Lakir ve Kırangöçük Fabrikası	İstanbul	20.yy	Lakir ve Kırangöçük Üretimi	2013	Emre Arslan	Konut -ofis- Atılım	Özel	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
9	Cendere Su Pompası Üretimi	İstanbul	20.yy	İçme Suyu Temini	2010	H.Kahvecioğlu C.Ahna	Müze	İski	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
10	Fahriye Hanımın	İstanbul	19.yy	Gıy ve Fes Üretimi	1998	M.Elaz	Fuar ve Kültür Merkezi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
11	Amblyo Pamuk Dokuma Fabrikası	Amblyo	20.yy	Pamuklu Kumaş Üretimi	2015		Sosyal Kültürel Tesis	Kepaz Belediyesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
12	Beykoz Deri ve Kumaş Fabrikası	İstanbul	19.yy	Ayaklık Üretimi	2004		Film Set ve Çekim Alanı	Özel	Yeniden İşlevlendirme
13	Kurt Kırımı ve Tığlı Fabrikası	Eskişehir	20.yy	Kırımı ve Tığlı Üretimi	2007		Atım	Tepeliği Belediyesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
14	Saka Kağıt Fabrikası	İzmit	20.yy	Kağıt Üretimi	2007		Kağıt Müzesi ve Bilim Merkezi	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme
15	Kıyıköy’de Kırık Fabrikası	İstanbul	19.yy	Kırık Üretimi	2010		Kültür Merkezi	Özel	Yeniden İşlevlendirme

Tablo 4: Türkiye’de Yeniden İşlev Kazanılan Tarihi Endüstri Yapıları

3.2.1. Cibali Tütün Fabrikası – (Yeni İşlev :Kadir Has Üniversitesi)

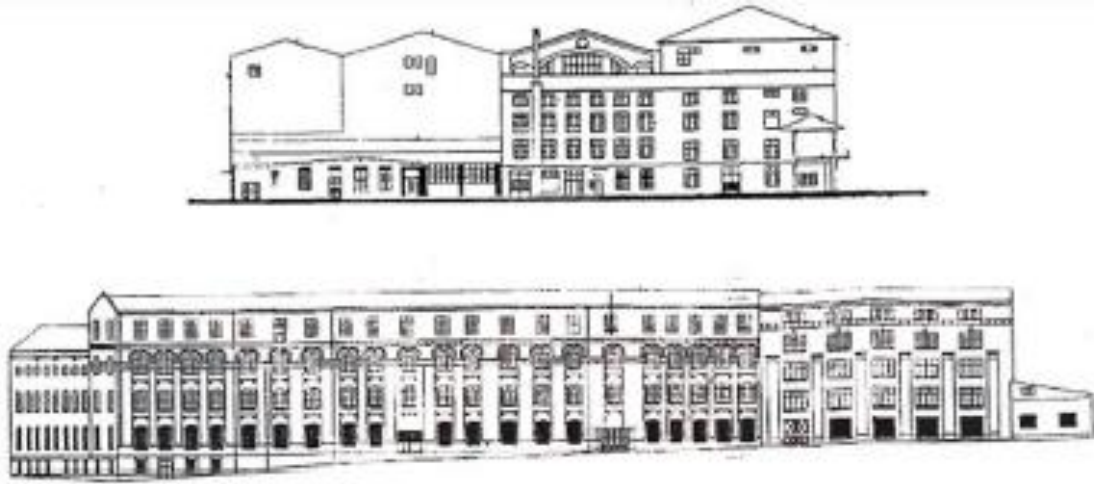
Türkiye ‘den ilk örnek olarak İstanbul Fatih bölgesinde bulunan Kadir Has Üniversitesi Rezzan Has Müzesi, yapı Osmanlı dönemi kalıntısı olan hamam ve su sarnıcı üzerine 2002 yılında inşa edilmiştir. Bina içinde yer aldığı tarihi çevrenin gelişimine katkısı, harabe haline gelmiş yapı bölümlerinin korunarak sergilenmesi ve gün yüzüne çıkartılması, yeni işleviyle yapının ruhunun görünür kılındığı bir örnek olarak değerlendirilmiş ve 2003 yılında *Europa Nostra Ödülü* almıştır. Yapının yeni işleviyle uyumlu bir tasarıma sahip olması kentsel hafızadaki varlığını sürdürmektedir

Fabrika yapı tarihi mimari yapı özelliğinin dışında , geçmişten gelen cumhuriyet iradisini günümüze taşıyan sessiz bir tanık olarak aramızda yer almaktadır. Fabrikanın yapı aşaması Osmanlı’nın dış borcunun yer aldığı döneme gelmektedir. 1923 yılına kadar reji idaresi tekeli elinde tutmuştur, 1927’ te ise Cumhuriyet Hükümeti’ne devredilmiştir. Bunun nedeni 1927 yılında imtiyazların kaldırılması ve sahip olunan hakların hükümete devredilmesidir. Fabrika özellik olarak Cumhuriyet Dönemi’nin en önemli sigara fabrikası olarak söyleyebiliriz. Bunu 1970 ‘de açılan İstanbul Sigara Fabrikası’nın açılmasına kadar elinde bulundurmuştur.

Şekil 23:Cibali Tütün Fabrikası

Kaynak: Mehmet Alper Mim.bürosu yayını

Şekil 24:Cibali Tütün Fabrikası Cephe Rölövesi

Kaynak: (Kıraç, 2001)

1995 yılında yapı komple boşaltılmış ve yeniden işlevlendirme kapsamında eğitim işlevi üzerine değerlendirmek için Kadir Has Üniversitesi'ne yap –işlet devret modeli üzerine verilmiştir. Yapı da eğitime başlama süresi olarak 2002 yılında aktif olarak başlamışlardır.

Şekil 25:Cibali Tütün Fabrikası Yeniden İşlevlendirme Planı

Kaynak: (Alper, 2004)

Yapı oturma arazisi olarak 10.385 metrekarelik bir alanda yer almaktadır. Yapı kapalı alan kullanımı olarak 40.000 m2 alana sahiptir. Yapı alanında endüstri merkezi olarak kullanılırken spor alanları, hastane alanları ,okul ve itfaiye binalarıyla merkez olma özelliğini taşımaktadır. (Alioğlu, 1998, 40-48). Yapının çatı bölümünün bölgesel Marsilya bölgesinde yer

alan kiremitlerden , döküm kolon uygulamaları ve zeminde döşeme alanında kullanılan çelik uygulamaları Fransa'nın izlerini taşıdığı için o bölgeden getirilerek uygulandığı düşünülmektedir.

Öncelikle tarihi yapının yapıldığı dönemin mimari üslup, teknik ve malzeme seçimlerine dikkat edecek olursak tesiste ilk yer alan yapıların ve yapıda en eski bölüm olarak kütüphane ve konferans salonunun korunduğu görülmektedir. Taşıyıcı sistem olarak tarihi yapıda ahşap iskelet kullanılmıştır. Hem sağlamlık hem de yeni malzeme ve eski malzeme uyumunu bu alanda gösterebilmek adına ahşap taşıyıcı sistem çeliğe dönüştürülmüştür. Yapıya 1950 yılından sonrasında ara kat çıkılmıştır yeniden işlevlendirme de ise bu kat iptal edilerek bina eski tarihi kimliğine kavuşturulmuştur.

Çelik ve tuğla karışımı bir strüktürü olan yığma bir binadan söz etmekteyiz . Duvarları depremde çok tahrip olan bu yapı, depreme karışı da güçlendirilmiştir. Bir taraftan yapıya strüktürel bir takviye yaparken diğer taraftan da binayı uygun bir işlevle renove etmek amaçlanarak tasarlanmıştır.

Şekil 26:Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Konferans Alanı Önce ve sonra görselleri

Kaynak: (http://www.mimarizm.com/makale/mehmet-alper-ile-cibali-tutun-ve-sigara-fabrikasi-ndan-kadir-has-universitesi-ne_113537)

Binanın güncel halini çelik ve tuğla karışımı bir strüktürü olan yığma bina olarak görebiliriz. Eskiden günümüze gelene kadar yaşanan depremler ve hava olaylarından duvarları aşırı derecede tahrip görmüştür. Bu nedenle depreme karşı da binanın ayrıca güçlendirilmesi

yapılmıştır. Bu alanda amaç binaya bir bölümden strüktürel bir eklenti diğer bölümden ise binanın uygun bir işlevle renovasyon sağlanması amaçlanmıştır.

Bina eğitim ve yer yer eski binaya ait alanların müze olarak dönüştürülmesi ile birlikte çevresi ve kullanıcıya ait değerli bir yapı özelliği olmaktadır. Şekil 28-29 de görüldüğü zeminde epoksi uygulaması yapılmıştır binanın eski duvar alanları ise malzeme olarak kesilmiş ve o alanlarda yerden aydınlatma uygulaması yapılarak eski ve yeninin keskin bir şekilde ayrılarak kullanıcıya tarihi yapının izlenmesi amaçlanmıştır.

Şekil 27:. Kadir Has Üniversitesi Kafe bölümü – yeni oluşturulan dikeyde kullanılan sirkülasyon yapı sistemi

Kaynak: (http://www.mimarizm.com/makale/mehmet-alper-ile-cibali-tutun-ve-sigara-fabrikasi-ndan-kadir-has-universitesi-ne_113537)

Şekil 28:Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Müze Alanı Görseli

12 Parseldeki Yapı: Toplam inşaat alanı 3400 m2 olan yapı dersliklerin bulunduğu ana eğitim binasıdır. Yapı 1 bodrum kat, zemin kat ve 2 normal kat ve 1 çatı katı katından oluşmaktadır. Yapım sistemi betonarme olup, çatısı çelik olarak projelendirilmiştir. Yapı orda galeri bölümü cephesi ve üzeri cam olarak planlanmıştır. Duvarlarda yalıtımlı gaz beton, doğrama olarak silikonlu alüminyum giydirme doğrama kullanılmıştır. Cephede cam granüllü mozaik sıva ve doğrama önlerinde alüminyum kayar katlanır panjur uygulanmıştır.

Şekil 29: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Müze Alanı Görseli

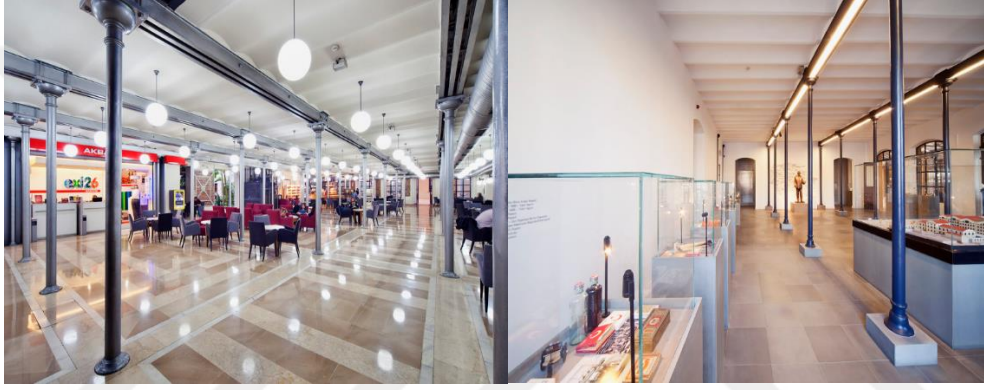

Şekil 30: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Kütüphane Alanı Görseli

Su kuyusu: 12 parselde bodrum kat seviyesinde su toplama sarnıcı bulunmaktadır. Yapının rölöve, hasar tespit ve müdahale projeleri hazırlanarak, Koruma Bölge Kurulunca onaylanmıştır. Su kuyusu moloz ve niteliksiz eklerden arındırılmış, strüktürel hasarlara özgün malzeme ve teknikle müdahale edilmiştir. Taş ve tuğla yüzeylerin eksik kısımları özgün malzemeye tamamlanmıştır. Sıvalı yüzeylerde raspa yapılarak, malzeme analiz sonuçlarına göre belirlenen özgün sıva uygulanmış, tuğla yüzeylerde boşalan derzler yine özgün malzemesiyle tamamlanmıştır.

Şekil 31: Kadir Has Üniversitesi Dış Mekan iç Avlu Görselleri

Şekil 32: Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Müze ve Kafe Alanı Görselleri

Şekil 33: Kadir Has Üniversitesi iç mekan görseli

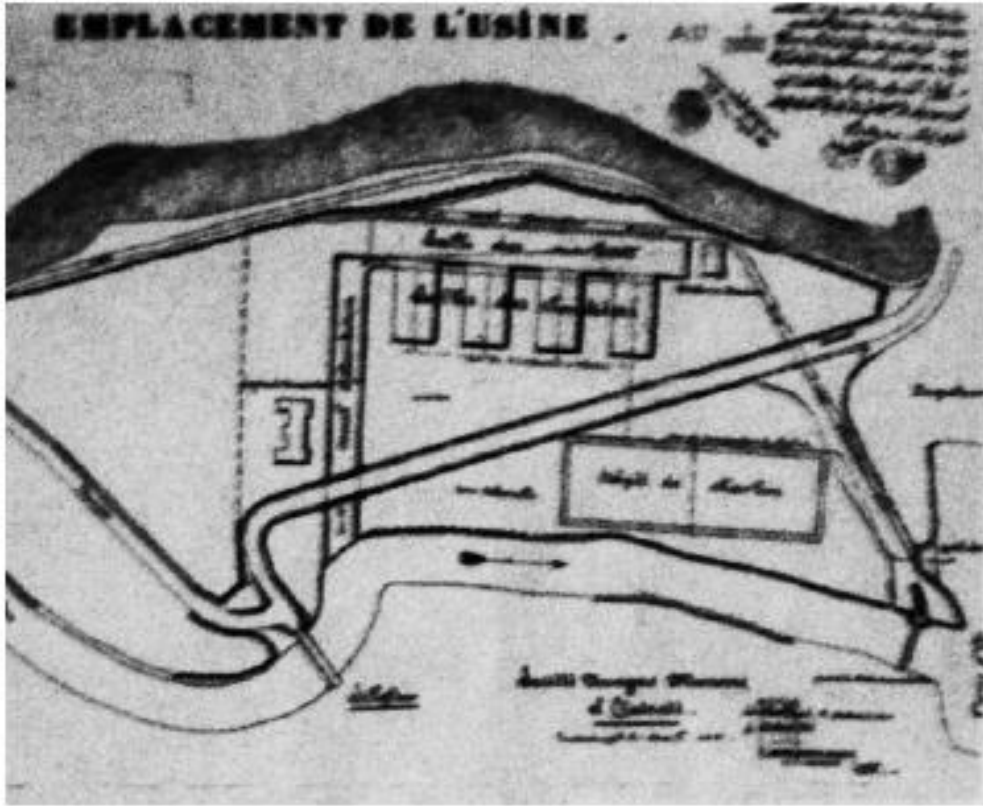
YAPI ADI	Cıbalı Tütün Fabrikası -Kadir Has Üniversitesi
YAPININ BULUNDUĞU KONUM	Balat - İstanbul
YAPININ DÖNEM İŞLEVİ	Tütün ve Sigara Üretimi
YAPININ YENİ İŞLEVİ	Eğitim Binası
	
STRÜKTÜREL-CEPHEYE YAPILAN EKLEMELER	Yapı çelik ve tuğla karışımı bir strüktürde bulunan bir binadır. Güçlendirmeler yeniden çelik konstrüksiyon eklemeler yapılmıştır. Ek olarak müze sergi alanı yapılmış cam ve kompozit malzeme kullanılmıştır.
İKLİMLENDİRME -TESİSAT EKLEMELER	Yapay olarak havalandırma sistemi kullanılmaktadır. Spiro havalandırma kanallarıyla birlikte yapay havalandırma sistemi dolaşım yapılmaktadır.
YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMELERİ	İç mekanda yer alan eskiden günümüze gelen ahşap tavan sistemi yenilenerek kullanılmaktadır. İç mekanda tavan bölümünde çelik konstrüksiyon ve cam yardımıyla büyük cam cepheler oluşturulmuş bu alanlar doğal aydınlatma ile aydınlanması amaçlanmıştır. Müze ve kafe alan bölümünde yapay aydınlatma olarak sarkıt ve lineer aydınlatma kullanımı yapılmıştır.
TAVAN DUVAR EKLEMELERİ -MALZEME BİLGİSİ	Duvar alanları bazı alanlarda mevcut koruyarak devam edilmiştir bazı bölümlerde güncel malzemeler kullanılarak planlanlar yapılmıştır . Bina yenileme çalışmasında bulunan mevcutta Rezan Has Müzesi olarak kullanılan bölümde tarihi bölümlerin korunmuş olduğu diğer alanların epoksi üstten ise açıklıklar yapılarak alt kattaki tarihi yapıyı göstermek adına cam zemin kullanımı yapılmıştır.
YATAY VE DİKET SİRKÜLASYON EKLEMELERİ	Yapının eğitim binası olmasından kaynaklı büyük bir dikey sirkülasyon alanı planlanmış ve tasarlanmıştır.İki bina arasında geçişler çelik konstrüksiyon köprüler ile yapılmıştır. Çelik konstrüksiyonların zemini epoksi olarak kullanılmıştır.
İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMELERİ	Mobilya eklemeleri sade ve yalın olarak günümüz mobilya tasarımı kullanılarak işlev kazandırılmıştır.Yapı ile yarışacak her hangi bir mobilya ünitesi kullanılmamıştır.

Tablo 5:Kadir Has Üniversitesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu

3.2.3. Silahtarağa Elektrik Fabrikası – Bilgi Üniversitesi

Endüstriyel tarihi yapı olarak Silahtarağa Elektrik Santrali, Osmanlı Devleti'nin kent ölçekli ilk elektrik Santrali olma özelliğini taşımaktadır. Tesis, İstanbul'un en eski endüstri bölgesi olan Haliç'te kurulduğu 1914'den 1983'e dek kente elektrik üretimi sağlamıştır. Haliç'te kurulan santral harap bir şekilde yıkılmayı beklerken üniversite talebi üzerine ve destekleriyle birlikte Türkiye'de yeniden işlev kazandırılan sanatsal anlamda gerçekleştirilen en önemli yeniden işlevlendirme projelerinden birisidir. 8 Eylül 2007'de Bilgi Üniversitesi kampüs binası olarak yeniden işlevlendirilerek açılışı yapılmıştır.

Seçilen örnek yapı tarihte yerini almış çevresine ve yeniden işlevlendirilmiş yeni işlev olarak eğitim binası olarak kullanılıp tarihi binaya kimlik katan yapıların başında gelmektedir. Yeniden işlevlendirme ve güncel hayata aktarım olarak iyi bir örnektir. Bilgi Üniversitesi 'nin desteğiyle birlikte yeniden işlevlendirme yapılarak oluşturulan bu proje tarihi anıtsal yapıyı bozmadan , deformasyona uğratmadan, günümüz malzeme ,tasarım dili ve teknolojisiyle buluşturup yeniden işlevlendirilmiş bina kullanımı olarak dinamik bir kullanıma açmıştır.

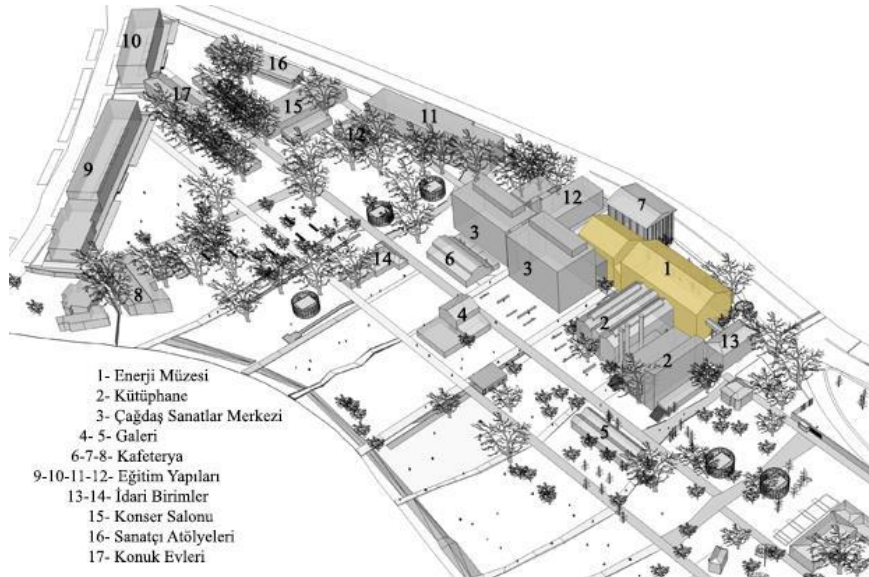

Şekil 34:Sonradan deformasyona uğrayan, tarak şeklindeki

Kaynak :(Aksoy, 2007:44).

Elektrik santralinin planlaması yapılırken kazan ve makine dairelerinin bulundukları konum olarak iç kesimlerine doğru planlanarak yapılar orada tasarlanmıştır. Bunun nedeni Haliç kıyı bölümünün zemininin uygun olmamasından kaynaklı iç bölüme tercih edilmiştir. Yapı büyümeye uygun bir planlama yapılmasına özen gösterilmiştir. Kazan dairesi olarak 4 farklı tarak biçiminde yapı olarak tasarlanmıştır. Bu düzenden yeni oluşturulabilecek kazan daireleri daha rahat bir şekilde mevcut yapıya eklenti yapılarak büyüyebilecektir.

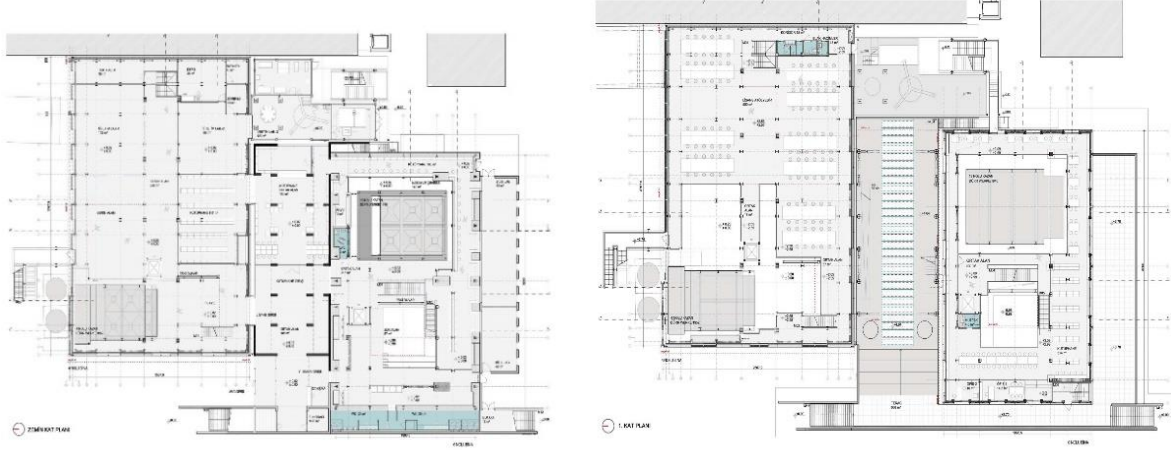
Yeniden işlevlendirme alanı olarak 1 numaralı kazan dairesi bugünkü kullanımı olarak müze ve kütüphane alanı olarak yeniden işlevlendirme alanında kullanılmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz büyüme sonucunda 2 numaralı kazan dairesi 1921 yılında eklenti olarak yapılmış ve büyümeye devam edilmiştir. 1 numaralı kazan dairesinden boyut olarak farklılık göstermektedir ve birbiri ile bitişmez bir plan şeması bulunmaktadır 1929 ve 1939 yılında inşa edilen 2 ve 4 numaralı kazan dairesi mevcut konum olarak orijinal planlamaya uygun olarak ele alınmıştır. 1944 tamamlanan 3 numaralı kazan dairesiyle birlikte tarak plan şeması uygunluğu bozulmaya uğrar. En son yapılan 3 numaralı kazan dairesi zeminde yaşanan problemlerden kaynaklı plan şemasında düzgün bir uzantı olacak şekilde yapılmamıştır. İç bölümde yer alan 2 numaralı makine dairesi arasında planlanmıştır.

Şekil 35: Santral İstanbul Yerleşim Planı

Şekil 31 de görüldüğü üzere eski bina şemasında idari bina kullanımı güncel yeni işlevinde de benzer bir konumda ofis işlevi olarak kullanılmaktadır. Bu alan üniversitenin öğretim üyelerinin kullandığı ofis alanı olarak planlanmış ve kullanılmaktadır. Atölye ve depo

alanları konumları için birinci olarak üretim bina yapılarının karşısı ikinci olarak Kuzey ,batı ve güney yönünde konumlandırılarak üretim ,yaşam bölümünü ayırt edebilecek şekilde konumlandırılmıştır. (Bilgin, 2007:47)

Şekil 36:Bilgi Üniversitesi Santral 4 ve 6 nolu Kazan Daireleri Mimarlık Fakültesi ve Kütüphane Dönüşümü Planlamaları

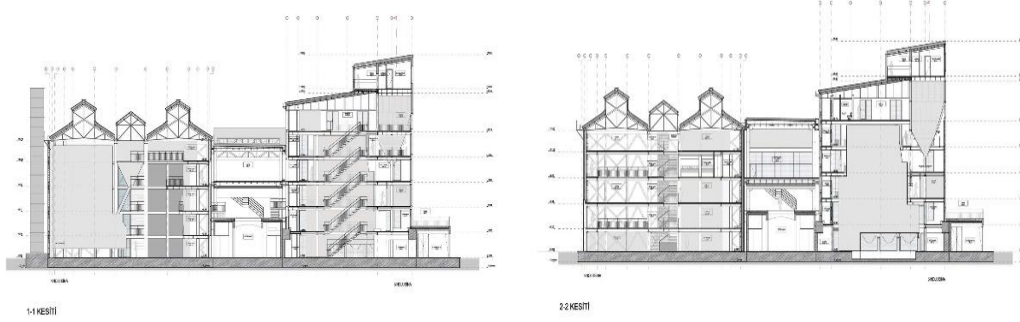
Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

Endüstriyel tarihi yapıda 1 – 2 mevcut makine dairelerinde yeniden işlevlendirmede betonarme taşıyıcı strüktür her hangi bir güçlendirmeye gerek duyulmamış mevcuttaki hali ile orijinal şekilde bırakılmıştır. Dış kabukta ise bu söz konusu olmayıp kabuğu taşıyan kolon ve çatı makas sisteminde deprem yönetmeliğine uygun bir şekilde çelik güçlendirmeler yapılarak tasarlanmıştır. (Bilgin, 2007)

Yapıda bu işlemler yapılırken strüktürel taşıyıcı sistem eski mevcut ürünlerin çelik kolon ve kiriş sistemleri korunmuştur. Bu koruma yapılırken kolon ve kiriş sistemin paslanma sistemi durdurulmuş eski kullanımı bu şekilde koruyarak devam ettirmişlerdir. Yeniden işlevlendirme yapılırken yeni ek güçlendirme yapıları orijinal strüktürden ayırt edilebilmesi adına ayrı renk tonunda boya uygulaması yapılmıştır

Şekil 37: Bilgi Üniversitesi vaziyet ve yeniden işlevlendirme planlaması

Şekil 38: Santral Kesit Planlamaları

Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

4 ve 6 nolu kazan daireleri 1914 yılında inşası bitmiştir. İşlevini yitirmesi kalması ve terk edilmesiyle birlikte yapının endüstri ve tarihi miras özel yapı olarak koruma kararı bulunmaktadır. Bilgi Üniversitesi tarihi yapının 2004 yılında uzun süreli kullanma değerlendirme hakkına sahip olmuştur. İki kazan dairesinde de geçmişten günümüze ışık tutabilen ayakta kalan ve koruma kararı olan eski kazanlar bulunmaktadır. Eskiden günümüze ayakta kalabildiği için tasarım olarak bu üniteleri daha farklı bozulmamaları adına diğerlerine göre farklı işlemlerden geçirilmiştir. Eskiden gelerek yapıya değer katan 4 ve 6 no'lu kazan daireleri ayakta tutularak tasarımda eskinin sahibi olduğunu göstermiştir.

Şekil 39:1 numaralı makine dairesi, müdahale sonrası çelik konstrüksiyon

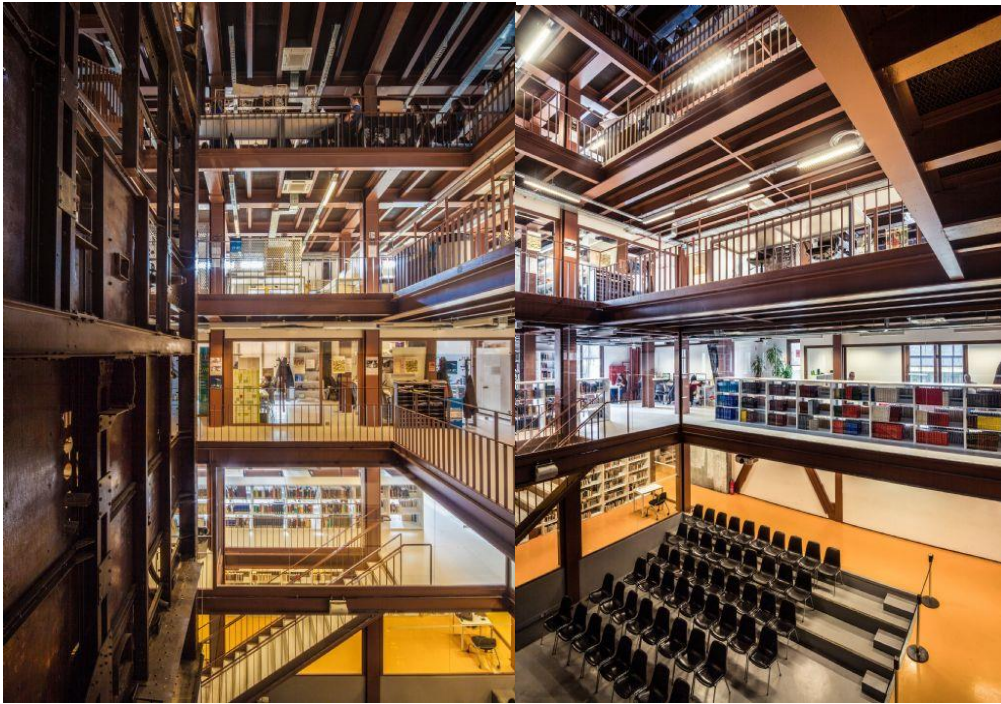
Tarihi yapıda iç mekan planlaması kurgu sisteminde açık mekan ana tasarım kriteri olarak bulunmaktadır. Mimarlık fakülte alanı çalışma atölye sistem düzenleri ,jüri bölümlerinin hepsi açık mekan kurgusunu destekleyen şekilde tasarlanmıştır. Üniversitenin öğrenci sayısının yarı yarıya artmasını şeffaf olarak tasarlanan alanlar ile birlikte hacimsel olarak daha dolu mekanlar ve görseller hitap edilmesi amaçlanmıştır.

Şekil 40:Dış Mekan Görselleri 1-2

Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

4 numaralı makine dairesi alanında yeni işlev mekan kurgusu olarak sergi alanları, atölyeler ve derslikler bulunmaktadır. 6 numaralı ortak derslik alanları , lisans üstü eğitim stüdyoları ve öğretim üyelerinin odaları olacak şekilde planlama yapılmıştır. Lisans ve lisans üstü eğitim alanlarının iç içe entegre edilerek ortak bir alanda toplanmasına artı olarak kullanıcı sayısının artmasıyla kullanılan mevcut kütüphane sisteminin yetmediği sonuç olarak yapı kurgusunda aynı bina içerisine kütüphane alanının da yeniden işlevlendirme doğrultusunda eklentisi oluşmuştur. Zemin kat alanında yer alan buluşma noktası ,giriş alanı ve kütüphane alanın da eklenmesiyle birlikte farklı ihtiyaçlar için gelen kullanıcıların karşılaşma ve buluşma yeri olarak kullanılan bir ortak yaşam alanı haline gelmiştir.

Şekil 41: Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görselleri

Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

Yapıda yer alan kazan dairelerinin korunabilmesi için yeniden işlevlendirme yapılırken fiziki şartlar göz önüne alınıp ona göre bir tasarım kriteri oluşturulmuştur. Mevcut tarihi yapı kabuğu iç bölümüne yeni bir kabuk yapılarak mevcut yapı korunmuş ihtiyaç olan yeni işlev yeni bir kabuk sistemi ile tasarlanmıştır. Isı yalıtımı ve cephenin korunmasında kaynaklı iç cephede oluşacak yeni eklenti yapılan asma kat ve cephede oluşan duvar doğrama sistemine uygun olarak planlanarak tasarlanmıştır. Cephede eski yapıya uygun olacak şekilde anıtlar

kurulu onayında doğal aydınlatma gün ışığından yararlanabilmesi için yeni açıklıklar açılarak sağlanmıştır.

Şekil 42: Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görşelleri - 1

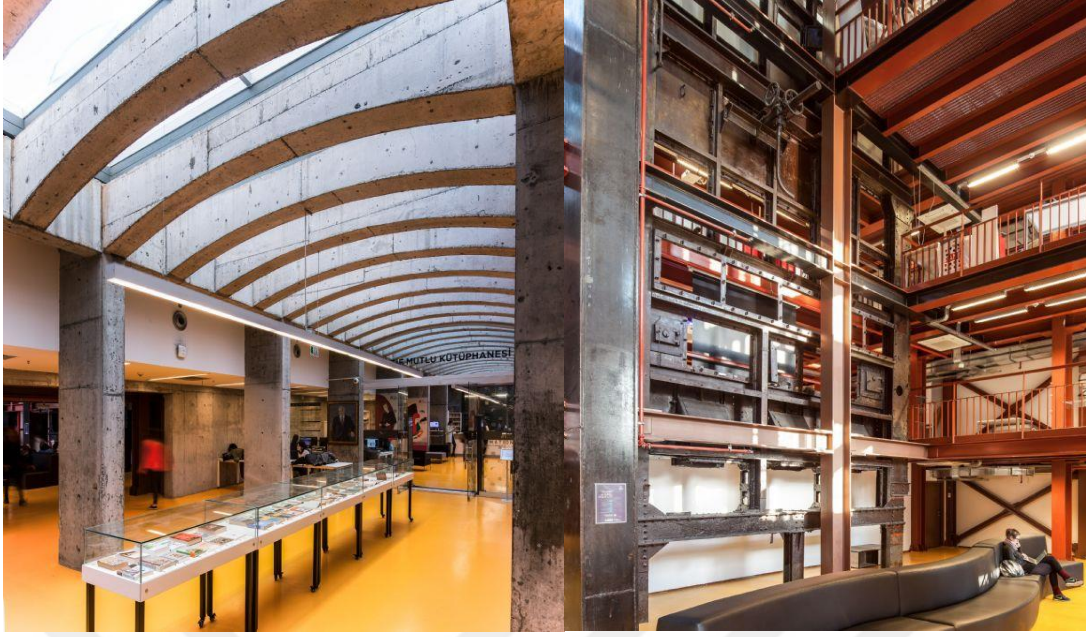
Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

Güçlendirmelerin 2006 yılında iç mekanda bulunan açık mekân kurgusunu destekleyecek şekilde ,galeri boşlukları ile zenginleşebilecek yapının eski ruhunu yakalamaya çalışmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda açık sistem uygulanarak kapatılmak amaçlanmamıştır. Tesisat ve strüktür yapısı kaplanmış fakat kapatılmamıştır. Strüktür ve tesisat sisteminin kaplanmamasıyla birlikte tavan ve döşeme alanlarında ses ve akustik ile ilgili çözüm önerileri üretilmiştir.

Şekil 43: Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görşelleri 2

Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

Şekil 44: Bilgi Üniversitesi Kampüs Alanı İç Mekan Görselleri 3

Kaynak: (<http://www.arkiv.com.tr/proje/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu/4242>)

4 ve 6 numaralı kazan daireleri eskide günümüze korunarak ağırlığını kaybetmeden tasarlanması amaçlanmıştır. İç mekanda kullanılan tavan ve zemin ürünleri yeni eklenti olarak tavan uygulamaları çelikten oluşmaktadır. Zeminde görselde de görüldüğü gibi epoksi zemin uygulaması yapılmıştır. Ortak konferans alanı yüksek bir galeri boşluğunun en alt bölümünde yer almaktadır. Yeni çelik eklentiler renk olarak farklı kullanılsa da mevcut yapıyla bütünleşip yenden işlevlendirme tasarımında güçlü bir yer sahibi olmuştur. Sistem olarak malzemede şeffaf olabilmesi adına cam bölücü duvar uygulamaları yapılmıştır. Şeffaflık iç mekanda bölünmelere neden olmamıştır. Mekan analizi ve görseli bölünmediği için bütünsel bir görünüm sağlanmıştır. Eski tasarım olarak mekanik bir yapı olduğu için açık tavan sistemi uygulanmıştır. Elektrik tava ve iklimlendirme üniteleri açık olarak tavanda devam etmektedir. Kullanılan mobilya ürünleri sade modern bir dilde tercihe dirmiştir.

YAPI ADI	Silahtarğa Elektrik Fabrikası Bilgi Üniversitesi
YAPININ BULUNDUĞU KONUM	Eyüp- İstanbul
YAPININ DÖNEM İŞLEVİ	Elektrik Üretimi
YAPININ YENİ İŞLEVİ	Eğitim Binası
	
STRÜKTÜREL-CEPHEYE YAPILAN EKLEMELER	Yapının eski kurgusunu bozmayacak şekilde çelik güçlendirmeler yapılmıştır. Cam cephe sistemleri eski görünümünü olacak şekilde yenilenmiştir.
İKLİMLENDİRME -TESİSAT EKLEMELER	Yapay olarak havalandırma sistemi kullanılmaktadır. Vrf iklimlendirme sistemi olarak yapay havalandırma sistemi dolaşımı yapılmaktadır. Yangın spring sistemleri ve tesisat bölümleri açık olarak tavadan geçebilecek şekilde uygulaması yapılmıştır.
YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMELERİ	İç mekanda yer alan eskiden günümüze gelen büyük cam cepheler korunmuştur bu alnlardan doğal aydınlatmadan yararlanmak amaçlanmıştır. İç mekanda eğitim alanı,kütüphane ve müze alanında lineer aydınlatmalar kullanılmıştır.Müze ve sergi bölümünde yeni oluşturulan beton yapı ve cam tavan ile birlikte bu alanda da doğal aydınlatma kullanılmıştır.
TAVAN DUVAR EKLEMELERİ -MALZEME BİLGİSİ	Duvar alanları bazı alanlarda mevcut korunarak devam edilmiştir bazı bölümlerde güncel malzemeler kullanılarak planlamalar yapılmıştır . 4 - 6 numaralı kazan dairelerinde duvar yüzeylerindeki elektrik üretimi için kullanılan malzemeler aynı şekilde bırakılarak günümüze aktarımı sağlanmıştır. Zemin alanlarında (sergi ve ortak alan)sarı renkte epoksi kullanılmıştır. Kütüphane ve çalışma alanlarında krem renginde epoksi kullanılmıştır. Duvar cephe yüzeylerinde de güncel olarak bölücü cam sistemleri kullanılmıştır.
YATAY VE DİKET SİRKÜLASYON EKLEMELERİ	Yapının eğitim binası olmasından kaynaklı büyük bir dikey sirkülasyon alanı planlanmış ve tasarlanmıştır.İki bina arasında geçişler çelik konstrüksiyon köprüler ile yapılmıştır. Çelik konstrüksiyonların zemini epoksi olarak kullanılmıştır.
İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMELERİ	Mobilya eklemeleri sade ve yalın olarak günümüz mobilya tasarımı kullanılarak işlev kazandırılmıştır.Yapı ile yarışacak her hangi bir mobilya ünitesi kullanılmamıştır. Sosyal alanlarda kot farkı kullanılarak amfi alanları oluşturulmuştur.

Tablo 6:Bilgi Üniversitesi İç Mekan Değerlendirme Tablosu

3.2.3.Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu

Fabrika-i Hümayun, Bursa'da ipek üretimi ve dokumacılığının yaygın olduğu Muradiye'de, Cilimboz Deresi'nin kenarında yer almaktadır. Fabrika-i Hümayun ipekli kumaş dokuyan Hereke Fabrika-i Hümayunu'na iyi kalitede ipek ipliği üretebilmek amacıyla 1852 yılında devlet eliyle kurulan bir ipek fabrikasıdır. Günümüze ulaşan tek yapı, Cumhuriyet döneminde tütün deposu olarak kullanılan ana binadır. 19. yüzyıl mimarisinin özelliklerini yansıtır. Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu 2010 yılından eğitime binası olarak açılmıştır. Ahşap taşıyıcı sistemli olarak giriş alanı ,fuaye ,atölyeler ve derslikler , çelik strüktür ve tuğla yapı olarak ek yapıda yer alan derslikler , yemekhane ve kütüphane bu şekilde oluşmaktadır. Ahşap karkas yapı sistemi öğretmenler odası ve idari birim odalarında oluşmaktadır.

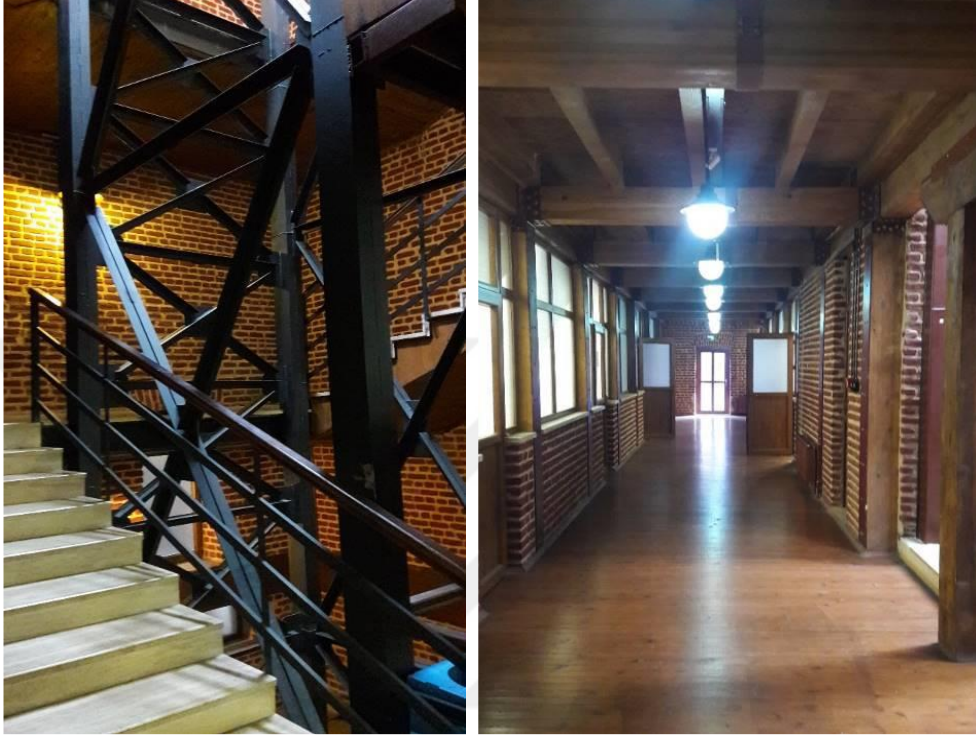

Şekil 45:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu Dış Mekan Fotoğrafi

Şekil 46:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Sınıf Derslik Görselleri

Diğer örnek yapılara göre dış cephe de herhangi bir ekleme görülmemektedir. Cam cephe profilleri yeni malzemeden yine eskiye uygun olacak şekilde tasarlanmıştır. İç mekanda yer alan merdiven yapıları çelik ve metal birlikteliği ile modern bir görünüm sağlanmıştır.

Şekil 47:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Görselleri 1

Şekil 48:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Sınıf Derslik Görselleri

Şekil 49:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Sınıf Derslik Görselleri

Dersliklerde yer alan taş tuğla ve çelik birlikteliği eski ile yeni malzeme seçimlerinin uyumunu göstermektedir. Aydınlatma sistemleri tava uygulamalarıyla birlikte açıktan gitmektedir. Sıva üstü aydınlatma ürünleri kullanılarak tasarlanmıştır.

Dersliklerde ve koridor alanlarında zeminde eskiye ait malzemeler bulunmamaktadır. Güncel revize edilmiş laminat ve lamine parke ürünleri kullanılmıştır.

YAPI ADI	Fabrika-i Hümayun - Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu
YAPININ BULUNDUĞU KONUM	Osmangazi - Bursa
YAPININ DÖNEM İŞLEVİ	Pannıklı Kumaş Üretimi
YAPININ YENİ İŞLEVİ	Eğitim Binası
 	
STRÜKTÜREL-CEPHEYE YAPILAN EKLEMELER	Yapıya eklemeler olarak her hangi bir müdahale yapılmamıştır. Harabe bir halde olduğu için bu yapıda rekonstrüksiyon ve yeniden işlevlendirme çalışmaları yapılmıştır.
İKLİMLENDİRME -TESİSAT EKLEMELER	İklimlendirme olarak kalorifer sistemi kullanılmaktadır.
YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMELERİ	İç mekanda binaya ait cam cephede bulunan pencere bölümlerinde doğal aydınlatma sağlanmaktadır. Diğer yapılara göre bu pencerelerin büyüklük anlamında yeterli olmadığı için bu bölümlerde yapay aydınlatmadan daha fazla yardım alınmaktadır. Sınıflarda ve koridor bölümünde sıva üstü aydınlatma ve sarkıt aydınlatmalar kullanılmıştır.
TAVAN DUVAR EKLEMELERİ -MALZEME BİLGİSİ	Duvar alanları bazı alanlarda mevcut korunarak devam edilmiştir bazı bölümlerde güncel malzemeler kullanılarak planlamalar yapılmıştır. Sınıf alanları tuğla duvar ile bölünerek ahşap ve cam yardımcı bölücü yapı sistemleri kullanılmıştır. Zeminde parke tercih edilmiştir. Tavanlar korunarak ve yenilenerek ahşap karkas sistemi devam ettirilmiştir.
YATAY VE DİKET SİRKÜLASYON EKLEMELERİ	Yapıda sirkülasyon alanları çelik konstrüksiyondan oluşan merdivenler sayesinde oluşturulmuştur. Merdiven yüzeyleri taş kaplama ile sağlanmıştır.
İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMELERİ	Mobilya eklentileri olarak hareketli mobilya tercihleri güncel sade bir dil değil eskiyle uyuyan mobilya dili kullanılarak çözümlenmeleri yapılmıştır.

Tablo 7:Faruk Saraç Meslek Yüksekokulu İç Mekan Değerlendirme Tablosu

BÖLÜM 4. TARİHİ ENDÜSTRİ MİRASI OLARAK SÜMERBANK BEZ FABRİKASI

4.1.Sümerbank Fabrikası ‘nın Kuruluşu ve Bez Fabrikasına Dönüşüm Süreci

Devletçilik politikaları sonucunda somut olarak boyutlandırarak olursak birbiri ardına birçok kamu iktisadi teşebbüsü sonuç olarak kurulmuştur. Hem sayısal hem de faaliyet alanları bakımından genişlemekte olan tüzel kişiliğe sahip ve ticari esaslara göre çalışmaları öngörülen kamu iktisadi teşebbüsleri ekonomide önemli yerler almaya başlamıştır. Devlet sermayesiyle kurulmuş ya da kurulacak hangi devlet işletmesi olursa olsun , bu işletmelerin yönetimiyle yetkili ve görevli kılınan Devlet Sanayi Ofisi 1932 ‘de ve aynı yıl içinde devlet sermayesinde kurulacak olan bu işletmelerin kredi ihtiyaçlarının sağlanması amacıyla Türkiye Sanayi ve Kredi Bankası kurulmuştur. (Aksoy , 1994 :5)

Şekil 50:Kayseri Bez Fabrikası oluşumu ilk görselleri

Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası 20 Mayıs 1934 ‘te temeli atılmıştır. Döneminde Orta Avrupa ve Yakın Doğu’nun en büyük modern fabrikalarından olan tesis ;1987 yılında tam kapasite ile üretime geçmiştir.

Asiliskender (2003) ise , 1930 yılında yaşanan ekonomik bunalımın etkisiyle Türkiye’nin tarımsal gelişim yoluyla ilerleme kaydedemeyeceğini düşünen yöneticilerin batılı olma yolunda Rusya ve İngiltere’nin gelişmiş sanayilerini kredi karşılığında satın alarak yeni

kurulan fabrikalar yoluyla Türkiye’de ulusal kimlik giydirme sürecinin kentlerdeki uygulayıcısı geldiğini ifade etmektedir.

Şekil 51:Kayseri Bez Fabrikası Üretim ve dış mekan görselleri

Şekil 52:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görsel -1

Şekil 53:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-2

Görsellerde gördüğümüz Kayseri Bez Fabrikası atıl durum hali paylaşılmıştır. Böyle bir durumdaki yapının tarihi değerleri malzeme kriterleri korunarak yeniden işlev kazanılması zor bir süreçten geçmiştir. Bu süreçte ayrıntılı olarak yapılan eklentiler ve yenileme çalışmaları alt başlıklar olarak incelemesi yapılmıştır.

Şekil 54:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-3

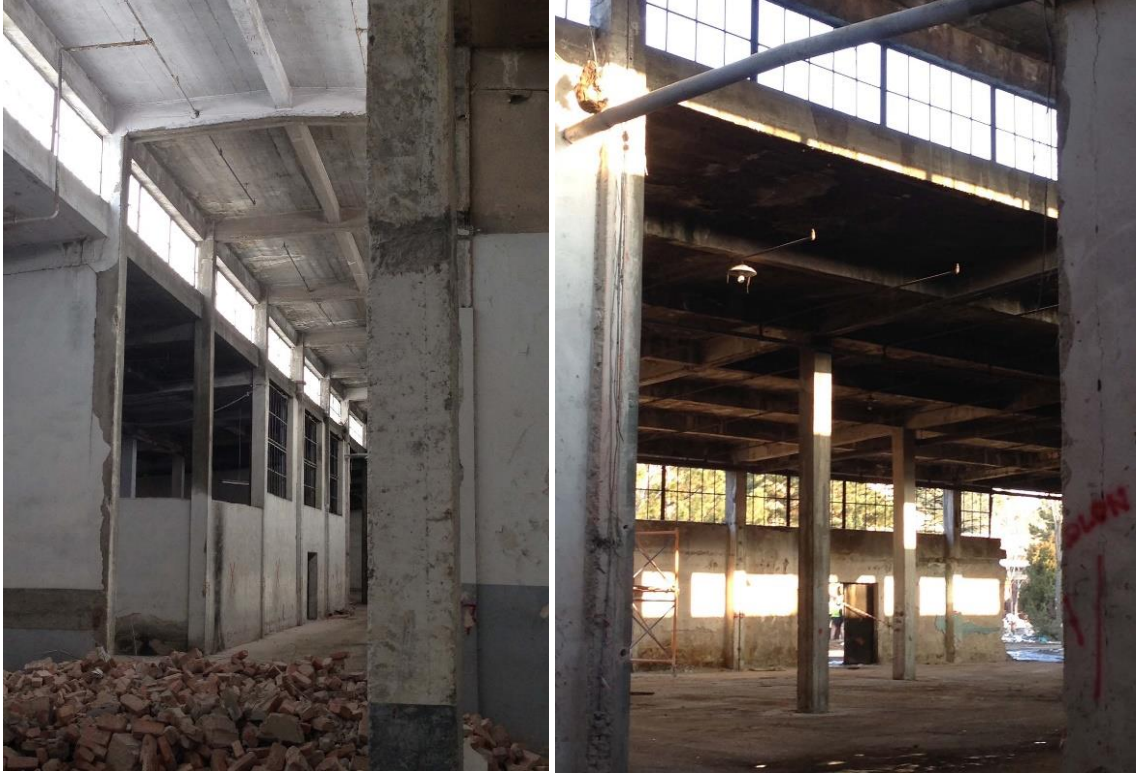

Şekil 55:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-4

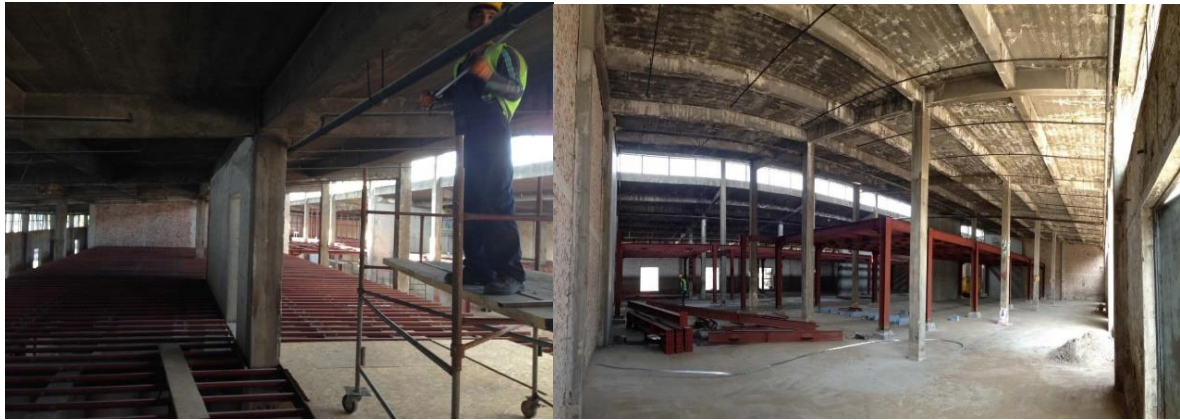
Şekil 56:Kayseri Bez Fabrikası Eski hali görselleri-5

Yeniden işlevlendirme plan şeması olarak ilk restore ve yeni işlev çalışmaları , üniversitenin ambar binasında ,büro binaları ,elektrik santrali ,itfaiye binasının yenilenmesi ve üniversitenin giriş yapıları yeniden işlevlendirme de planlaması yapılan alanlar olarak bahsedebiliriz.

Şekil 57:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli

Kaynaklar: ([https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-2/proje/burak-asiliskender/agu-sumer-kampusu-buyuk-ambar-binasi/ab%20\(30\).jpg.jpeg](https://galeri3.arkitera.com/var/albums/arkiv-2/proje/burak-asiliskender/agu-sumer-kampusu-buyuk-ambar-binasi/ab%20(30).jpg.jpeg))

Şekil 58:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli-1

Şekil 59:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görsele-2

Şekil 60:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görsele-3

Proje kapsamında 2014 sonlarına doğru Ambar Binası yeniden işlev ve restorasyon planlamaları ,çalışmaları 2016 yılı yaz döneminde bitmiştir. Projede Ambar binası sosyal ve eğitim yapısı olarak yeni işlevi kazandırılmıştır. Bu alanda yer alan öğrenci çalışma derslikleri ve stüdyoları, sosyal alanlar (yemekhane – kafe) ve öğretim üye ve yardımcılarının oda planlamaları bu yapıda yer almaktadır. Yapının özgün geçmişten günümüze aktarılan ,yapı kimliğine ve sistemine zarar vermeden yeni işlev boyutunda yeni bir taşıyıcı sistem oluşturulması amaçlanmıştır. Bu yeni eklentiler amaçlanırken malzeme ve yapı strüktürü eklenebilen ,çıkarılabilen yapısal strüktür sistemlerinden oluşmaktadır. Yapı soyularak çıplak hale getirilmiştir . Bina yapısının batı ve doğu bölümünde yer alan mimari kimliği taşıyan eski duvar alanları korunmuş , üst alanda kotta yer alan yatay pencere alanıyla doğal aydınlatma sağlanan orta aks hizası sürekli hale getirilerek korunmuştur. Yapının tavan yüksekliği fazla olduğu için orta alanda yeni işlev doğrultusunda iki katlı çelik konstrüksiyon planlamasıyla iki katlı yeni bir plan şeması eklenmiştir. Yapıyı bir kutu olarak düşünecek olursak eski bina bir kutu yeni oluşan eklenti çelik yapı da diğer bir kutu olarak düşünebiliriz. Kutu içerisinde bir kutu daha tasarlanarak yeni oluşan alanda zemin kat bölümünde sınıf düzeni oluşurken üst katta

ise sıralı ofis sistemlerinin planlanıp ona uygun bir şekilde tasarlandığı görülmektedir .Yapının içerisinde bulunan yeni eklenti ile birlikte dış kabukta bulunan tarihi mirası yapı sistemi iç mekanda yaratılan boşluklardan bakıldığında çağdaş yeni eklenti ve tarihi miras arasındaki sorgulamaları göz önüne sermektedir. Yapıda amaçlanan eski tarihi yapı ile yeni eklenti kübik yapının sorgulanması açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Şekil 61:Agü Sümerbank Ambar Binası Yenileme Çalışma Şantiye Görseli Cephe Yapım aşaması

Yenileme sürecinde aynı zamanda başlanan üniversite kampüsün kuzey bölümünde bulunan Elektrik ve Buhar Santrali yapıları , EAA tarafından hazırlanan yeni işlev ve restorasyon projeleriyle müze ve kütüphane olarak dönüşümü tamamlanmıştır. Yeni işlevlendirme sonucunda oluşturulan müze ve kütüphane üniversitenin de isminin alındığı T.C. Cumhurbaşkanlığı Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi adını almıştır. Tarihi yapı 1960 ‘dan sonra elektrik üretimini durdurmuştur. Müze yapısı olma özelliği dışında Türkiye’nin demokrasi sürecini anlatan sergi evi olma özelliğini de taşımaktadır. Yeniden işlev kazandırılan alanda kültürel anlamda ilgi gören önemli bir yapı alanına dönüştürülmüştür. Eski buhar santrali olarak kullanılan yapı ise yeniden işlevlendirme ile birlikte kütüphane alanı olarak yeni işlevinde hizmet vermektedir.

Şekil 62:Elektrik Santrali, T.C. Cumhurbaşkanlığı Abdullah Gül Müzesi, 2017

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası’nın yeniden işlevlendirme kapsamında 2014 yılında dönüşüm projeleri ve çalışmaları başlamıştır. Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğretim üyeleri B.Asiliskender, N.Baturayoğlu Yöney , Ö.Kevseroğlu tarafından planlama ve yenileme projesi sürdürülmüş ve tamamlanmıştır. Amaçlanan yeni işlevsel kurguda fabrika planlamalarının özgün ve kimlik özelliklerini bozmadan korumayı göz önünde bulundurarak yeni işlev doğrultusunda bazı eklemeler önerilmektedir.

4.2 .Kayseri Kentinde Sanayileşme Süreci ve Sanayi Alanlarının İşlevini Yitirmesi

Cumhuriyet dönemi yatırımlarıyla sanayi odağı olarak yeniden şekillenen Kayseri kentinde sanayileşme süreçleri incelenmiştir.

Cumhuriyet sonrası dönemde yaşanan krizin özel sektörü olumsuz etkilemesi üzerine devlet merkezli sanayileşme kapsamında Anadolu kentlerinde çeşitli sanayi yatırımları gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Kayseri’de çeşitli devlet yatırımlarıyla kentin ekonomik yapısı sanayi odaklı olarak yeniden şekillendirilmiştir. 1950’li yıllarda Kayseri sanayisinde özel sektör girişimleri yoğunlaşmıştır ve sanayi alanında devlet girişimi 1955 yılında sektöre giren ve işletme anlamında açılan Şeker Fabrikası’nın kurulması ile sınırlı tutulmuştur. Bu dönemde çok ortaklı yapılanmaların başlangıcına işaret eden Birlik Mensucat (1951) ve Orta Anadolu Mensucat (1955) fabrikaları gibi küçük ölçekli yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Türkiye’nin ilk küçük sanayi sitesi olan Eski Sanayi Sitesi(1957) de bu dönemde kurulmuştur.

Kayseri kentinde kalkınma planları kapsamında devlet yatırımlarıyla sanayileşme hareketinin başlatılmasının ardından ,1980 sonrası dönemde kültürel neoliberal politikaların dünya kentlerinde ortaya çıkardığı ekonomik yapısal dönüşümün etkisi Kayseri kentinde de gözlemlenmiştir.

Sanayileşme sürecine bakıldığında kuruluş dönemi olarak nitelendirebilecek 1928-1950 yılları arasında sanayileşme devlet yatırımlarıyla sağlanmıştır. 1950-1980 yılları arasında yaşanan gelişme sürecinde ise sanayi alanında devlet işletmelerinin kurulması azaltılmış, özel sektörün desteklenmesine yönelik politikalar geliştirilmiştir. 1980 sonrası dönemde ise devletçi politika terk edilmiş, eski kamu yatırımları özelleştirme Yoluyla satışa çıkarılmıştır. Bu süreçte özel sektör sanayi yatırımlarının karını attırma girişimleriyle Türkiye kentlerinde sanayi alanları kentin arsa değeri düşük ,çeper arazilerine taşınmış özellikle İstanbul, Eskişehir ve Ankara kentlerinde sanayi faaliyetinin çepere taşınması gerisinde bıraktığı atıl sanayi alanlarının varlığı sorunu belirgin olarak deneyimlenmiştir.

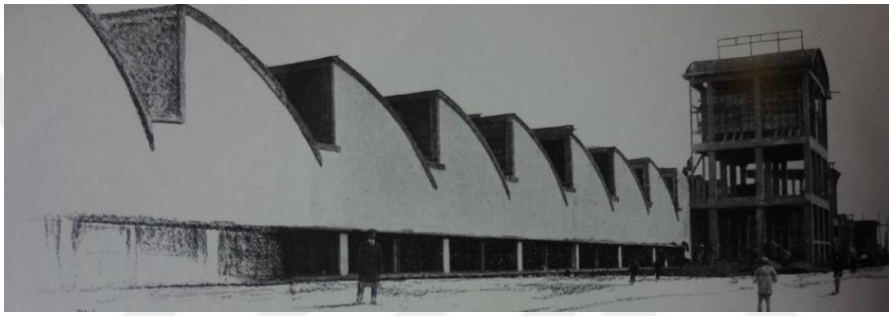
4.3. Sümerbank Bez Fabrikası'nın Dönüşümü

Kayseri Sümerbank Bez Fabrikasının temeli 20 Mayıs 1934 'te Başbakan İsmet İnönü tarafından atılmıştır. Dönemide Orta Avrupa ve Yakın Doğu'nun en büyük fabrikalarından olan tesis ,1987 yılında tam kapasite ile üretime geçmiştir.

Sümerbank Türkiye'de devletçi iktisadi politikanın en bariz eseri (Koraltürk 1997) ve ekonominin kalkınmasında bir lokomotif ve modernizmin tetikleyicisi olarak tanımlanmaktadır. Faaliyette olduğu süreçte ekonomik alanda katkı sağlayan yerleşke son günlerde Kayseri kentinin üniversite kenti olma vizyonu doğrultusunda özündeki emek yoğun işlevin bilgi üretimine kaydırılması amacıyla Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin ardından Abdullah Gül Üniversitesi'ne devredilmiştir. Bu bağlamda Kayseri kentinin sanayi ve ticaret kenti olma vizyonuna ek olarak üniversite kenti olma hedefi çerçevesinde yeni bir kimlik kazandırılmasında rol oynamaktadır.

4.3.1 .Fabrika Mekansal Özellikleri

Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısı, 35.000 metrakarelik kapalı alan ölçümüyle 1960 yılların sonuna kadar yer almış Balkanların en büyük endüstriyel fabrika yapısı olarak nitelendirilebilir. Endüstri tesisi kapsamında en geniş oturma alanına sahip olan üretim yapısı yerleşkenin merkezinde konumlanmaktadır. 232 m boy ve 143 m en olmak üzere dikdörtgen bir plan şemasına sahip olan yapı genelinde modern mimarlık çizgilerini gözlemlemek mümkündür .9,15 m yüksekliği bulunan ve betonarme karkas taşıyıcı sistem ile inşa edilmiş olan üretim yapısının gerek kütsel biçimlenişinde gerekse işlevsel kurgusunda modern tasarım yaklaşımını görmek mümkündür

Şekil 63:-Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısı Yapım Aşaması (1934)

Üretim teknolojisinin en üst seviyede kurgulandığı dokuma fabrikasında kullanılan malzeme ve tekniklerin en üst kalitede olması, binanın günümüze kadar yapısal bütünlüğünü koruyarak ayakta kalmasının en önemli sebebi olarak görülmektedir. Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası Ana Üretim Yapısı Restitüsyon Proje Raporu'na göre yapının çeşitli tadilatlar ve kapsamlı değişiklikler geçirdiği düşünülmektedir. Yapı içerisinde bulunan boyama ünitesinin 1975 yılında uygulanan kapsamlı değişiklik sonucu yapıya eklendiği ve ihtiyaç doğrultusunda oluşan mekân gereksinimlerinin kısmi tadilatlarla çözüme ulaştığı raporda belirtilmektedir .

Sümerbank Bez Fabrikası'nın kuruluş döneminde Sovyet uzmanlarından bir heyetin incelemeleri sonucunda, fabrika sosyal tesisler ve lojmanlardan oluşan yerleşkenin tasarımı Moskova'da gerçekleştirilmiştir. Modern mimarlık anlayışıyla üretilen yerleşke ,döneminin sanayi tesisleri arasında sahip olduğu sosyal donatı olanaklarıyla son derece gelişmiş imkanlar sağlamaktadır.

Halk tipi ucuz kumaş üretimi hedeflenen yerleşke alanı; Kiper 'in (2010) aktarımına göre ‘‘Fabrika kompleksi ; İşletme Binası (34.262 m2) Müdüriyet Binası (462 m2)

Elektrik Santrali yapısı ve tamirhane bölümleri ile birlikte toplam 4.000 metrekare , sosyal tesis alanları ve depo bölümleri ile birlikte kapalı olarak 218.000 m2 toplamda ise 922.500 metrekarelik bir oturma sahiptir. Kurulduğu dönemde istihdam olanağı sağladığı 2100 işçi ve 155 memur ve aileleri dikkate alındığında küçük bir kente karşılık gelen yerleşkenin çalışanları için sağladığı başlıca olanaklar barınma ,sağlık tesis,okul öncesi eğitim tesisi ,sosyal ve kültürel donatı alanları ve spor salonları şeklinde sıralanabilir.

4.3.2. Özelleştirme ve Devir Süreci

1980'lere gelindiğinde Sümerbank Bez Fabrikası ve bağlı kuruluşları sağladıkları ekonomik ve sosyal gelişmeyle ülkeye ekonomik yönden kendi ihtiyaçlarını karşılayabilir duruma getirmiştir. 1948-1960 yılları arasında izlenen liberal sanayi politikasına bağlı olarak özel sektör sanayi belirginleşerek yatırım payını %50 'ye çıkarmıştır. Bu dönemde devlet kuruluşlarının satışı gündeme gelmiş ancak kamu kesimindeki büyümeye engel olunamamıştır. 24 Ocak 1980 kararıyla ise serbest piyasa ekonomisine geçirilmiştir. Bu tarihten sonra 2262 sayılı Sümerbank Kuruluş Kanunu 'na göre kurulan fabrika sırası ile 1938 yılında yönetim ve denetim bakımından 440 ve 468 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri Kanunu 'na tabi olmuştur. 1983 yılından itibaren ise Başbakanlık 'a bağlanmıştır . (Göçer N.)

4.3.3.Yapının Tarihi ve Konumu

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası ,Kayseri kentinin kuzey batısında ,kent meydanına yaklaşık 2 km uzaklıkta konumlanmaktadır. Çabuk un (2012) aktarımına göre ,1934 yılında temelleri atılan fabrikanın konumunun belirlenmesinde tren yolu ağına ve su kaynaklarına yakınlığı esas alınmıştır.

Şekil 64: Sümerbank Bez Fabrikası 'nın Konumu

4.3.4. Kayseri Bez Fabrikasının Cephe özellikleri

Yapının cephe sistemi tarihi kimliği yansıtan özgün malzeme seçimi ve yapıldığı ilk dönemde kullanılan malzemelerin korunarak eklemeler yapılmıştır. Tarihi yapıda bulunan eskiden günümüze yapıya ait tasarım dillerini de yansıtan pencere ve kapı sistemleri tadilat görüp onarılarak yapının kimliğini ve özgünlüğünün devam etmesi amaçlanmıştır. Fabrika da işletmenin kapatıldıktan sonraki sökülen tahrip gören taş kaplama olan cephe yüzeyleri , yapının eskiden gelen kullanım tecrübesinin devamını göstermek için çelik ve demir taşıyıcı strüktür ile birlikte şeffaf cepheler oluşturularak yenilenmesi amaçlanmıştır. Dış cepheden yapıyı bozmadan iç cephe alanından pencere sistemleri yenilenmiştir. Bu yenilemedeki amacın başında iç mekandaki ısı ve iklimlendirme dengelerini daha iyi koruyabilmek içindir. Yapının dış duvar alanında kullanılan bölgeye de ait olan Kayseri tüfü taş duvarlar iç mekandan cam elyafı ile sarılarak yapının güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Yapının gerektiği gibi strüktür ve taşıyıcı sistemiyle ilgili araştırma ve örnek incelemeler sonucunda her hangi bir güçlendirme sistemine gerek duyulmadığına karar verilmiştir. Yapıda yer alan batı ve doğu cephe bölümlerinde yatay pencere düzen sisteminde kısa kolon riskine karşı mafsallaşmış düşey ürünler sac levha yüzeyleri ile sarılmış ve sağlamlaşması amaçlanmıştır.

Şekil 65:İtfaiye bina yapısı dış cephe görünümü

Şekil 66:Elektrik ve buhar santrali eski ve yenilenmiş görsel halleri

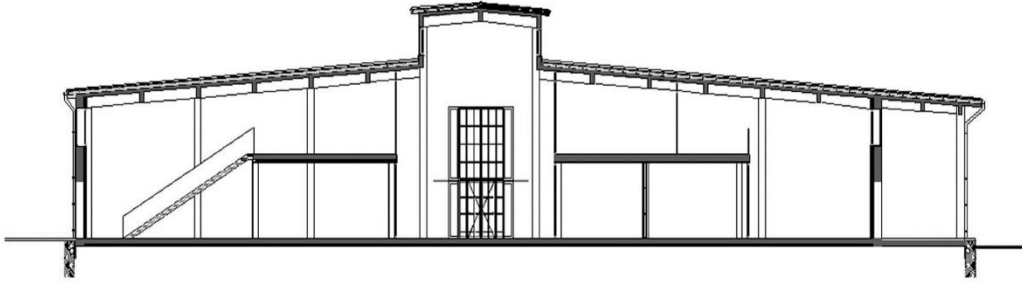
4.4. Kayseri Bez Fabrikası Plan Özellikleri

Fabrika İşletme binasının batısında, kuzey-güney yönündeki ana yürüyüş aksıyla demiryolu hattı arasında konumlanan yapı, 45x135m ölçülerinde ve yaklaşık 6.000m² büyüklüğündedir. Geniş açıklıklı bir betonarme iskelet taşıyıcı sistemle inşa edilen yapı, kuzey-güney doğrultusunda dört eşit parçaya ayrılmıştır. Tek katlı yapının 6-8m arasında değişen iç yüksekliği, uzun yöndeki yükseltilmiş orta aksta 9,5 metreye ulaşmaktadır ve tek yönde eğimli betonarme bir plakla örtülmüştür. Yükseltilmiş bölümün doğu ve batı yüzleri ile yapının doğu ve batı cephelerinin üst kotunda, yapının uzunluğu boyunca sürekli bant pencereler doğal ışık sağlamaktadır. Yapının batı cephesinde demiryoluna paralel uzanan kolonat, mal ve hammadde yükleme ve boşaltma amacıyla tasarlandığı düşünülmektedir. Yine doğu ve batı cepheleri boyunca, hemen hemen her aksta birer adet olmak üzere sıralanan ambar kapıları ile bant pencereler ve güney ve kuzey cephelerinde yer alan yüksek kapılar demir doğramalı olarak tasarlanmıştır. Yapının dış duvarları kendini taşıyan narin yığma taş bir sistemle inşa edilmiştir. Çoğu bozulmadan günümüze ulaşan detayları ile yapı teknolojisi bakımından önemli bilgiler sunar. (Baturayoğlu Yöney ve Asiliskender,)

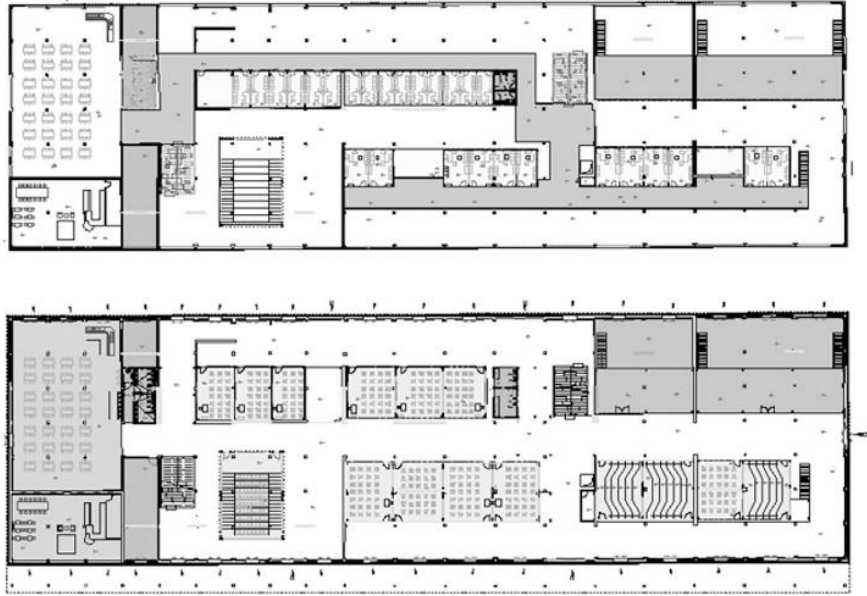
Şekil 67:Ana ambar binası eski görselleri

1970 yılında yapının kuzey bölümünde işçi yemekhanesi ve mutfak düzenlenmiş, yapının bu bölümünde bazı mekânsal değişiklikler yapılmıştır. 2001 yılından sonra Erciyes Üniversitesi İnşaat Fakültesi Deprem Araştırma Merkezi yapının güney bölümünde bir laboratuvar kurmuş ve yapının özgün duvar ve zeminine zarar vermiştir. Doç. Dr. Burak Asiliskender ve Doç. Dr. Nilüfer Baturayoğlu Yöney tarafından hazırlanan restorasyon ,yeniden kullanım amaçlı avan proje Kayseri KVK Bölge Kurulu’nun 23.07.2014 tarih ve 1134 sayılı kararıyla, uygulama projesi ise yine aynı kurulun 17.09.2014 tarih ve 1208 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Üniversitenin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetleri için düzenlenen yapıda, sınıf, amfi ve atölyeler, öğretim üyeleri ofisleri ve yeniden düzenlenen yemekhane ve mutfak yer almaktadır. Yapının orta aksını ana dolaşım hattı olarak kullanan projede, bu hatta açılan mekanlar iki farklı seviyede ve yapının özgün kısımlarından bağımsız bir taşıyıcı sistem ve farklı çağdaş malzemelerle inşa edilerek düzenlenmektedir. 2014 yılı sonunda başlanan uygulama henüz tamamlanmamıştır. (Baturayoğlu Yöney ve Asiliskender, 2015b, s. 1-8) Büyük Ambarın batısında, demiryolunun diğer yanında yer alan ve 1960’lı yıllarda inşa edilen Küçük Ambar ise yapısal olarak güçlendirilmiş ve EAA tarafından tasarlanarak 2014 yılında hizmete açılan eğitim ve idari amaçlı yeni binanın kuzey bölümünün zemin katına entegre edilmiş olup, günümüzde bu yapı bünyesinde kapalı öğrenci sosyal alanı olarak kullanılmaktadır.

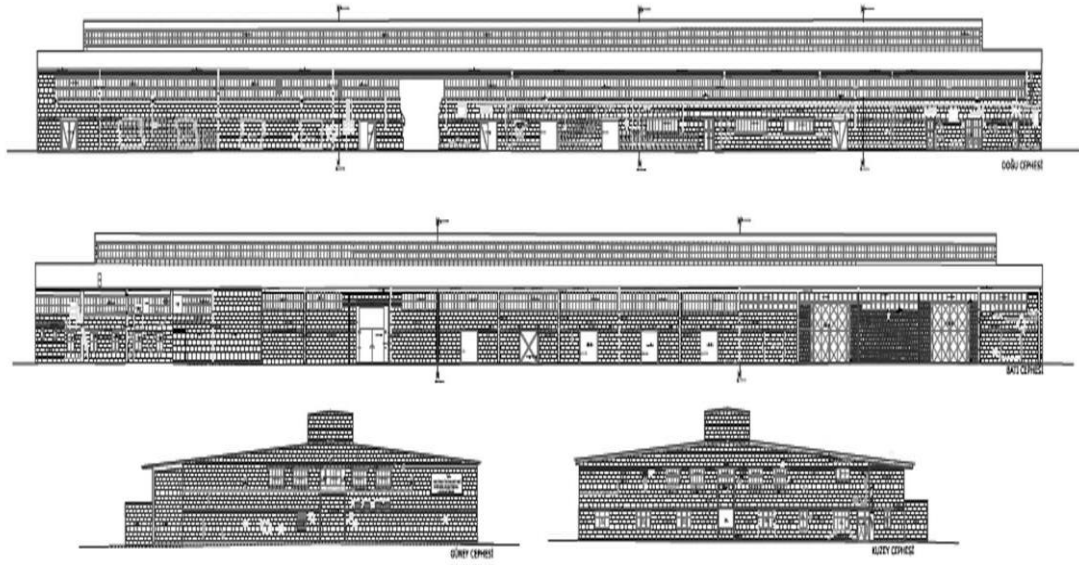

Şekil 68:Agü Sümerbank Ambar Binası kesit görünüşü

Agü Kampüsü projesinde amaçlanan yeni işlev, proje olarak tabi ki eğitim ve öğretim olarak bir yapıya dönüştürmektedir bu yeni işlev ile birlikte amaçlanan diğer bir düşünce Kayseri ‘de yaşayan halkın birbiriyle buluşmasını sosyal –kültürel bir alan sağlayarak buluşturmayı amaçlamıştır. Yapının bölüm olarak analizini yapacak olur isek eğitim müze, sergi salonları kafe ve açık kapalı spor kompleksleri eklenti olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte lojman ve öğrenci barınma köyleri adı verilen bina yapıları bulunmaktadır. Yapının çevresel tasarımında da yeşil alan ve bitkilendirmeler ile düzenlemeler yapılmıştır. Spor faaliyet bölümleri için yapılan alanlar da yeniden işlevlendirme de eklemler arasında bulunmaktadır.

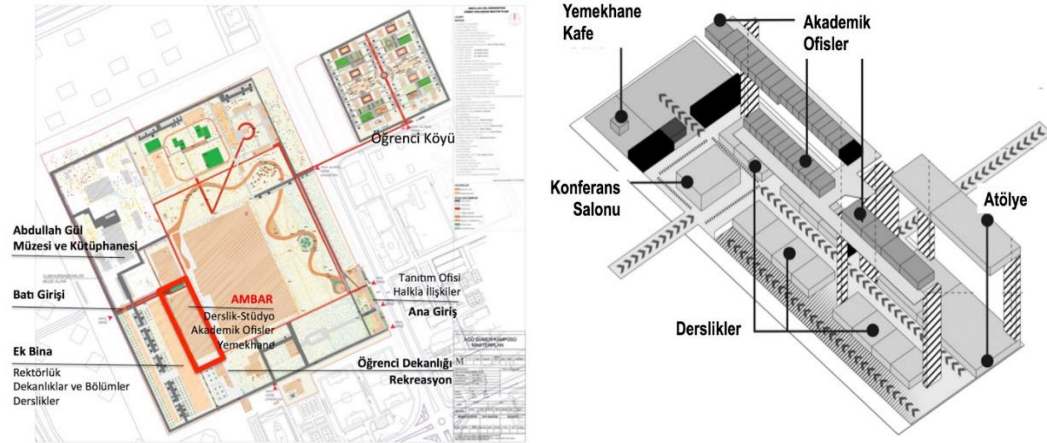

Şekil 69:Agü Sümerbank Ambar Binası plan şemaları

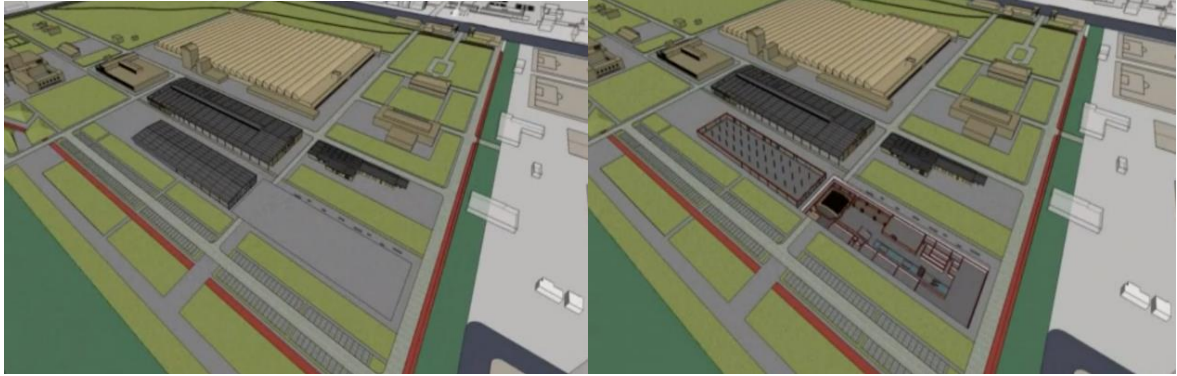
Şekil 70:Agü Sümerbank Ambar Binası cephe görüşleri

Yeniden işlevlendirme planında konferans salonu ,akademik ofisler ,yemekhane –kafe, atölyeler ve derslikler yeni ek de tasarlanmıştır. Akademik ofislerin olduğu alan orta bölümde ek yapılan asma katta yer almaktadır. Zemin katta yer alan mekan işleminde derslikler yer almaktadır. Bu alanda açık çalışma alanları da yer almaktadır.

Şekil 71:Agü Sümerbank yeniden işlevlendirme plan şeması / Ambar Binası Yeniden işlevlendirme Planı

Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası 2012 Mayıs AGÜ ‘ ye tahsis edilmiştir. 15 Haziran 2012 tarihinde devri gerçekleşmiştir. Öğrenci alımlarını ilk olarak 2013 yılında başlamıştır. Tarihi kimlik ve miras olarak Kayseri Bez Fabrikası’nda öğrenciler eğitim almaktadırlar. Tarihi yapı yeniden işlev kazandırılarak kente değer katarken ,kentlinin de sosyal ve kültürel kullanım sürecine katkı sağlayarak binanın oluşumunu tamamlamışlardır. Kültür ve sosyal bir merkeze dönüşmesi amaçlanmıştır. Yeni işlevinde müze ,sergi alanları ve kütüphanesi ile kullanıcılara açılmıştır. Öğrenci alımlarının ilk planlamasında eğitim alanı olarak ana fabrika binasında başlamıştır. Aynı dönemde öğrenci köyü olan yapılarda da restorasyon ve yenileme süreçleri bitmiş bu alanlarda kullanıma açılmıştır. Yeniden işlevlendirilmesi ve restorasyon projesinin kontrollü bir şekilde ilerlemesinin sağlanması, yönetilebilmesi adına mevcut konuma yeni bir eklenti bina yapılmıştır. Emre Arolat Mimarlık yönetiminde yeniden işlev kazandırılarak tasarlanan tarihi yapı 2016 yılında Ulusal Mimarlık ödülüne layık görülerek bu ödülü müzesine götürmüştür. Yeniden işlevlendirme sisteminde eklenti modülü olarak 240 m uzunluğunda yeni oluşturulan yapı, 1964 yılında oluşturulan ek ambar binasının üzerini örtmüştür. Bu şekilde kampüs alanının sınırlarını çizmektedir. Eski ambar bina yapısı ile yeni eklenen yapı korunan taşıyıcı ve strüktür sistemi ile ilgili bağlanan sistemsel ilişki dikkat çekmektedir.

Şekil 72:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri

Şekil 73:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri -1

Şekil 74:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri -2

Şekil 53'den 56 'ya kadar gördüğümüz görsellerde yapıda yer alan eklentilerin strüktür yapılarını görmekteyiz. Mevcut binanın devamında yer alan eklentiler ve son olarak peyzaj düzenlemelerindeki tasarımda net bir şekilde görselde ifade edilmiştir.

Şekil 75:Fabrika Ana yapısı eklenti görselleri -3

Yapının güney ve batı bölümlerinde , eğitim ,idari ve araştırma maçıyla kullanılması planlamayla birlikte yeni işlevsel kriterlere göre tasarlanan rekreasyon alanlarının sosyal ve kültürel merkez sisteminde olacak şekilde yeni işlev kazandırılmıştır . Yeni işlev kazanılması projesinde tasarım kriterleri arasında yapının tarihsel bütünlüğü ,geçmişten günümüze gelen kimliğini ve teknolojik özellikleriyle yeni eklentilerle uyuşmayan o döneme ait eklenmiş fakat

dönemin izlerini taşımayan eklentiler bina yapısından ayrıştırılmıştır. Döneme ait yapı ,mimari düzen korunmuş ve iptal edilen eklemeler yerine yapıda yeni işlev kazandırırken sosyal bir alan oluşturulması amaçlanmış ve buna göre yeni eklenti modülleri ilave edilmiştir.

Şekil 76:Agü Sümerbank İtfaiye Binası Dış Cephe Görşeli

Şekil 77:Agü Sümerbank İtfaiye Binası Dış Cephe Görşeli -1

Şekil 78:Agü Sümerbank İtfaiye Binası İç Mekan Görşeli

Yapının bir diğeri alanı olan İtfaiye bina yapısı kafe , rekreasyon alanları olarak yeni işlev kazandırılarak yapıda sosyal merkez alanı olarak yeniden işlevlendirilmesi istenmiştir. Binada eski sistemde araçların onarım ve bakımlarının yapıldığı bölüm yeni işlev sonucunda restoran ve kafe alanı olarak kullanıma açılmıştır. Mekanın mevcuttaki taşıyıcı sistemine tekstil ile güçlendirilerek fazla müdahale edilmeden korunarak sağlanmıştır. Eklenti olarak salon bölümünde duvar alanı yapılmış bu bölümde mutfak planlaması yapılmıştır. İtfaiye binasında araçların kullanıldığı uzun bakım alanı bölümünde ise yeni işlev planlamasında restorana ait özel toplantı odaları konumlandırılarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Mekanda eskiden günümüze gelen mevcutta bulunan kot farklılıkları korunmuştur. Bu alanda istenildiğinde iki farklı bölüme dönüşerek kullanılması amaçlanmıştır. Bunun sonucunda mekanda kullanılan hareketli duvar yüzey paneller kullanılmıştır. Hacimlerin farklı işlevlerde kullanılmasına uygun şekilde yapılmıştır.

Şekil 79:Agü Sümerbank İtfaiye Binası İç Mekan Görşeli-1

İtfaiye binasında eskiden eklenen eklentilerin teknolojik ve yeniden işlevlendirmede yeri olmadığı için bu alanların sökülmesi ve ayıklanması sonucunda zemin izleri korunmuştur . İklimlendirme ,havalandırma ve ıslak hacim bölümleri için ek ilave olarak iki parçalı güncel çağdaş eklentiler eklenmiştir. Estetik görünümlü ve yüksek dayanımlı bir cephe kaplama yöntemi olan korten malzeme ile kaplaması yapılan kademeli ek yapının yüksekliği , tarihi ambar binası ile 2014 yılında inşası biten rektörlük bina yüksekliği ile uygun bir geçiş yapabilmek adına kademe yapılmıştır.

Eski tarihi duvar yüzeylerinde yıkama veya zedeleyecek tahribe neden olmayacak şekilde alçı , sıva onarımları ve düzenlemeleri yapılmıştır. Eskiden günümüze gelen İtfaiye Bina yapısında bulunan mevcut eski sistem katlanabilir kapı sistemleri tadilat ve onarımı ile birlikte kullanıma devam edilebilmesi sağlanmıştır. İç mekanda gereken sıcaklığı koruyabilmek amaçlı eski sistem kapı ve pencere sistemleri kullanıldığı için bu yüzeylerde birleşme hizalarında yatayda ve düşeyde iki modül olacak şekilde çift cam kullanılarak doğrama tamamlamaları yapılmıştır. Yapıda bulunan eskiden kalan araçların onarım ve bakımı için kullanılan çukur bölümleri kapatılmamış eskiye atıfta bulunması için bu alanlar cam cephe ile kaplanmış ve aydınlatma verilerek eski yüzeyi sergilemek için kullanılmıştır. Eski çukur bölümü bölünmemiş

tam aksine yapının bütünlüğü tamamlanmıştır. Eski tarihi yapıya yapılan cam eklemeleriyle birlikte mekanda eski yeni görünümü yer almış mekan zenginleştirilmiştir.

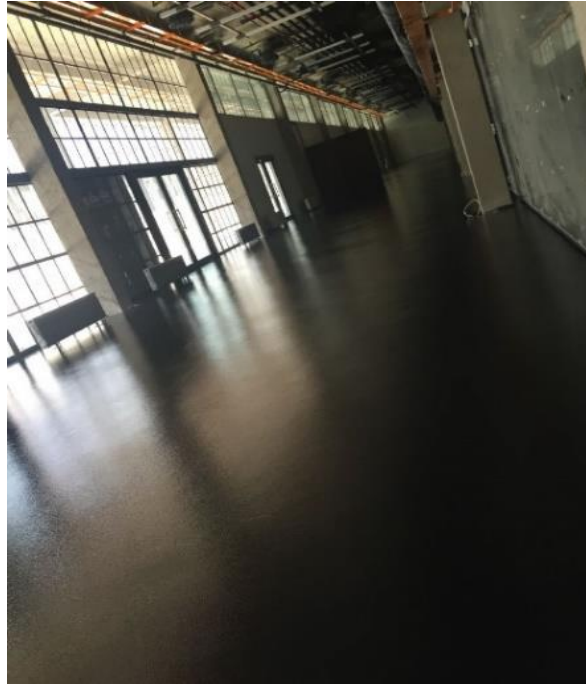
İtfaiye bina yapısı eski tarihsel dönemin izlerini taşıyarak günümüze ulaşmıştır. Yeni işlevsel mekan özellikleriyle tadilat ve onarım sürecinde eski özelliklerinin korunarak yeni ihtiyaç kullanımlarıyla birlikte kültürel ve sosyal bir merkez haline getirilmiştir.

4.5 .Kayseri Bez Fabrikası’nın Yeniden İşlevlendirme İç Mekan Özelliklerinin incelenmesi

Bu bölümde Kayseri Bez Fabrikası yeniden işlevlendirme önerilerinde tavan, duvar ve zemin uygulamalarının nelere dikkat edilerek yapıldığı incelenecektir. Havalandırma ,sabit ve hareketli mobilya üniteleri ,aydınlatma ürünleri incelenmiştir.

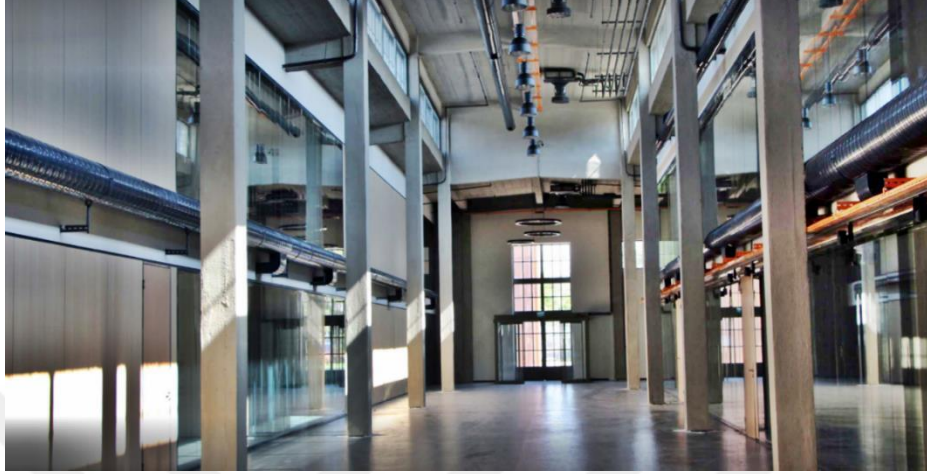
4.5.1 . Tavan ,Duvar ve Zemin Uygulamaları

Döşemelerin incelendiğinde eskiden günümüze gelen döşeme sisteminin korunmadığı yeni eklentiler ile birlikte bu yüzeylerin güncel malzemeler ile birlikte yeniden tasarlaması gözükmemektedir. İtfaiye binasında kullanılan yeni zemin uygulamasının yanında cam zemin uygulanarak eski zemin ve mekanı göstermek istenmiştir. Eski ile yeninin buluşmasını bu alanda görebiliriz .

Şekil 80:Agü ana ambar binasının zemin yenilenmesi

Duvar ve tavan alanlarında ise mevcut kolon kiriş sistemleri açıkta bırakılmıştır. Tavan açık sistem uygulaması olarak tasarlanmıştır. İklimlendirme ve elektrik hatları tasarım kriterlerine uygun olarak dekor amaçlı kullanılarak tasarlanmıştır.

Şekil 81: Ana Ambar binası Tavan ,duvar ve zemin detay fotoğrafı

Şekil 63 'de sol bölümde yer alan iki görsel atıl kalmış ve günümüze gelen yapının örneğidir. Sağ tarafta yer alan görselde yenilenmiş bir koridor görmekteyiz. Bu alanda alçı ve boya uygulamalarında eskiye ait renk ve doku bozulmadan yenilenmiş olduğunu görmekteyiz. Üst bölümde yer alan nem ve su basma alanlarının yenilenmesi yapılarak eski görünümü modern bir dil ile revize edilmiştir. Zeminden tavana doğru göz spotlar ile aydınlatma sağlanarak koridor alanı yapay aydınlatma olarak aydınlatılması sağlanmıştır.

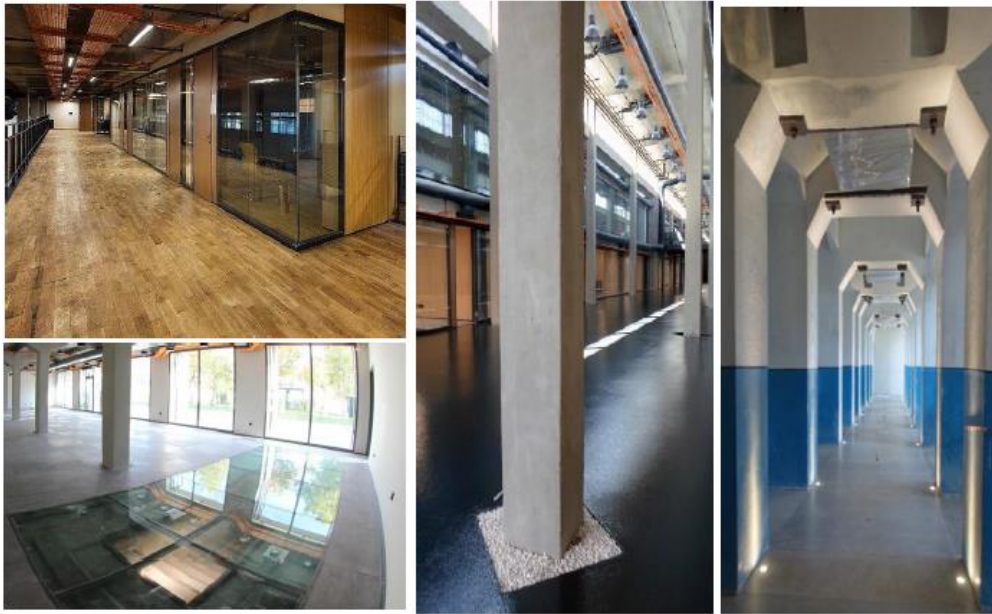

Şekil 82: Elektrik ve Buhar Santrali Duvar eski yeni uygulama görsel

Şekil 83:Kolon ,zemin görselleri - Yeni oluşturulan Asma kat alanı malzeme kullanımı

TAVAN DUVAR EKLEMELERİ -MALZEME BİLGİSİ

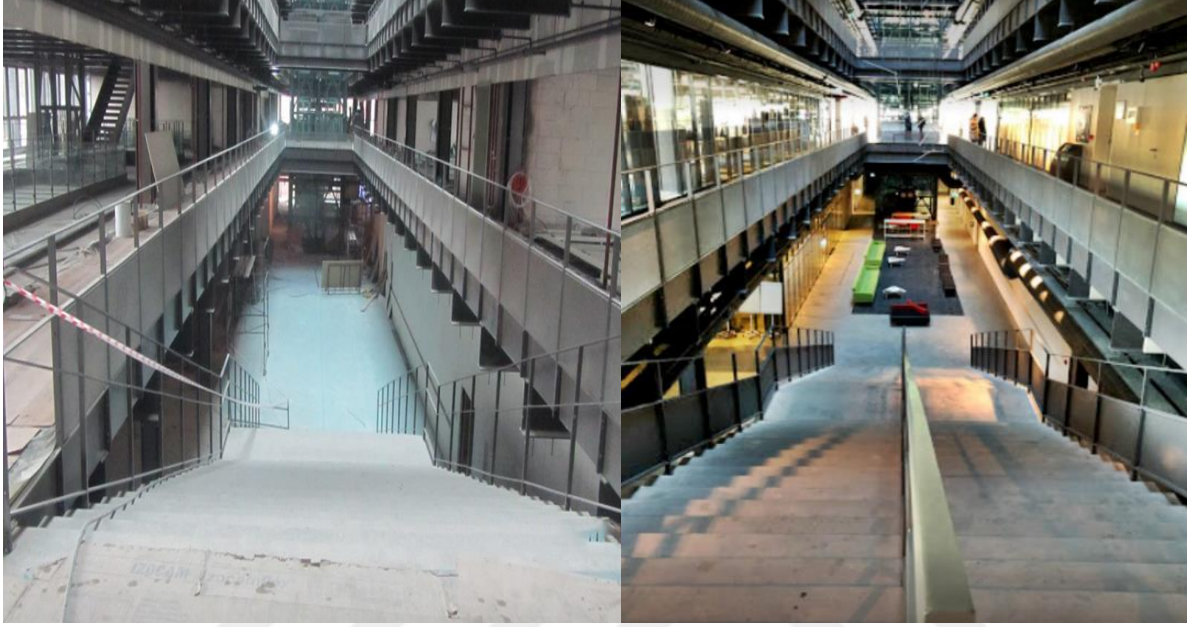

Döşemelerin incelendiğinde eskiden günümüze gelen döşeme sisteminin korunmadığı yeni eklentiler ile birlikte bu yüzeylerin güncel malzemeler ile birlikte yeniden tasarlanması görülmektedir. İtfaiye binasında ise eskiden günümüze gelen araç tamir alanı için kullanılan alan cam zemin kullanılarak eski izleri görmemizi sağlamaktadır. Zemin malzemesi olarak epoksi uygulamaları görülmektedir. Yeni oluşturulan asma kat alanında ise laminat zemin uygulanmıştır. Kolon ve kirişlerde temizleme dışında her hangi bir işlem yapılmamıştır. Tavan alanları kapatılmamış ve tüm alanlarda açık tavan sistemi kriteri uygulanarak tasarlanmıştır.

Tablo 8:Agü Üniversitesi Tavan Duvar -Malzemelerin İncelenmesi

4.5.2 . Yatay ve Dikey Sirkülasyon Alanlarının Oluşturulması :

Yapının yeni eklenti olarak oluşturulan alanında orta bölümde büyük bir merdiven sirkülasyon alanı olarak oluşturulmuştur. Merdiven korkulukları metal lama ve kare tellerden tasarlanarak yapılmıştır.

Şekil 84:Merdiven alanlarının görünümü

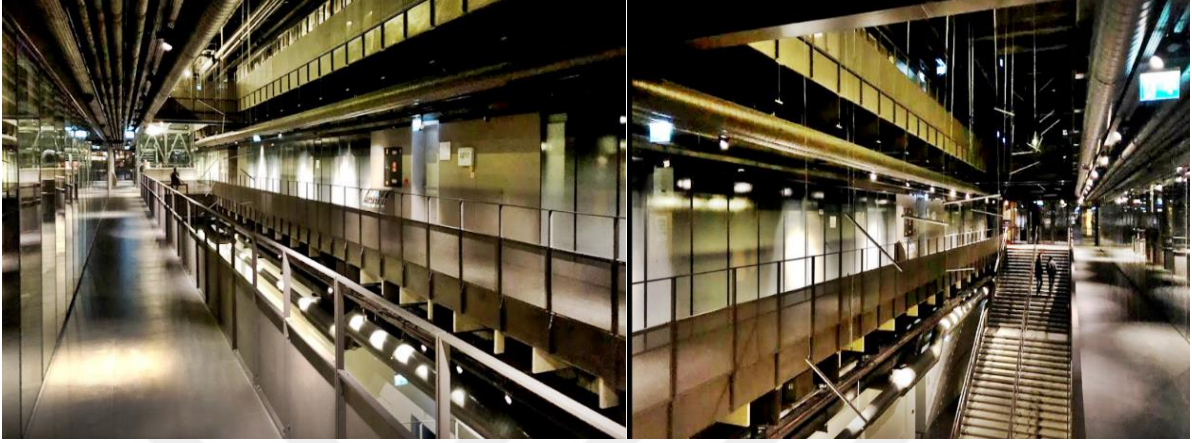

Şekil 85:Merdiven alanlarının görünümü 1

Kaynak : (<http://www.trimline.com.tr/en/projects/2/aqu-sumer-campus>)

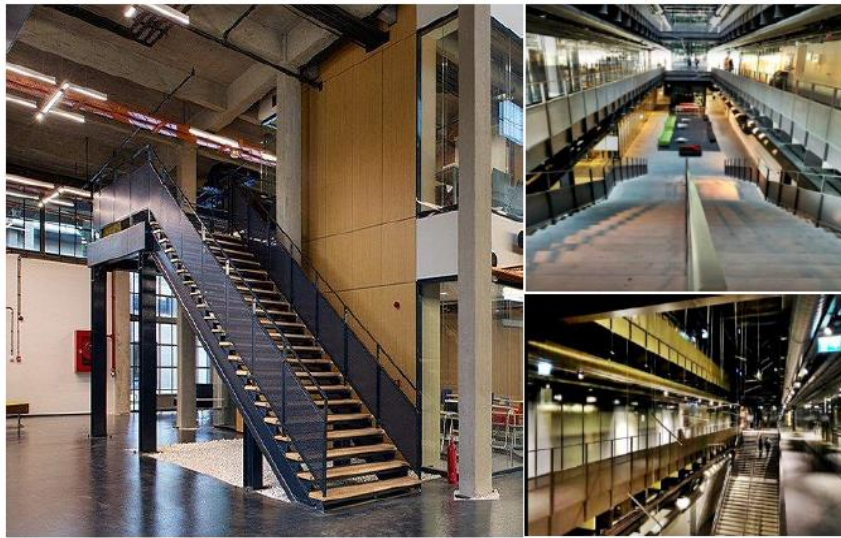
Şekil 81 ve 82 ‘de yer alan dikey sirkülasyon alanlarında seçilen ve kullanılan merdiven örnekleri metal taşıyıcı sistemi her hangi bir malzeme ile kapatılmadan uygulaması yapılmıştır.

Merdiven örneğinde basamak ahşap kaplama duvar lambiri seçimleriyle uyumlu olması adına kullanılmış diğer bir örnek de ise beton basamak olarak kullanılmıştır. Bu seçimlerde yapının eklentisinde bulunan asma kat zemin malzeme seçimleriyle uyumluluk göstererek bir tasarım yapılmıştır.

Şekil 86:Merdiven alanı ve korkuluk çözümlerinin görünümü

YATAY VE DİKEY SİRKÜLASYON EKLEMELERİ

Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon ve asma kat kullanım alanları eklenmiştir. Yeni eklenti olan bina ile ilgili dikey sirkülasyon alanları geniş yer kaplamaktadır. İç mekan kullanımına göre iki dikey sirkülasyon alanında da malzeme olarak metal tercihiinde bulunulmuştur. Merdiven alanlarının basamakları iç mekanda kullanıma tasarıma göre ahşap lambiri ve beton olarak tercih edilmiştir. Korkuluk olarak lama ve metal fırın boyalı delikli tel kullanılmıştır. Galerî boşlukları yaratılmıştır. Bu alanlarda köprü yatay sirkülasyon alanları ile geçiş de sağlanmaktadır.

Tablo 9:Agü Üniversitesi Yatay ve Dikey Sirkülasyon Alanların İncelenmesi

4.5.3. Strüktürel Cepheye Yapılan Müdahaleler

Kapılar ve pencereler, buhar, nem, kimyasal atıklar gibi iç ve dış kirleticilere dayanım gösterecek şekilde seçilmektedir. Endüstriyel kapılar, üretim çeşidine göre farklılık göstermektedir. Kapı genişlikleri belirlenirken, kapılardan giriş-çıkışlarda zorluk yaratmamasına, hammadde ve üretimi yapılan ürün ebatlarına dikkat edilmektedir. Ayrıca konstrüksiyon gibi özellikleri açısından diğer kapılardan farklılık göstermektedirler. Endüstriyel kapılar, el ile veya otomatik olarak açılabilir şekilde tasarlanabilmektedir (Gönül H, 2000). Endüstri yapılarında pencere tasarımı, pencere yüksekliği, ölçüleri, düzenleme biçimi, gibi kriterlere göre yapılmaktadır. Chudley'e (1991) göre, yapı açıklığı 18m'yi geçerse bu pencereler ihtiyacı karşılamamakta ve yardımcı bir ışık ve havalandırma kaynağına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gibi durumlarda da çatı ışıklığı yapılarak ihtiyaç karşılanabilmektedir (Gönül, 2000).

Şekil 87:Cephe Kapı görünümü

Şekil 88:Bölücü alan ofis cam ve ahşap kullanımı

STRÜKTÜREL-CEPHEYE YAPILAN EKLEMELER

Yapının cephe sistemi tarihi kimliği yansıtan özgün malzeme seçimi ve yapıldığı ilk dönemde kullanılan malzemelerin korunarak eklemeler yapılmıştır. Mevcutta kullanılan kapı ve pencere sistemleri tadilatları yapılarak kimliğin bozulmadan devam etmesi amaçlanmıştır. Tahrip gören taş cephe bölümleri çelik ,demir ve cam uygulamaları yapılarak şeffaf bir görüntü sağlanmıştır. Bölgeye ait olan Kayseri tüfü taş duvarlar güçlendirilmesi yapılarak korunmuştur. Kolon ve kirişler çelik konstrüksiyon ile güçlendirilmiştir. Yeniden işlevlendirme planında konferans salonu ,akademik ofisler ,yemekhane –kafe, atölyeler ve derslikler yeni eklenti bölümünd tasarlanmıştır. Binaya eski dönemde eklenen ve dönemin izlerini taşımayan tüm eklentiler binadan ayrılarak binanın özgünlüğü sağlanmıştır.

Tablo 10:Agü Üniversitesi Strüktürel -Cepheye Yapılan Eklemelerin İncelenmesi

4.5.4. Doğal ve Yapay Aydınlatma :

Tarihi endüstri yapılarında aydınlatmanın hangi şekilde yapılacağının belirlenmesi için üretim cinsi ve çalışma alanına bağlı olarak değişim göstermektedir. Endüstriyel yapıda yer alan kullanılan makine ürünleri doğrudan aydınlatma koşullarını etkilemektedir bu yüzden kullanılan ürünlere göre araştırılması gerekmektedir.

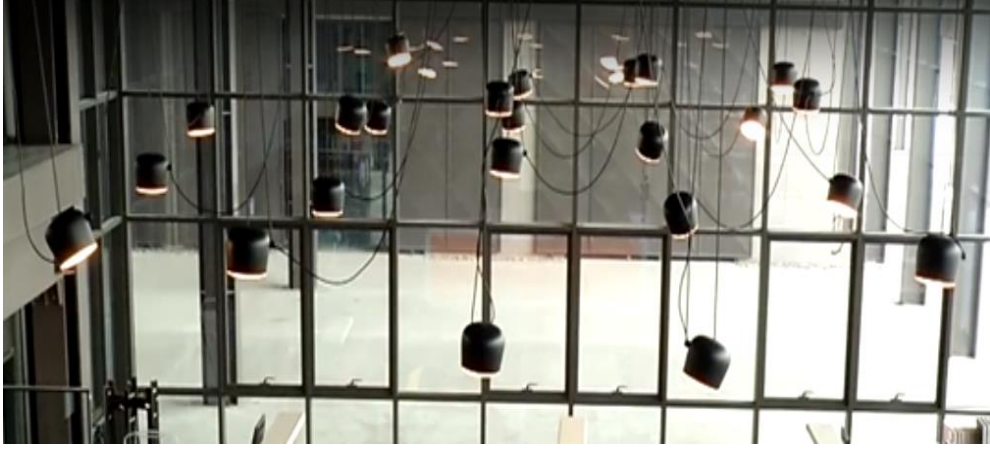
Doğal Aydınlatma: Endüstri yapılarında görsel algılamanın sağlanması için ihtiyaç duyulan aydınlık düzeyinin sağlanmasında gün ışığı önemli bir etkidir.

Yapay aydınlatma: Endüstri yapıların doğal aydınlatmanın bir ihtiyaç olmasıyla birlikte bazen istenilen ışık kalitesi doğal aydınlatma ile sağlanamamaktadır. Böyle durumlarda yapay aydınlatmadan faydalanılmaktadır.

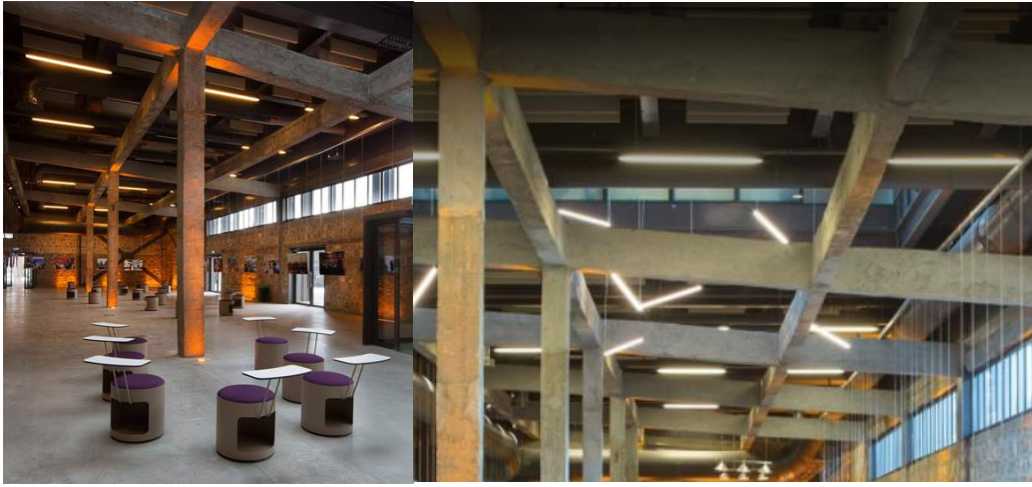

Şekil 89:Yapay Aydınlatma Görseli

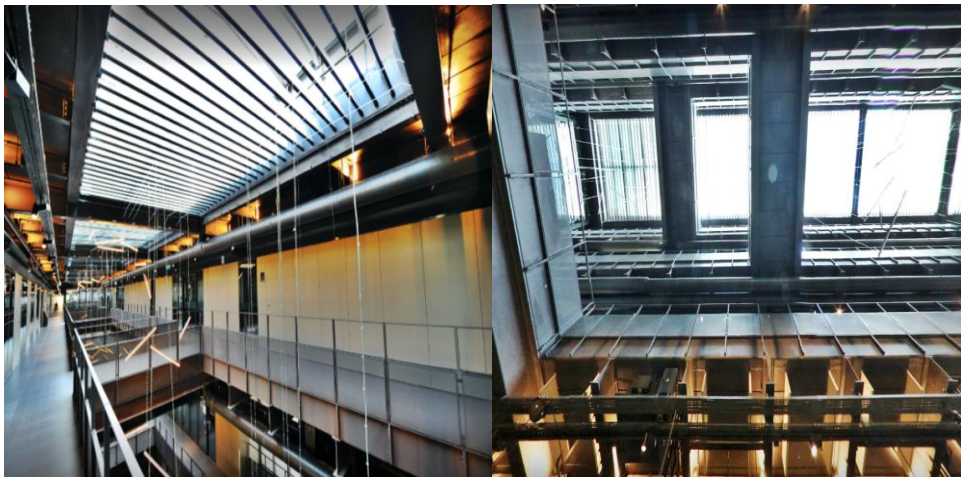
Sınıf alanlarında yapay aydınlatma olarak sıva üstü yuvarlak gün ışığı olacak şekilde aydınlatma tasarım üniteleri kullanılmıştır. Orta alanda ise galeri boşluğunun yer aldığı ,tavan yüksekliğinin fazla olduğu alanlarda gün ışığı lineer çizgisel sarkıt aydınlatma tasarımları kullanılmıştır. Giriş alanında sarkıt örümcek tipi sarkıt aydınlatma modülleri kullanılmıştır. Sosyal alanda yer alan zeminin yeni olmasından da kaynaklı göz spot olarak kullanılmıştır. Bu alanda görsele hitap edebilmek için biraz daha ambere yakın renk tonları seçilerek duvar yüzeylerinde wall washer aydınlatma etkisi yaratılması istenmiştir.

Şekil 90:Yapay Aydınlatma Görseli- Doğal Aydınlatma

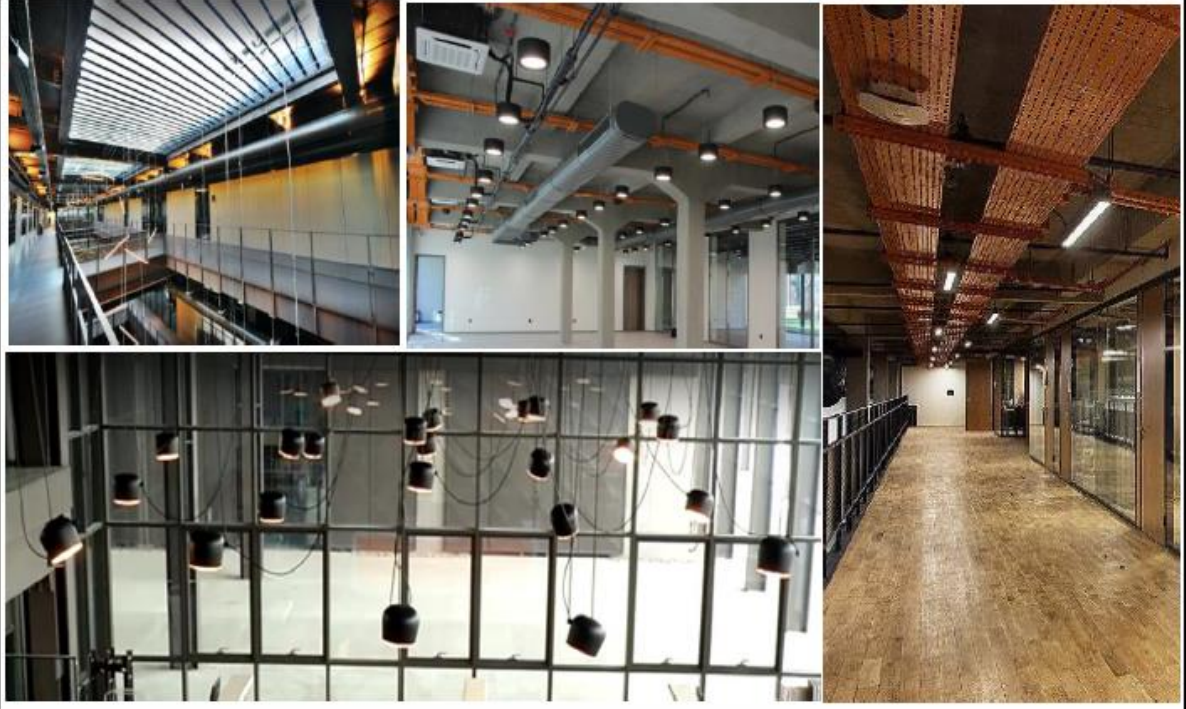

Şekil 91:Yapay Aydınlatma Görseli Sarkıt lineer

Şekil 92:Doğal Aydınlatma Görseli Sarkıt lineer

YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMELERİ

Yeni oluşturulan ek bina için kullanılan büyük pencereler ve açıklıklar sayesinde doğal aydınlatma iç mekana yansımaları görebiliriz. Merdiven sirkülasyon alanının tavan bölümünde geniş bir alanda cam veçelik kullanılmıştır. Binanın en karanlık kalabilecek alanı bu şekilde en aydınlık alanı olarak oluşturulmuştur. Tavan yüksekliğinin yüksek olduğu alanlarda sarkıt aydınlatma tasarımları kullanılmıştır. Elektrik alt yapısı tava sistemi açıktan gidilmesi amaçlanmıştır. Bu sistemin boyanarak uygulanması da iç mekan tasarım kriterlerine uygun olarak yapılmıştır. Sınıf alanlarında her hangi tavan kapama olmadığı için açık sistemde sıva üstü aydınlatma ürünleri kullanılmıştır.

Tablo 11:Agü Üniversitesi Yapay ve Doğal Aydınlatma Eklemelerin İncelenmesi

4.5.5. Havalandırma

Tarihi endüstri yapılarının havalandırılması, yapılan üretimin cinsine, kullanıcı konforuna, yapı içinde ortaya çıkan gazların cinsine bağlı olarak tasarlanmaktadır. Endüstri yapılarında havalandırma doğal ve yapay olarak incelenmektedir. Yapılan üretimin cinsine veya çalışma alanına bağlı olarak doğal ve yapay havalandırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Doğal havalandırma: Herhangi bir kapalı hacimde kullanılan , kullanma sonucunda hava da oluşan kirlenme ve havanın kalitesizliğini yeni gelen hava sistemiyle temizlenmesi ve kirli havanın temiz hava ile değişiminin sağlanmasına havalandırma olarak düşünebiliriz. Havanın hareketli olarak değişimlerinin yaşanması hava basınç sisteminin farklılaşmasında kaynaklı doğmaktadır.

(Darçın ve Balanlı 2012).

Yapay havalandırma: Çeşitli araçlarla hava akımını sağlama işlemidir. Doğal havalandırmanın yeterli olmadığı durumlarda ve üretimle ilgili hassas hava koşullarına ihtiyaç duyulmadığı zaman kullanılmaktadır. Yapay havalandırma mekana devamlı kaliteli ve temiz hava verilmesini, sıcak ,soğuk ve nem dengesinin sağlanmasını , mekan içerisinde istenmeyen hava sirkülasyonlarının yok edilmesi , iç ve dış mekan ile basınç dengelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

Şekil 93:Yapay havalandırma iklimlendirme tavan görselleri

Agü Üniversite Kampüsünde yeniden işlevlendirme konusunda iklimlendirme çözümü olarak fancoil ısıtma sistemi tercih edilmiştir. Açık tavan sistemi kullanıldığı için fancoil ısıtma ve soğutma hatları da tavanda dekor amaçlı kullanılması amaçlanmıştır. Yuvarlak spiro kanallar renkli kullanılarak iç mekanda yer alan nötr renkleri kırmak amaçlanmıştır.

Şekil 94:Yapay havalandırma iklimlendirme tavan görselleri

İKLİMLENDİRME -TESİSAT EKLEMELER

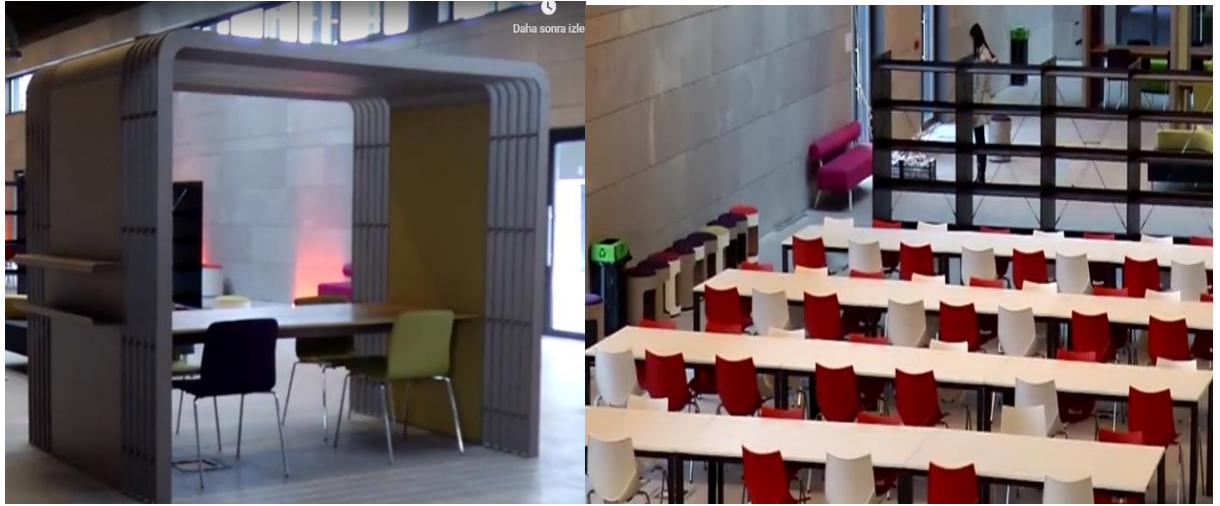
Doğal havalandırmanın yeterli olmadığından yapay havalandırma olarak fancoil sistemi ve spiro kanallar ile ısıtma soğutma işlemleri gerçekleştirilmektedir. Bu sistemde havalandırma mekana devamlı kaliteli ve temiz hava verilmesini, sıcak ,soğuk ve nem dengesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Eski sisteme ait her hangi bir şey kullanılmamaktadır. Tavan yüksekliğinin daha az olduğu kapalı alan sınıflarda küçük fancoil sistemleri kullanılmaktadır. Tasarım kriteri olarak hepsi açık olarak göz önünde bulunmaktadır.

Tablo 12:Agü Üniversitesi İklimlendirme -Tesisat Eklmelerin İncelenmesi

4.5.6. Hareketli ve Sabit Mobilyalar

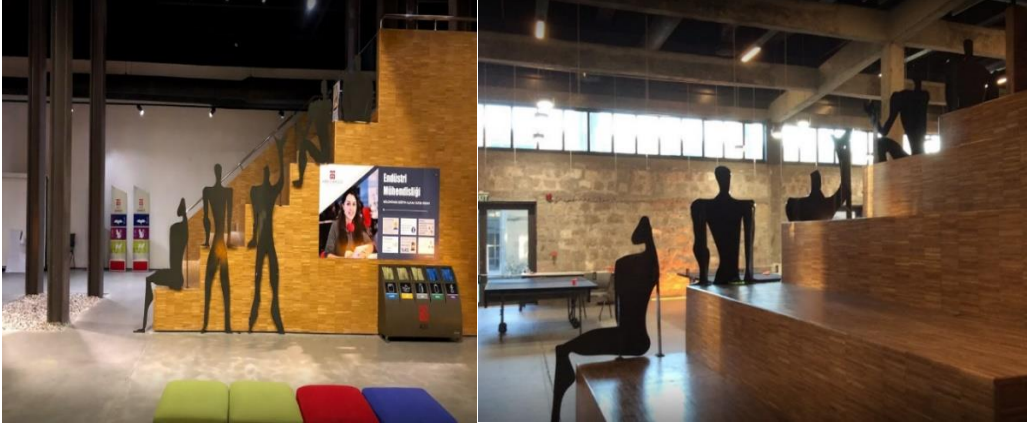
Abdullah Gül Üniversitesi yeniden işlevlendirme de kullanılan mobilyalar modern bir dilde tercih edilmiştir. Sade ve modern ürünler kullanılarak eğitim mekanları ortaya konulmuştur. Derslik alanları , kütüphane ve açık çalışma (Workstation masa düzeni) alanları kurulmuştur. Renk tercihleri olarak Agü’ye ait logosunda kullanılan renklerin dışında (kırmızı-beyaz) olarak kullanımı tercih edilmiştir.

Mekan içerisinde farklı işlev ve mekan yaratmak adına Pitstop alanları koyarak farklı grup çalışmalarının yapılacağı alanlar amaçlanmıştır. Aynı alanda bulunan tekrar edilen masa düzenleri bulunmaktadır. Okul ve dışarıdan gelen öğrencilerin çalışabileceği toplu çalışma alanları amaçlanmıştır.

Şekil 95:Pitstop ders çalışma alanı / Çoklu ders çalışma alanı

İç mekanda orta bölümde sosyal alanlarda sabit mobilya olarak amfi sistemi serbest oturum üniteleri tasarlanmıştır. Ahşap uygulamayı yoğun olarak burada görmekteyiz.

Şekil 96:Sabit mobilya uygulama görsel

Derslik alanlarında modüler mobilya sistemleri tercih edilmiştir. Masalar ayrılabilen ve birleştirebilen sistemde modüler olarak kullanılmıştır. Toplu ve bireysel çalışma alanları bu şekilde daha kolay bir şekilde oluşturulabilmektedir. Derslik olarak 4 tip plan uygulaması izlenmiştir. İlk olarak tekli sıra düzeni ürünler grup ders işlemeye göre de birleşebilecek şekilde tercih edilmiştir. İkinci bölümde seminer ders notu tutabileceği sandalye mobilya ürünü kullanılarak bir sınıf düzeni tercih edilmiştir. Üçüncü bölümde ise iki kişilik sıra mobilya düzeni tercih edilmiştir. Son olarak açık çalışma alanı olarak Workstation düzeni tercih edilmiştir.

Şekil 97:Derslik alanları kullanılan mobilya örnekleri

Şekil 98:Derslik alanları kullanılan mobilya örnekleri -1

Şekil 99:Derslik alanları kullanılan açık toplu çalışma üniteleri

Toplantı veya derslik olarak kullanılabilen modüler çok yönlü mobilya uygulamaları tercih edilmiştir. Bu ürünler katlanabilir formu ile istiflenebilir veya istenilen işleve göre o anda sıra düzeni , u toplantı düzeni veya o toplantı modülü olarak tercih edilebilecektir. Çok yönlü kullanım ile küçük bir mekan da olsa farklı işlevler yüklemek amaçlanmıştır.

Şekil 100:Seminer –Toplantı çok yönlü mobilya ürünü

Bekleme ve sosyal alanlarda aynı dilde olacak şekilde sadelikten yana kullanılarak mobilya tercihleri yapılmıştır. Renk tercihleri olarak hareketli renkler tercih edilmiştir.

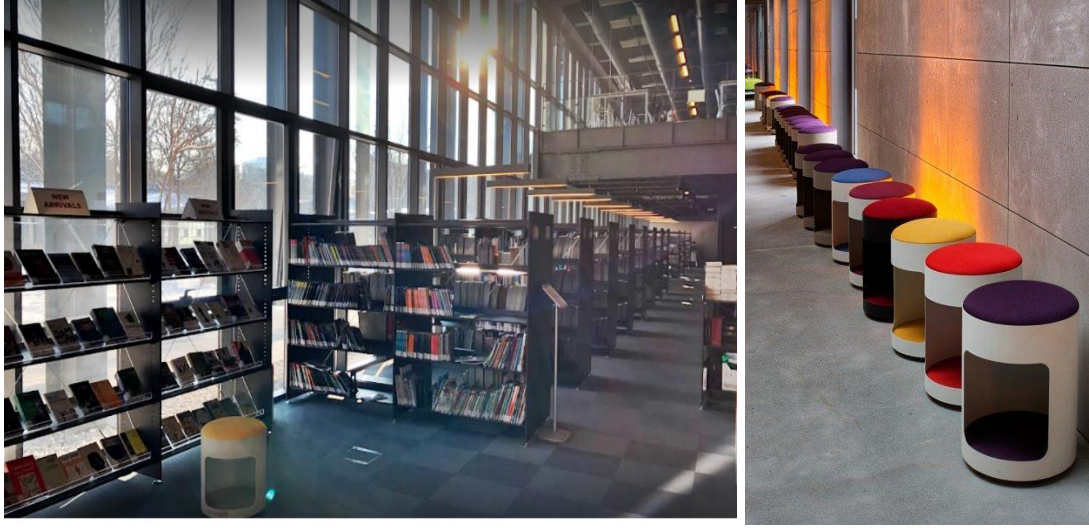

Şekil 101:Bekleme –sosyal alan koltuk ürünleri

Kütüphane alanlarında iki farklı oturma ve çalışma düzeni görülmektedir. Birincisi Workstation oturma düzeni çoklu karma oturma düzeni ikincisi ise puf modülü olarak tasarlanmıştır. Puf modül olarak kendi depolama alanı ve not tutma aparatı ile birlikte fazla yer kaplamadan çalışma alanlarının oluşmasını sağlamaktadır. Kütüphane ünitelerinin arasında puf sayıları fazla tutulmuştur. Bunun nedeni rahatlıkla gelen kişinin oturarak hareketli bir şekilde bilgi arayışını sağlayabilmesidir.

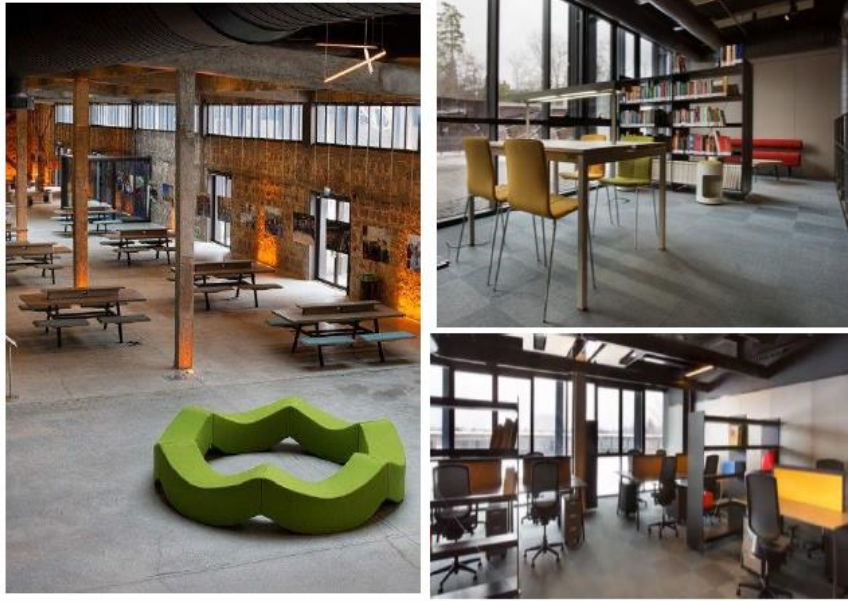

Şekil 102: Kütüphane çalışma alanı

Şekil 103: Kütüphane çalışma alanı

İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMELERİ

İç mekan mobilya kullanımında mobil ve modüler mobilya sistemleri tercih edilmiştir. Sosyal alanlarda organik formda mobilya tasarımları görülmektedir. Kütüphane ve sınıf alanlarında çoklu oturma sistemleri mekan içerisinde mekan duygusu yaratmak adına mobilya alanları ile bölünmesi yapılarak farklı çalışma alanlarının oluşturulması amaçlanmıştır. Zemin tavan malzemeler nötr renkler olduğu için renk tercihlerinde daha vurgulamak adına canlı renklerden tasarım yapılması amaçlanmıştır. Sosyal alanda bulunan sabit mobilya tasarımı olarak amfi alanı yer almaktadır. Mobilya kriterleri bakımından sade ,modüler tasarımlar kullanılmıştır.

Tablo 13:Agü Üniversitesi İç Mekan Mobilya Eklemelerin İncelenmesi

BÖLÜM 5 . SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Endüstri yapıların yeniden işlevlendirilmesi ve tarihi yapının eğitim projesi kapsamında yeniden işlev kazandırılması sürecinde , yeniden işlevlendirmenin gerekliliği ,tarihi miras yapıların korunarak geleceğe aktarılmasının önemi incelenmiştir. Yeniden işlev kazandırılan ve tarihi yapının geçmişten günümüze ayakta tutmak, bunun devamında yeni işlev ,ihtiyaç ve fonksiyonlar ile tarihi yapının korunarak aktarılması amaçlanmalıdır. Tarihi endüstriyel yapı olarak Kayseri Sümerbank Bez Fabrika projesi mekânsal kurgu ,planlama ,yeniden işlevlendirme ve tasarım açısından proje olarak Türkiye’de önemli projeler arasında yer almaktadır.

Tarihi yapıların , kültürel ,sosyal ve ekonomik maddeler doğrultusunda eğitim – öğretim sektöründe de devamlılığı sağlanacak şekilde tasarlanabilmektedir. Bunu dünyadan ve Türkiye’den verilen örnek incelemeleriyle ortaya konulmuştur. Endüstriyel tarihi yapıların genellikle müze, sergi ve diğer fonksiyonlarda kullanımı tercih edilmektedir. Eğitim binası olarak yeniden işlevlendirme düzeyinde tarihi yapının kimliğini , mimari çizgisini ve döneme ait izleri silmeden yeniden işlevlendirerek tasarlanmalıdır. Bu alanda bu tip yapıların eğitim sistemine dönüştürülmesinde onarım ,tadilat ve restorasyon proje aşamaları çok önemli rol oynamaktadır. İşlemler sırasında dikkat edilmesi gereken maddeler iç mekan tasarım kurgusu geçmişten gelen tarihi yapının izlerini taşıyan duvar ve tavan , pencere kapı detayları , iç mekanda yer alan planlamaların yapılandırması , ıslak hacim bölümlerinin yeni sistemler ile güncel çözümler ile çözümlemeler yapılmalıdır. Tarihi yapının restorasyon ve yenileme sürecinde dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise yapının taşıyıcı sistemi ve strüktürünün uygunluğu değerlendirmesi yapılarak yeni malzemeler ile güncel eklentiler yapılması gerekmektedir. Yapılan yeni planlamalar ile birlikte mimarlar ve tasarımcılar yasalar, kurallara uyarak yeniden işlevlendirme yapmaları gerekmektedir.

Endüstriyel yapıların çoğu 14 numaralı tabloda da görüldüğü üzere müze ve sergi alanlarına dönüştürülmüştür. Eğitim binası olarak yeniden işlevlendirme yapılan tarihi binaların sayısı oldukça azdır. Bu binaların eğitime olan katkısını göz ardı etmemek gerekmektedir. Şehir merkezinde olan tarihi binaların koruma kanunlarına ve yeniden işlevlendirme nedenlerine göre dikkat edilecek şekilde eğitim binasına dönüştürülmesini arttırmak gerekmektedir. Tarihi yapıların eğitim binası olarak kullanılması ülkemizin eğitim kalitesi adına da değer katacaktır. Bu bağlamda yapıların inşaları ile özgün amaçları dışına çıkarılabildikleri görülmüştür

.Sonucunda tarihi yapıların inşaat ,yenileme sürecinde yapının yapıldığı işlev ve amacı dışına koruyarak ,yeni işlev kazandırarak farklı amaçlar doğrultusunda kullanılabildikleri görülmüştür. Tarihi yapıların yapım sürecinde iç mekan , çevre ve hacimsel hesaplamalar sonucunda kurguların ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi önemli bir rol oynamaktadır.

Mekanik üretim süreçlerinin belirlediği mekânsal oluşumu betimleyen endüstri yapılarının, insan aktivitelerini içeren bir eğitim ve kültür yapısı olarak yeniden işlevlendirilmesi ile özgün kimliklerini kaybetmeden devam edebildikleri görülmektedir. Ancak zamanla eğitim ve kültür altında farklı toplulukları bir araya getiren, yaratıcı fikirlerin üretim ve paylaşım ortamına zemin oluşturan yeniden işlevlendirilmiş endüstriyel alanların, sosyal -kültürel referans noktaları oluşturacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda endüstri yapılarının yeniden işlevlendirme doğrultusunda geliştirilen yapılan müdahaleler ve yaklaşımlarının, değişimin kaçınılmaz olduğu günümüzde benzer yapılara yeni bir kimlik kazandırdığı ifade edilebilir.

Sonuç olarak; dünya örneklerinden ve Türkiye’ de bulunan tarihi endüstri mirası yapıların yeniden işlev kazanılması noktasında incelemeler yapılmış bu incelemelerin sonucunda işlev kazandırılan mekanların tasarım kriterleri ve değişim süreçleri inceleme altına alınmıştır. Örnek ele alanına tüm mekanlar yeniden işlevlendirme sonucunda yapılan müdahaleler ile ilgili tek tek incelemesi yapılarak tablolar şeklinde ortaya konulmuştur. En son ele alınan ana örnek olan tarihi endüstri mirası Kayseri Bez Fabrikası ‘ da bu kriterler doğrultusunda ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. En son bölümde yer alan tablo şemasında ise bu yapıların hepsinin karşılaştırması yapılarak yeniden işlev kazandırılırken hangi müdahalelerin yapıldığı tablo şeklinde ortaya konmuştur. Kayseri Bez Fabrikası’nın değişim süreci üzerinden de ayrıca inceleme yapılarak ayrı ayrı tablolar şeklinde sunulmuştur. İncelenen yapıların hepsi başarılı bir şekilde restore edilmiş ve yeni işlev kazandırılarak tarihi yapılar yok olmadan bizlere kazandırılmıştır. Tarihi endüstri yapılar gün geçtikçe daha fazla şekilde artacaktır. Bu yapılar atıl bırakılmadan yeni işlev kazandırılarak devam etmeleri sağlanmalıdır. Ülkemizde birçok yeniden işlev kazandırılarak devam etmekte olan tarihi endüstriyel yapı bulunmaktadır. Tarihi endüstri yapıların eğitim binasına da başarılı bir şekilde dönüştürülüp yeni işlev kazandırılabilceği açıkça görülmüştür. Yapı fonksiyonu ve işlevi uygun olan binaların eğitim binasına uygun olabileceği görülmüştür.

NO	YAPI ADI	STRÜKTÜREL- CEPHE VE YAPILAN EKLEMLER	IKLİMLENDİRME- TESİSAT EKLEMLER	YAPAY VE DOĞAL AYDINLATMA EKLEMLERİ	YATAY VE DİKEY SİRKÜLASYON EKLEMLERİ	TAVAN DUVAR EKLEMLERİ - MALZEME BİLGİSİ	İÇ MEKAN MOBİLYA EKLEMLERİ
1	POLİPEU FABRA ÜNİVERSİTESİ POBLENEU	Çelik konstrüksiyon ve yeni işlevde kullanılmak üzere bina eklentisi yapılmıştır	Güncel fancaoil sistem kullanılmaktadır . Eski sistem devre dışıdır.	Yeni eklentilerde doğal aydınlatma için açıklıklar bırakılmıştır. Bunu yapay aydınlatma ile desteklemektedir.	Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon alanları eklenmiştir.	Tavanlar kapatılmış elektrik ve mekanik alt yapı gizlenmiştir.	Sade ya da bir dilde mobilya tasarım kriterlerine uygun olarak uygulanması yapılmıştır.
2	SELEXYZ DOMINICANEN KITAPEVİ	Cephede herhangi dışardan gözükten herhangi bir eklenti yapılmamıştır.	Güncel fancaoil sistem kullanılmaktadır . Eski sistem devre dışıdır.	Eski yapı koruyarak devam edilims büyük pencereler yenilenims doğal aydınlatma sağlanmaktadır.	Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon ve asma kat kullanım alanları eklenmiştir.	Tavanlar ve zeminde bazı alanlar korumamıştır. Yeni alanlarda ise açık tavan sistemleri olarak düzenlenmiştir.	Sade ya da bir dilde mobilya tasarım kriterlerine uygun olarak uygulanması yapılmıştır.
3	CİBAİLİ TÜTÜN FABRİKASI /KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ	Çelik - tuğla strüktüre sahip bir yapıdır. Ek bina eklentisi yapılmıştır.	Güncel fancaoil-spruo kanal sistemi kullanılmaktadır . Eski sistem devre dışıdır.	İç mekanda doğal aydınlatma tavan yüzeylerini çelik konstrüksiyon ve cam ile değiştirilmiştir sonucu oluşturulmuştur.	Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon alanları eklenmiştir. Diğer örneklerden daha büyük bir merdiven eklenmiştir.	Tavanlar ve zeminde bazı alanlar korumamıştır. Yeni alanlarda ise açık tavan sistemleri olarak düzenlenmiştir.	Sade ya da bir dilde mobilya tasarım kriterlerine uygun olarak uygulanması yapılmıştır.
4	SİLAH ARAÇA ELEKTRİK FABRİKASI /BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	Eski kuruytu bozmayıacak şekilde çelik konstrüksiyon güçlendirme yapılmıştır.	Güncel fancaoil-spruo kanal sistemi kullanılmaktadır . Eski sistem devre dışıdır.	Eski yapı koruyarak devam edilims büyük pencereler yenilenims doğal aydınlatma sağlanmaktadır.	Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon alanları eklenmiştir. Diğer örneklerden daha büyük bir merdiven eklenmiştir.	Mevcut tarihi kazan daire duvar alanları korumamıştır. Tavan sistemleri açık olarak tasarlanmıştır.	Sade ya da bir dilde mobilya tasarım kriterlerine uygun olarak uygulanması yapılmıştır. Sabit mobilya olarak kullanım sosyal alanlarda gözükmemektedir.
5	FARUK SARAÇ MESLEK YÜKSEK OKULU	Yapıda her hangi bir eklenti bulunmamaktadır Güçlendirme - rekonstrüksiyon yapılmıştır.	Kalorifer sistemi kullanılmaktadır. Eski sistem devre dışıdır.	Eski yapı koruyarak devam edilims pencereler yenilenims doğal aydınlatma sağlanmaktadır. Bunu yapay aydınlatma ile desteklemektedir.	Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon alanları eklenmiştir.	Bazı duvar alanları korumamıştır. Tavan ,zemin ve diğer duvar alanlarında güncel malzemelerden güdülmüştür.	Hareketli mobilya tercihleri eski tasarım dilini yansıtan türlerden seçilmiştir. Güncel yeni mobilya eklenileni kullanılmamıştır.
6	KAYSERİ BEZ FABRİKASI / ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	Eski kuruytu bozmayıacak şekilde çelik konstrüksiyon güçlendirme yapılmıştır. Yeni işlevde kullanılmak üzere bina eklentisi yapılmıştır	Güncel fancaoil-spruo kanal sistemi kullanılmaktadır . Eski sistem devre dışıdır.	Eski yapı koruyarak devam edilims büyük pencereler yenilenims doğal aydınlatma sağlanmaktadır.	Çelik konstrüksiyon olarak yeni dikey sirkülasyon ve asma kat kullanım alanları eklenmiştir.	Bazı duvar alanları korumamıştır. Tavan ,zemin ve diğer duvar alanlarında güncel malzemelerden güdülmüştür.	Sade ya da bir dilde mobilya tasarım kriterlerine uygun olarak uygulanması yapılmıştır. Sabit mobilya olarak kullanım sosyal alanlarda gözükmemektedir.

Tablo 14: Seçilen Örnek Çalışmaların İç Mekan Kriterlerine Göre Karşılaştırma Tablosu

KAYNAKLAR

Asiliskender , B, 2012 Cumhuriyet'in sanayi kenti kayseri ve modernleşme ara yüzleri .Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası Güney Mimarlık Dergisi , s:36-39

Asiliskender, B., 2002. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Mimaride Modern Kimlik Arayışı; Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Örneği. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,

Alioğlu, F.A., 1998. Cibali Tütün Fabriksı Sanayi Yapısından Üniversiteye, *İstanbul Dergisi*, **27**, 40-48.

Altınoluk, Ü., 1998. Binaların Yeniden Kullanımı: Program–Tasarım–Uygulama–Kullanım, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.

Araz, N., Devrim, H. ve Kılıçoğlu, S., 1992. *Meydan Larousse*, **17**, 275-283.

Ayhan, S., 1987. Endüstri Devrimi ile Oluşan Değişim ve Gelişmeler, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Batur, A., 1970. Sanayi, Sanayi Toplumu ve Sanayi Yapısının Evrimi Üzerine Bazı Düşünceler, *Mimarlık Dergisi*, **80**, 26-41.

Bilgin, İ., 2007b. Bir mimari eser olarak Silahtarağa Elektrik Santrali, *Silahtarağa Elektrik Santrali*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Burden, E., 2004. Illustrated Dictionary of Architectural Preservation: Restoration, Renovation, Rehabilitation, Reuse, McGraw-Hill Press, NewYork.

Cengizkan N. M., Endüstri Arkeolojisinde Mimarlığın Yeri: Sanayinin Terkettiği Alanlarda "Yeniden-Mimari", Güney Mimarlık, TMMOB Mimarlar Odası Adana Şubesi, sayı:8 , s:26-28, 2012.

Darçın, P. ve Balanlı, A. (2012). Yapılarda Doğal Havalandırmanın Sağlanmasına Yönelik İlkeler.(http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/aec6225f614230a_ek.pdf?dergi)

Diñer, K., 1988. Belgeli Konaklama Tesisi Gereksiminin Karşılanmasında Otel Olarak Yeniden Kullanılacak Eski Yapıların Seçimi için Bir Yöntem Önerisi, *Doktora Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Erder, C., Venedik Tüzüğü Tarihi Bir Anıt Gibi Korunmalıdır, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Cilt No:3, Sayı: 2, Ankara, 1977.

Ersen A., Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapılar, Modern Ekler ve Çağdaş Tasarım, Arredamento Dekorasyon, sayı:37, s:102-104, Mayıs 1992/5.

Feilden, M., 1994. Conservation of Historic Buildings, Formerly Director, International Centre for the Study of the Presevation and the Restoration of Cultural Property, Rome.

Gönül, H. (2000). Tek Katlı - Geniş Açıklıklı Betonarme Prefabrike İskelet Sistemlerle Üretilen Endüstri Yapıları - Sorunlarının Analizi ve Diyarbakır Birinci Organize Sanayi Bölgesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, GÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Ankara

Highfield, D., 1987. Rehabilitation and Re-use of Old Buildings, E & FN Spon Press, New York.

ICOMOS, Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi '2013 , 4-5

İnceoğlu N., Bina Programlama Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, Doçentlik tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1977.

Kıray, M., 1998. Az Gelişmiş Ülkelerde Metropolitenleşme Süreçleri, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Tarih Yayınları Vakfı, İstanbul.

Kiper, M., 2010. Eskimeyen Ayakkabılar Yapan Fabrika: Sümerbank Beykoz Deri ve Kundura, İstanbul.

Koraltürk, M, 1997 Türkiye Ekonomisinde Bir Öncü Sümerbank , Sümerbank Yayını

Köksal, G., Ahunbay Z., 2006. İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kuban, D. (2000). *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama*. İstanbul: YEM Yayın.

Pekol, B. (2010). *İstanbul'da Yeni İşlevlerle Kullanılan Tarihi Yapıların Üslup Sorunsalı*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi.

Polat S., Dostoğlu N., Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa'da Kükürtlü ve Mudanya Örnekleri, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt:12, Sayı:1, s:61 65, 2007.

Selçuk, M., 2006. Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekansal Kurgunun Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Şimşek, E., 2006. Endüstri Yapılarının Kültürel Miras Olarak İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Tanju B., Tanyeli U., Akın G., Scarpa'yı Nasıl Seçeceğiz?, *Domus M.*, sayı:8, s.60-67, Aralık-Ocak 2000.

Uluşahin H., Korunması Gerekli Bina ve Çevrelere Yapılan "Ek"lerin Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1992.

Venedik Tüzüğü, 1964 1-2.

Yaldız, Esra, Asatekin, Nafia Gül., **Anıtsal Yapıların Yeniden Kullanımında Kullanıcılar Üzerinden Kültürel Algı Performansı Değerlendirmeleri; Sivas Buruciye Medresesi Örneği**, *Megaron Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 3, İstanbul, 2016,

Yıldırım, N., 2007. Endüstri Arkeolojisi Kavramı ve Tire'de Bulunan Endüstri Yapılarının Endüstri Arkeolojisi Kapsamında İncelenmesi, Yeni 'İşlev' Önerileri, *Yüksek Lisans Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yürekli Dr. K. F., Mimarî Tasarımda Belirsizlik; Esneklik/Uyabilırlik İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma, Doçentlik Tezi, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 1983.

